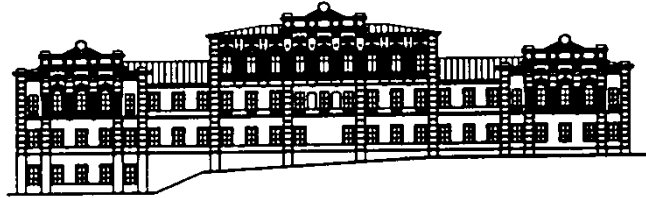

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет соціальних комунікацій ХДАК
Кафедра соціальної педагогіки ХДАК

Трансформація соціальної педагогіки та соціальної роботи в культурі інформаційного суспільства

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої
90-річчю Харківської державної академії культури,

7 лютого 2019 року

Харків, ХДАК, 2019

УДК 378.013.42+364](063)
Т 65

Друкується за рішенням ученої ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 6 від 01.02.2019)

Редакційна колегія:

В. М. Шейко	д-р іст. наук, проф., ректор ХДАК;
Н. М. Кушнарєнко	д-р пед. наук, проф., проректор з наукової роботи ХДАК;
А. О. Рижанова	д-р пед. наук, проф., зав. каф. соціальної педагогіки;
Н. О. Максимовська	д-р. пед. наук, доц. каф. соціальної педагогіки;
А. В. Вегеріна	канд. пед. наук, ст. викл. каф. соціальної педагогіки.

Т 65 Трансформація соціальної педагогіки та соціальної роботи в культурі інформаційного суспільства : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 90-річчю ХДАК, 7 лютого 2019 р., / Під ред. проф. А. Рижанової та ін. – Х. : ХДАК, 2019. – 125 с.

ISBN 978-966-8308-61-1

У науковому збірнику висвітлюються доробки провідних учених, науковців, практиків у галузі соціальної роботи та соціальної педагогіки, зокрема щодо теорії соціального виховання різних соціальних суб'єктів, специфіки діяльності соціального педагога в різноманітних інституціях, установах, організаціях суспільства.

УДК 378.013.42 +364](063)

ISBN 978-966-8308-61-1

© Харківська державна академія культури, 2019 р.

ВСТУПНЕ СЛОВО РЕКТОРА ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ХАРКІВСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ

Наприкінці минулого століття Харківський державний інститут культури став ініціатором базової підготовки в Україні фахівців за напрямом «Соціальна педагогіка» у закладах вищої освіти та культури. Нині випускова кафедра з соціальної педагогіки складається з науково-педагогічних кадрів, які закінчили аспірантуру або докторантуру, захистили кандидатські та докторські дисертації з наукових спеціальностей 13.00.05 – соціальна педагогіка та 231 – соціальна робота, здійснюють підготовку фахівців різних освітньо-кваліфікаційних та освітньо-наукових рівнів – бакалавр, магістр, доктор філософії, підвищують кваліфікацію професіоналів із соціального виховання в Харкові. Викладачами кафедри розроблено методологічні, зокрема культурологічні, засади соціальної педагогіки, акцентовано увагу на гармонізації процесу соціалізації особистості як цілеспрямованого створення в соціокультурному середовищі сприятливих умов для розвитку соціальності людини, групи, соціуму в цілому, що уможлиблює прискорення розвитку культури нашої країни.

За 27 років підготовки фахівців та розбудови наукових основ соціальної педагогіки в ХДАК сформувалися сталі наукові, освітні та викладацькі традиції, серед яких навчання молодих науковців в аспірантурі з соціальної роботи як для поповнення педагогічного складу власної кафедри, так і для інших закладів вищої освіти України, плідна взаємодія викладачів та студентів у процесі освітньо-виховної діяльності, пріоритет поєднання теоретичної та практичної складових освітнього процесу. Особливу увагу кафедра приділяє соціальному вихованню студентів, оскільки позитивний соціальний розвиток – умова професійного становлення майбутніх соціальних педагогів та працівників. Студенти сприяють розвитку студентської ради академії, беруть участь у діяльності громадських організацій, волонтерських проектах, соціальних програмах м. Харкова.

Кафедра ХДАК успішно здійснює наукову співпрацю з провідними кафедрами соціальної педагогіки Харкова, Києва, Луганська, Луцька, Тернополя, Умані, Сум, Слов'янська тощо. Колектив кафедри підтримує творчі зв'язки з дозвілєвими (Міський парк культури та відпочинку ім. М. Горького та ін.), вищими освітніми закладами (Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія», Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди), соціальними службами (Центр соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді Холодногірського району м. Харкова та ін.), громадськими організаціями для створення потужної бази для практичної підготовки студентів, проведення на високому якісному рівні позааудиторних практичних занять, практикумів, навчальної та виробничої практик.

Тенденції розвитку глобального світу актуалізують подальше вдосконалення підготовки фахівців з соціального виховання для сфери культури, оскільки саме збереження людської особистості на основі загальнолюдських культурних цінностей є надзавданням соціально-педагогічної науки інформаційного суспільства. З кожним роком поглиблюється розуміння необхідності для українського суспільства та держави фахівців – соціальних педагогів та працівників, котрі працюють у позанавчальній, дозвілєвій, туристичній, парковій, медіа сферах, посилюючи їх соціально-педагогічний потенціал. За таких умов вельми актуальним є підготовка креативного фахівця, котрий може інтегрувати соціально-виховні можливості соціокультурної сфери на локальному, регіональному, всеукраїнському та міжнародному рівнях.

Шейко В. М.

д-р іст. наук, проф., ректор
ХДАК,
академік Національної
академії мистецтв України,
засл. діяч мистецтв України,
дійсний член Міжнародної
академії інформатизації при ООН

ДИНАМІКА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

DYNAMICS OF SOCIAL PEDAGOGY IN INFORMATIVE SOCIETY

Рижанова А.О. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки ХДАК

Соціальна педагогіка як галузь педагогіки виникла за індустріальної доби, відповідаючи на її потреби консолідації національно-громадянського соціуму виховними засобами. Соціокультурні умови інформаційного етапу докорінно змінюються, формуючи нові виклики соціалізації людини та суспільства, що зумовлює необхідність трансформації соціальної педагогіки відповідно до цих вимог.

Особливості соціального розвитку різних соціальних суб'єктів в умовах становлення інформаційного суспільства досліджували: О. Білик, Н. Максимовська, О. Хендрик та ін. – студентської молоді; А. Тадаєва, Т. Швець та ін. – школярів, Ю. Лисенко, О. Новікова та ін. – людей похилого віку. Проте, перетворення самої соціальної педагогіки за інформаційної доби досліджено недостатньо.

Розвиток соціальної педагогіки як науково-практичної галузі педагогіки, що досліджує соціальне виховання всіх суб'єктів соціуму, зумовлюють такі соціокультурні фактори інформаційного суспільства, як: формування нових видів соціумів – регіонального, глобального та відповідних видів соціального виховання; поява та поширення кіберсоціалізації та її неоднозначний вплив на попередні види соціалізації; актуалізація ролі інформації, знань у розвитку соціальних суб'єктів, а останніх у виживання людства тощо. Це викликає необхідність трансформації методологічних, теоретичних, методичних основ соціальної педагогіки.

Методологія соціальної галузі педагогіки інформаційного суспільства має оновлюватися досягненнями філософії, культурології, соціології, психології цієї доби, особливого значення

має розробка методології медіасоціалізації, зокрема її кіберскладника. Нині відсутні методологічні основи глобального, регіонального соціального виховання (хоча, наприклад, європейського поступово розробляються та реалізуються), соціального розвитку людини у віртуальному середовищі.

Теоретичними проблемами є з'ясування специфіки соціальної педагогіки інформаційного суспільства, її вихід за межі лише національно-громадянської суті, набуття регіонального та глобального характеру, дослідження впливу регіонально-глобального виховання на оновлення традиційних – сімейного, етнічного, громадянського тощо. Сучасна соціальна педагогіка має обґрунтувати: виховні засоби унеможливлення нового виду маніпулювання, залежності – інформаційного рабства; інноваційні методи та форми глобального, регіонального та віртуального виховання; зміст соціальності людини інформаційного суспільства тощо.

Методичні підвалини інформаційної соціальної педагогіки найбільш розроблені сьогодні. Однак найактуальнішою проблемою залишається створення соціально-педагогічних технологій соціального розвитку людей похилого віку за постіндустріальних часів, оскільки адаптаційні можливості у них знижені (за відсутністю потреби у філогенезі). Потребують обґрунтування програми соціально-педагогічного супроводу соціалізації людини (інших соціальних суб'єктів) у незвичних умовах, наприклад, у віртуальному соціальному середовищі тощо.

Соціальна педагогіка в Україні теж має трансформуватися відповідно до вимог інформаційного суспільства, прискорюючи тим самим соціокультурний розвиток країни. Проте, крім цих об'єктивних проблем, вітчизняна соціальна педагогіка має суб'єктивні, які не були вирішені нею в умовах індустріального суспільства. Перш за все, це стосується вдосконалення соціальної суб'єктності громадян, сприяння набуттю їх національно-етнічної ідентичності, соціальної відповідальності та творчості, толерантності та консолідованості, відновлення соціальної довіри та формування соціальної культури, без чого неможлива динаміка демократичного, децентралізованого суспільства. На жаль, у нашій

країні нині відчутна недооцінка ролі соціальної педагогіки в соціальному взаєморозвитку людини та суспільства, тому її перетворення (як об'єктивні, так і суб'єктивні) значним чином гальмуються.

Отже, соціальна педагогіка є найбільш залежною від соціокультурних перетворень інформаційного суспільства і має методологічно, теоретично, методично розвиватися, щоб забезпечити динаміку соціальності людини.

СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

THE SOCIAL EDUCATION OF INTERNATIONAL STUDENTS IN THE CONTEXT OF HIGHER EDUCATION INTERNATIONALIZATION

Білик О.М. - доктор педагогічних наук, доцент

Брагіна Т. М. – кандидат філософських наук, доцент

Інтернаціоналізація є одним із пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти в умовах інформаційного суспільства. Оскільки затребуваність на міжнародному ринку праці є гарантією професійної та соціальної успішності особистості, академічна міграція набуває глобального характеру, виступає засобом реалізації особистісного потенціалу молодшої людини. Складовою інтернаціоналізації вищої освіти є залучення іноземних студентів, збільшення контингенту яких потребує від закладів вищої освіти (ЗВО) вирішення невідкладних проблем, пов'язаних із забезпеченням якості їх освіти, що передбачає зростання вимог щодо набуття ними відповідних професійних, загальнонаукових та соціально-особистісних компетенцій, формування у цих студентів системи ціннісних орієнтацій, розвиток професійних та соціальних якостей, необхідних в умовах глобалізованого світу, забезпечення успішності їх соціально контрольованої соціалізації, тобто соціального виховання, що відбувається в освітньо-культурному середовищі ЗВО. У контексті інтернаціоналізації соціальне

виховання є ефективним засобом впливу на формування в іноземних студентів стереотипів соціальної поведінки, свідомого та відповідального ставлення до процесу власного професійного становлення.

Соціальне виховання в сучасній педагогічній науці досліджували: О. Безпалько, В. Бочарова, Т. Василькова, Ю. Василькова, М. Галагузова, Н. Заверико, І. Зверєва, А. Капська, Л. Коваль, Н. Лавриченко, Н. Максимовська, Л. Міщик, А. Мудрик, С. Омельченко, В. Поліщук, О. Рассказова, А. Рижанова, С. Савченко, Н. Сейко, С. Харченко та ін.

В Україні проблема інтернаціоналізації вищої освіти актуалізується також у зв'язку із демографічною кризою, зменшенням кількості вітчизняних абітурієнтів, та тими викликами, що постали перед закладами вищої освіти в інформаційну добу. Стратегія інтернаціоналізації дозволяє цим закладам увійти до міжнародного освітнього простору, пов'язується із їх прагненням відповідати світовим стандартам, зобов'язує отримувати доступ до сучасних освітніх технологій, передбачає перегляд навчальних планів та професійних програм. Інтернаціоналізація вищої освіти України, зокрема аспект, пов'язаний із професійною підготовкою іноземних студентів, потребує переосмислення соціально-педагогічних підходів до організації їх навчання і перебування в Україні та позначається на процесові соціального виховання цієї групи студентів, зумовлюючи необхідність його удосконалення.

Соціально-педагогічна діяльність з іноземними студентами в освітньо-культурному середовищі ЗВО спрямована на розбудову цього середовища відповідно до їхніх освітніх та соціокультурних потреб, зорієнтована на подолання тих проблем, що виникають у іноземних студентів у такому середовищі, на реалізацію соціального виховання та розвиток рівня їхньої соціальності (міжкультурного та соціально-професійного складників) як результату такого виховання через гармонізацію стосунків із представниками українського соціуму в навчально-професійній та соціокультурній сферах. Найбільш ефективним видом соціально-педагогічної діяльності з іноземними студентами щодо забезпечення успішності їхнього соціального виховання є соціально-

педагогічний супровід, який здійснюється протягом усього періоду навчання у процесі акультурації через взаємодію супроводжуваного (іноземного студента) із супроводжуючим (соціальний педагог, куратор, або інша особа, яка забезпечує супровід) шляхом координації позитивних зусиль представників освітньо-культурного середовища ЗВО і соціокультурного простору країни навчання.

Отже, соціальне виховання іноземних студентів у контексті інтернаціоналізації вищої освіти допомагає розвивати їхні особистісні ресурси, забезпечує успішність процесу соціалізації, створює сприятливі умови для підвищення якості освіти, яку здобувають іноземні громадяни в Україні.

УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

TERMS OF FORMATION OF SCIENTIFIC AND RESEARCH COMPETENCY OF FUTURE FACTORS OF THE SOCIAL SPHERE

***Васильєва М.П.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С.Сковороди*

***Подберезський М.К.** – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки ХНПУ імені Г.С.Сковороди*

У будь-якій державі в будь-який момент часу є громадяни, що не мають з об'єктивних причин можливості реалізувати свої права. Внаслідок цього вони потребують додаткової турботи з боку держави. Створення в соціальній державі специфічного соціального інституту соціальної роботи, який на професійній основі покликаний надавати допомогу людині, є природним наслідком конституційних декларацій. У цьому зв'язку, соціальна робота виступає як втілення обов'язку суспільства і держави перед людиною, а її розвиток свідчить про панування демократичних засад у державі.

Ураховуючи важливість соціальної роботи як професійної діяльності з надання послуг різним категоріям населення, спрямованих на підтримку, допомогу, захист тих, хто їх потребують, важливе значення здобуває перспективний напрям визначення тих проблем, які можуть виникнути в певних категорій. Передбачення проблеми через обґрунтування шляхів її розвитку, створення теоретичного підґрунтя для пошуку шляхів її подолання на сучасному етапі є важливішими для суспільства і держави, аніж практична дія шляхом «спроб і помилок» з наслідками проблеми, особливо стосовно людини. У зв'язку з цим, серед функцій представника соціальної галузі однією з провідних визначається науково-дослідницька, яка виступає підґрунтям для реалізації інших. Науково-дослідницька компетентність є професійно значущою для соціального працівника і вимагає уваги в плані створення спеціальних умов для її формування під час професійної підготовки фахівця.

У планах підготовки фахівця соціальної галузі передбачено дисципліни, які безпосередньо спрямовані на формування елементів науково-дослідницької компетентності, проте потенціал (для формування аналітичного мислення, умінь аналізу, абстрагування, конкретизації, систематизації понять тощо) закладено в усіх дисциплінах. До навчально-наукової діяльності (підготовка доповідей, робота над рефератами, опрацювання наукової літератури, добір, аналіз літературних джерел) студенти залучаються з перших днів навчання в закладі вищої освіти. Цілеспрямована робота зі студентами в напрямі формування науково-дослідницької компетентності здійснюється під час дисципліни «Основи соціально-педагогічних досліджень», що покликана забезпечити науковий підхід до організації пошукової діяльності студента, формування в нього наукового світогляду, усвідомлення ролі і значення наукових засад дослідження, що відбивається в подальшому в підготовлених курсових проектах з розкриття конкретних соціальних і соціально-педагогічних проблем. Важливою умовою забезпечення ефективності такої роботи виступають особистісні характеристики викладача-дослідника (керівника курсового проекту), його умінь зацікавити,

мотивувати і залучити студентів до науково-пошукової діяльності на основі сформованої бази знань.

Організована систематична науково-пошукова діяльність студентів під час проведення днів науки на факультеті, наукових студентських конференцій, круглих столів, постійне акцентування уваги студентів на важливості і ролі дослідницької функції в практичній професійній діяльності під час практикумів на різних базах соціальних служб і організації державного і недержавного сектору виступають дієвою умовою формування науково-дослідницької компетентності майбутнього фахівця соціальної галузі.

Підготовка фахівця в магістратурі передбачає сформованість науково-дослідницької компетентності на методологічному рівні. Сформованість наукового світогляду, здатність до всебічного аналізу соціальної проблеми, її наукового обґрунтування і вирішення на практичному рівні дозволяє фахівцеві виконувати покладену на нього функцію активної участі у створенні засад соціальної політики держави.

Провідною умовою ефективності формування науково-дослідницької компетентності майбутнього фахівця соціальної галузі виступає активна, умотивована, цілеспрямована участь студента у всіх запропонованих заходах з організації науково-дослідницької діяльності під час професійної підготовки.

АНІМАЦІЙНА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА: АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНИЙ ПІДХІД

ANIMATION SOCIAL-PEDAGOGICAL WORK: ANTIDISCRIMINATION APPROACH

Максимовська Н. О. – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки ХДАК

Нині поглиблюються та набувають нових проявів явища дискримінації за віковими, національними, статевими ознаками, формується упереджене ставлення до внутрішньо переміщених

осіб, відбуваються явища маніпулювання свідомістю та кібертретирування через інформаційне середовище, що можна вважати новими проявами дискримінації. За таких умов, актуалізується застосування науково-обґрунтованих антидискримінаційних практик з метою виходу на новий якісний рівень взаємодії через продуктивну просоціальну діяльність. Це потребує створення наукового підґрунтя для антидискримінаційного підходу в соціально-педагогічному аспекті.

Анімацію, анімаційну соціально-педагогічну роботу досліджували Т. Лесіна, Л. Тарасов, М. Ярошенко та ін. Прояви дискримінації в різних сферах життєдіяльності та антидискримінаційну теорію і практику досліджують: Т. Атрощенко, Д. Коврей (дискримінація в освіті за національною ознакою), О. Бартош, Д. Баркасі (антидискримінаційна практика у підготовці соціальних працівників до роботи з неповнолітніми у Великій Британії), Б. Булеза (попередження дискримінації в реабілітаційній роботі з наркозалежною молоддю в США), С. Васьків (міжетнічна толерантність в соціальній політиці України), Н. Варга, Я. Голоніч (діти на ринку праці: антидискримінаційні перспективи), Н. Горішна (антидискримінаційна практика щодо вразливих сімей у територіальній громаді), І. Іваничко (міжетнічна толерантність як умова попередження дискримінації), О. Кацьора (проблеми дискримінації внутрішньо переміщених осіб), В. Краснов, П. Вадим (досягнення паритетного становища жінок і чоловіків у сфері фізичної культури і спорту), Ю. Макешина (жіноча тілесність у спортивній діяльності: дискримінація, стереотипи і гендерні реалії), З. Мигалина (подолання освітньої дискримінації дітей-мігрантів в американських школах), А. Попович (соціальна робота у контексті стигматизації та дискримінації), Г. Розлуцька (розробка інструментарію конфесійної антидискримінації в освіті), Н. Сойма (антидискримінаційні підходи до виховання дітей з відхиленнями у поведінці в літніх таборах США) [1] тощо.

Відповідно до Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», дискримінація визначається як ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси,

кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного походження та громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними та іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеженості у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами у будь-якій формі, встановлений цим законом, крім випадків, коли таке обмеження людей, соціальної творчості й скерована на подолання споживчої настанови, індиферентності, соціальної пасивності, підвищення має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними і необхідними [2]. Законодавче підґрунтя і наявні наукові дослідження, дозволяють зазначити, що антидискримінаційний підхід потребує обґрунтованого соціально-педагогічного наукового базису і має враховувати різні рівні методологічного аналізу: філософський, загальнонауковий, конкретно науковий, технологічний.

Філософським підґрунтям розвитку антидискримінаційного підходу є загальні положення філософії про взаємовплив людини та суспільства, розвиток особистості в соціумі як відкритій системі. Провідними науковими підходами для обґрунтування вказаного підходу є системний, культурологічний, діяльнісний, середовищний та інші. Застосування цих підходів дозволяє: аналізувати антидискримінаційну теорію і практику як систему в єдності складових елементів; розглядати прояви дискримінації та її запобігання в культурі людства й добирати ефективні механізми нівелювання проявів упередженості та обмеженості у правах; планувати цілеспрямовану практичну діяльність на основі антидискримінаційного підходу; виявляти та активізувати можливості соціально-культурного середовища з метою підвищення ефективності подолання негативних явищ.

У сучасній науці формуються два галузевих підходи, що ґрунтуються на специфіці соціальної роботи та соціальної педагогіки. У відповідності до першого – антидискримінаційні практики мають ситуативний терміновий характер як основа обмеженої часом допомоги з подолання проблеми, яка вже сталася. У відповідності до другого – провідним є випереджальний вплив та

активізація соціально-виховного потенціалу складових соціально-культурного простору з метою профілактики дискримінації за будь-якою ознакою. Саме у зв'язку з цим затребуваною є анімаційна соціально-педагогічна робота в соціокультурному середовищі.

Відомо, що анімація тісно пов'язана з розвитком соціальної творчої активності особистості через залучення її до соціально перетворювальної діяльності, стимулювання до самопізнання і саморозвитку, вдосконалення, перетворення себе і навколишнього світу. Тобто суб'єктна активність має стати підґрунтям для розбудови антидискримінаційного підходу соціальній практиці.

Дослідження анімації передбачає усвідомлення соціально-культурних передумов актуалізації активної духовно і соціально спрямованої діяльності, як основної в реалізації механізму соціального виховання у соціокультурній сфері; базується на наукових уявленнях про сутність соціально-педагогічної роботи як механізму реалізації завдань соціальної педагогіки; враховує трактування поняття „анімація” не тільки через розшифрування власне дефініції, а й розгляд сутнісних специфічних основ анімації як соціально-виховного явища; передбачає виявлення можливостей анімації в системі соціального виховання соціальних суб'єктів та соціально-педагогічних підсистемах структурних елементів соціокультурної сфери з урахуванням соціально-творчого потенціалу на основі соціальної суб'єктності суб'єктів соціуму.

Провідними позиціями, які актуалізують анімаційну соціально-педагогічну роботу в контексті антидискримінаційної теорії є: демократизація та виявлення соціальної активності за допомогою прямої участі соціальних суб'єктів у суспільних процесах через різні сфери соціуму; основні ознаки (високий ступінь суб'єктності, невимушеність, творча самореалізація, ціннісна вмотивованість); поширення та поглиблення розуміння анімації в сучасних умовах (різні елементи соціального середовища, різновікові категорії населення, вдосконалення механізмів залучення соціальних суб'єктів до активної життєдіяльності).

Таким чином, в умовах активного просування антидискримінаційних практик у соціумі, наукової уваги потребують методологічні та теоретичні засади технологізації

вказаної діяльності на соціально-педагогічному підґрунті. Актуалізуються системний, діяльнісний, культурологічний наукові підходи для створення сучасних технологій випередження проявів дискримінації з використанням інституцій сучасного соціально-культурного простору. Перспективою подальших досліджень є створення системи анімаційної соціально-педагогічної роботи з попередження та подолання дискримінації за різними ознаками.

Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми сучасної соціології і соціальної роботи та професійної підготовки фахівців: антидискримінаційна теорія і практика: Матеріали доповідей та повідомлень Міжнародної наукової конференції (м. Ужгород, 14 вересня 2018 року) / За ред. І. В. Козубовської, Ф. Ф. Шандора. – Ужгород: РІК-У, 2018. – 124 с.
2. Закон України "Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні": за станом на 30 травня 2014 р. / Верховна Рада України. Офіц. вид. К.: Парлам. вид-во, 2014.

СОЦІАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК НАБУТТЯ ДОСВІДУ СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

SOCIAL ENVIRONMENT AS A FACTOR TO CONFLICTS EXPERIENCE WITH INDIVIDUAL INTELLECTUAL DEVELOPMENT

Проскурняк О. І. – доктор психологічних наук, доцент, завідувач кафедри корекційної освіти та спеціальної психології КЗ «ХГПА» ХОР

Вивчення особливостей набуття досвіду спілкування в умовах інтелектуального дизонтогенезу передбачає необхідність дослідження та аналізу соціально-комунікативних умов, в яких перебувають такі діти, зокрема учні молодших класів з порушеннями інтелекту. На сьогодні діти з інтелектуальними порушеннями в основному навчаються у спеціальних освітніх закладах, де створені умови для їх навчання, в тому числі спеціальні

освітні програми і методи навчання, засоби життєдіяльності. З іншого боку, навчання, виховання і розвиток дітей з інтелектуальними порушеннями відбувається в школах інтернатного типу, що спричиняє певну ізоляцію від сім'ї, однолітків зі збереженим інтелектом, від соціуму в широкому розумінні цього феномену. В силу зазначеного, дитина з порушеннями інтелекту виявляється в замкненому колі собі подібних однолітків, що стримує формування міжособистісних стосунків, соціалізаційних навичок та досвіду взаємостосунків між дітьми, розвиток соціального потенціалу і можливостей кожної особистості (їх здібностей, знань, навичок, потреб, мотивів). Несформованість в учнів з порушеннями інтелектуемоційної сфери, порушення комунікативної взаємодії у сім'ї, низький статусу взаємодії з однолітками, труднощів навчальної діяльності – все це гальмує розвиток їхнього спілкування. Специфічна ситуація соціального розвитку, недорозвиток самоусвідомлення, саморегуляції визначають необхідність їх дослідження як таких, що впливають на розвиток спілкування учнів з порушеннями інтелекту.

Проблемі організації та особливостям спілкування дітей з нормальним розвитком та з особливими освітніми потребами приділяли увагу такі учені як Н.Базима, Л.Божович, В.Бондар, О.Корніяка, І.Мартиненко, О.Проскурняк та ін. Однак, особливості набуття досвіду спілкування дітьми молодшого шкільного віку з порушеннями інтелекту вивчено недостатньо, зокрема в умовах трансформаційних змін системи спеціальної освіти, впровадження інклюзивного навчання. Важливим для набуття комунікативного досвіду є різні комунікативні ситуації, через які діти за своєю комунікативні правила та стратегії комунікативної поведінки. Л.Виготський спостерігав, як під впливом вкрай низьких оцінок дорослими, підлітки з розумовою відсталістю починали усвідомлювати власну малоцінність, що позначалося на їхній комунікативній поведінці, яка супроводжувалася невротичними проявами [1].

Визначення можливостей невілювання факторів, що негативно впливають на спілкування учнів в умовах школи-інтернату забезпечать розвиток соціально-комунікативної активності, динаміку розвитку комунікативності. У спілкуванні учні з порушеннями інтелекту частіше за

однолітків без порушень у розвитку демонструють негативізм, впертість, агресію, що є їх емоційною реакцією на невпевненість у собі. Вони відрізняються підвищеною емоційною лабільністю, їх вікова нестабільність виявляється і у комунікативній взаємодії. Параметри психічного розвитку учнів з порушеннями інтелектуального розвитку відрізняються від вікових норм інфантилізмом, недостатністю довільної поведінки, зовнішнім локус-контролем, залежністю від думок оточуючих, споживчим ставленням до оточуючих та ін. Головними несприятливими факторами як загального, так і комунікативного розвитку є слабка допитливість та сприйнятливність до нового.

Таким чином, у в умовах розумового дизонтогенезу набуває значення вивчення не тільки негативних психологічних особливостей особистості, а й позитивних, врахування яких забезпечуватиме формування продуктивної комунікативної взаємодії з оточуючими у різних соціальних групах та ситуаціях (такі риси характеру як толерантність, комунікабельність тощо).

Список використаних джерел

Выготский Л. С. Собрание сочинений : в 6 т. Т. 5. Основы дефектологии / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1983. – 377 с.

СТАНОВЛЕННЯ «РАДЯНСЬКОЇ» КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У 20-ТІ – 50-ТІ РОКИ XX СТОЛІТТЯ

THE FORMATION OF THE "SOVIET" CONCEPT OF SOCIAL UPBRINGING OF CHILDREN IN NON-SCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE IN THE 20–50'S OF THE 20TH CENTURY

Рассказова О. І. – доктор педагогічних наук, професор

Григоренко В. Л. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри естетичного виховання і технологій дошкільної освіти ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Клімчук В. А. – старший викладач кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки КЗ «ХГПА» ХОР

Суспільно-політичні умови у сучасній Україні сприяють становленню та розвитку нової концепції національної освіти та виховання, що інтегруватиме найсучасніші світові тенденції соціального виховання молодого покоління та водночас ґрунтуватиметься на детальному вивченні та творчому використанні найкращих здобутків вітчизняної педагогіки. Досвід попередніх років має стати цінним джерелом для пошуку нових підходів до вдосконалення процесу соціального виховання дітей в різних соціальних інститутах, зокрема закладах позашкільної освіти.

Останнім часом значно посилилась увага до дослідження проблем позашкільної освіти як середовища соціального виховання дітей. Питання організації соціального виховання дітей у сфері дозвілля висвітлювалися у дослідженнях О. Безпалько, А. Капської, Л. Ковбасенко, Л. Литовченко, Н. Максимовської, А. Рижанової, В. Шахрай та ін. Дослідженню проблем розвитку вітчизняної системи позашкільної роботи у радянський період присвячено праці В. Балахтар, В. Герасименко, О. Глух, В. Григоренко, Л. Жданової, Т. Кочубей, О. Кравченко, О. Мкртічян, О. Рассказової, А. Шепілової та ін. На основі аналізу праць дослідників та історико-педагогічних матеріалів досліджуваного періоду встановлено, що система позашкільної освіти та виховання базується на історично обумовлених традиціях виховання особистості, у тому числі і радянського періоду, і реалізується позашкільними закладами освіти, іншими закладами освіти в позаурочний час, дитячими молодіжними організаціями, творчими дитячими та молодіжними об'єднаннями за місцем проживання, на підприємствах, у різних організаціях та установах.

У 20-ті – 50-ті рр. XX століття в Україні проблема соціального виховання дітей у закладах позашкільної освіти посідала чільне місце в науково-практичному дискурсі, присвяченому питанням розбудови системи освіти в Україні. Орієнтуючись на визначені на основі історико-педагогічного

аналізу наукової літератури та архівних джерел критерії періодизації досліджуваного процесу (наявність та спрямованість нормативно-правових документів; визначні історичні події на території України, стан соціально-економічного розвитку українського суспільства; аналіз провідних ідей дослідників та науковців щодо розробки відповідних питань; інтенсивність утворення й розвитку мережі різноманітних закладів і об'єднань для проведення вільного часу дітей, а також розвитку системи закладів позашкільної освіти), науково обґрунтовано етапи соціального виховання дітей у позашкільних закладах освіти у 20-ті – 50-ті рр. XX століття: 1920–1935 рр. – інноваційний; 1936–1945 рр. – екстенсивний; 1946–1959 рр. – інтенсивний.

У цей час на розвиток ідей соціального виховання дітей у позашкільних закладах освіти вплинули ідеї українських учених розроблені у контексті педологічної теорії (В. Арнаутів, А. Володимирський, А. Готалов-Готліб, О. Залужний, А. Макаренко, Я. Мамонтов, С. Моложавий, В. Протопопов, Я. Різник, С. Сірополко, Я. Чепіга). До найбільш актуальних проблем у русі розвитку ідей соціального виховання на означеному етапі, належали: обґрунтування методології педагогіки з урахуванням тенденції ідеологічного розвитку суспільства (М. Григор'єв); дослідження дитинства як соціального явища (О. Попов); розробка концепції перевиховання неповнолітніх правопорушників і їх місце відповідних закладів в системі соціального виховання (С. Мухіна); створення системи допомоги соціально занедбаним школярам (Н. Велецька); виховання підростаючого покоління для суспільства, через суспільство і силами суспільства (І. Соколянський) та інші.

На основі вивчення архівних джерел, наукової літератури і періодичних видань проаналізовано та узагальнено зміст, форми і методи соціального виховання дітей у закладах позашкільної освіти в Україні у 20–50-ті рр. XX ст. Установлено, що зміст соціального виховання дітей у закладах позашкільної освіти інтегрував такі напрями виховної роботи як: просвітницький, пропагандистський, агітаційний, трудового виховання, дослідницький, науково-

технічний, природничо-натуралістичний, фізкультурно-оздоровчий, національно-патріотичний, військово-політичний, естетичний.

Установлено, що великого значення у соціальному вихованні дітей відігравали масові форми роботи: дитячі конференції, весняні посівні та різдвяні антирелігійні кампанії, екскурсії-конференції, самоекскурсії, масовки, агітпаради, агітплакати, проведення свят, оглядів художньої самодіяльності, конкурсів пісні та виробів дитячого образотворчого мистецтва тощо.

Серед основних методів соціального виховання, що практикувалися у досліджуваній період: змагання, бригадно-лабораторний, проектування, комплексний, пропаганди, агітації, демонстрації, переконання, друкованого слова, живого слова (літературний), письмових завдань, залучення до масових дійств – театральних, музичних, образотворчих тощо.

Зазначимо, що попри суттєвий позитивний досвід, недоліками соціального виховання дітей у досліджуваній час були: суперечності між тогочасною концепцією ідеологізації освіти, що полягала у необхідності планомірної роботи з формування у молодого покоління радянської ідентичності, виховання особи, яка здатна робити значні зусилля для розбудови соціалізму, підпорядковуючи при цьому власні інтереси колективним і суспільним інтересам та принципами педагогіки дозвілля, що детермінують необхідність врахування дійсних інтересів та індивідуальних потреб особистості; політизація, заорганізованість виховної роботи, формалізм, нестача кваліфікованих кадрів, здатних до організації ефективного соціально-виховного впливу.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДТРИМУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ НАРКОЗАЛЕЖНИХ ОСІБ

ORGANIZATION OF SUPPORTING ENVIRONMENT FOR DRUG DEPENDENT PERSON

Чернецька Ю. І. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки КЗ «ХГПА» ХОР

Вивчення досвіду роботи спеціалізованих центрів ресоціалізації для наркозалежних свідчить про наявність низки перешкод в організації підтримуючого середовища в соціально-педагогічній роботі з наркозалежною молоддю, серед яких слід назвати такі: відсутність єдиної нормативно-методичної бази; низький рівень професійної підготовки соціальних працівників і педагогів до організації підтримуючого середовища; недостатнє матеріально-технічне й методичне її забезпечення. Тому можливості спеціалізованих центрів щодо організації зазначеної діяльності наркозалежних залишаються реалізованими лише частково. Через це виникає суперечність між необхідністю вдосконалення процесу організації підтримуючого середовища з наркозалежними у спеціалізованому центрі і недостатньою розробленістю способів, яку є науково обґрунтованими, дієвими, придатними до практичної реалізації, підготовленими з урахуванням етапного характеру такої діяльності, що актуалізує проблему.

До розкриття окремих аспектів окресленої проблеми дотичні учені різних наукових галузей і течій, зокрема, середовище реабілітації як соціальний феномен досліджено С. Коношенком, І. Кутяною, В. Нечепуренко, В. Шпак, особливості роботи з наркозалежними особами розглянуто П. Андрухом, О. Єгоровим, М. Жидко, В. Москаленко та іншими ученими, водночас, досліджень, які б розкривали питання організації гармонійного середовища для реабілітації наркозалежних недостатньо.

Розробка концепції підтримувального середовища для наркозалежних осіб базується на ідеї про те, що розвиток (ресоціалізація) особистості відбувається в процесі діяльності в рамках певних умов, відповідно, проектування такої сукупності умов, які максимально наближені до умов звичного для наркозалежної особи соціального середовища, а також таких умов, які сприятимуть відновленню соціального функціонування наркозалежної особистості в соціумі, можна називати підтримувальним середовищем.

В організації підтримуючого середовища важливо враховувати такі важливі умови соціально-педагогічної роботи як

адаптація до умов перебування у реабілітаційному центрі; навчання дотриманню норм і правил; складання індивідуального плану реабілітації; надбання навичок, спрямованих на подолання залежності; формування особистісної системи цінностей; формування конструктивних форм поведінки; здобуття трудових або професійних навичок; складання реалістичного плану особистісного життя; реалізація особистісного потенціалу в стихійних умовах [1].

Таким чином, проблема організації гармонійного підтримуючого середовища частково розв'язується через організацію умов соціально-педагогічної роботи з наркозалежними. Перспективними напрямками стануть питання врахування гендерних особливостей наркозалежних для розробки підтримуючого середовища для таких осіб.

Список використаних джерел

Методичні рекомендації з питань організації та функціонування центрів ресоціалізації наркозалежних. – К. : Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 200 с.

СОЦІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЯК НАПРЯМ ПОСТТРУДОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОВАЖНОГО ВІКУ

SOCIAL TOURISM AS A DIRECTORY OF THE POST- WORKING SOCIALIZATION OF OLD AGE PEOPLE

*Аніщенко А.П. - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент
кафедри туристичного бізнесу ХДАК*

Індустрія туризму сьогодні є однією з найрозвиненіших галузей світового господарства, займаючи провідне місце на світовому ринку послуг. Світовий туризм став глобальним чинником економічного та культурного розвитку, збереження навколишнього середовища й історико-культурної спадщини народів світу, забезпечення прав та свобод людей незалежно від раси, статі, релігії тощо.

Проблема демографічного старіння населення є невідкладною проблемою суспільств усіх держав світу. В останні роки спостерігається тенденція зростання абсолютної частини людей похилого віку в загальній кількості населення. Незважаючи на увагу, яку приділяє держава, громадські організації, органи місцевого самоврядування процесам старіння населення, значна кількість питань щодо забезпечення ефективної соціалізації людей похилого віку залишається невирішеними.

Світовий досвід свідчить про те, що люди після досягнення ними пенсійного віку залишаються соціально активними. Завданням суспільства є сприяння інтеграції людей похилого віку у сучасний соціум, використання їх позитивного досвіду. У високорозвинених країнах подорожі людей поважного віку є масовими явищем, надзвичайно популярним, таким, який конкурує з молодіжним туризмом. Кількість пропозицій соціальних турів для цієї верстви населення зростає, що є одним з провідних векторів розвитку глобальної індустрії туризму.

Для України соціальний туризм для людей поважного віку це малорозвинутий сегмент туристичної галузі, люди старшого віку не мають змоги скористатися правом на відпочинок. Туризм сприяє ефективному процесу посттрудова соціалізації людей поважного

віку. Серед значної кількості факторів посттрудова соціалізації можна виділити туристичні подорожі, як інтегративний фактор, що представляють собою соціально-виховну систему, де поєднуються мезо та мікро фактори соціалізації щодо інтеграції цієї верстви населення в сучасний світ.

Туристична подорож як фактор соціалізації має багато ознак: географічна місцевість; кількість особистостей, які входять до її складу; загальна законодавча база; члени громади об'єднані різними інтересами, правами, відповідальністю, формами взаємодії, наявністю спроможності до колективних дій.

Соціальний туризм в Україні знаходиться в стадії розвитку, створена в державі система соціального туризму на сучасному етапі має бути здатна надати повноцінний туристський продукт, який би задовольняв потреби людей пенсійного віку у відпочинку, оздоровленні, пізнанні навколишнього світу.

Чинними сьогодні в Україні є механізми розподілу пільгових санаторних путівок пенсіонерам і ветеранам. Крім того, позабюджетні фонди, некомерційні організації в рамках адресних програм частково або повністю відшкодовують вартість туристичних путівок малозабезпеченим верствам населення. Держава фінансує програми соціального туризму, зокрема з коштів, що виділяються в рамках державної соціальної допомоги. Як конструктивний міжнародний досвід розвинених країн можна виділити державні програми грантів на організацію соціальних турів.

Доступний відпочинок своїм колишнім співробітникам створюють роботодавці. Частина українських підприємств утримує відомчі бази і табори для відпочинку працівників і членів їх сімей. Крім того, великі підприємства реалізують в області туризму добродійні адресні програми в контексті інтеграції в бізнес практик корпоративної соціальної відповідальності, що зумовлює доступність і можливість відпочинку для людей похилого віку.

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА МОБІЛЬНІСТЬ В СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ

INTERNATIONAL COOPERATION AND MOBILITY IN SOCIO-CULTURAL SPHERE

Білозьорова М.В. – аспірант КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Міжнародне співробітництво сприяє зміцненню міжнародного авторитету й іміджу нашої держави, дає можливості створення умов для конкурентноспроможності та самореалізації кожної особистості. Питання міжнародного співробітництва в галузі освіти досліджують такі вчені, як В. Андрущенко, В. Бакіров, І. Вакарчук, М. Згуровський, В. Кремень, В. Поліщук, Л. Романовська, Ю. Рябова, Т. Семигіна, Д. Табачник.

Метою дослідження є обґрунтування важливості міжнародного співробітництва студентів і викладачів закладів вищої освіти (ЗВО) для посилення конкурентноспроможності в умовах інтеграції до Європейського простору вищої освіти (ЄПВО).

Постійний взаємозв'язок між урядами, ЗВО, науковими установами, студентами, викладачами сприяє підвищенню якості підготовки студентів. Заклади вищої освіти з підготовки фахівців за спеціальністю «Соціальна робота» зорієнтовані на формування у майбутніх соціальних працівників професійної компетентності та професійної мобільності. Це підтверджується залученням студентів до участі в міжнародних проектах, зокрема за програмами Європейського Союзу.

Досвід міжнародного співробітництва цінний тим, що дозволяє ознайомитись із новітніми тенденціями розвитку ЄПВО, сприяє створенню рівних можливостей щодо здобуття якісної освіти не лише у своїй країні, а й розширеного доступу студентів до інноваційних програм навчання в Європі, а значить підсилює академічну та професійну мобільність студентів, викладачів. Сучасне міжнародне бачення соціальної роботи, форм, засобів і методів підготовки фахівців соціальної сфери є значним внеском у

модернізацію освітніх програм ЗВО України з підготовки майбутнього соціального працівника.

Міжнародна програма Еразмус+ освітня програма ЄС на період 2014-2020 років, яка підтримує проекти, заходи у сфері освіти та націлена на активізацію міжнародного співробітництва та підвищення мобільності серед студентів, викладачів, науковців європейських університетів. У сфері вищої освіти українські заклади вищої освіти можуть брати участь в таких напрямках міжнародного виміру програми Еразмус+: навчальна мобільність викладачів та студентів (проекти міжнародної кредитної мобільності) на основі міжінституційних угод (колишній Еразмус); реалізація спільних магістерських програм та отримання індивідуальних стипендій (ступенева мобільність).

Для посилення обізнаності, візуальної доступності, актуальності, ефективності та впливу міжнародних компонентів програми Еразмус+ у сфері вищої освіти діє Національний Еразмус+ офіс в Україні. Мета цетру надати більше можливостей для розвитку навичок і компетентностей у студентів, за напрямками кредитна мобільність, включаючи навчання в університетах за обміном та стажування, ступенева мобільність, де висвітлені зразкові спільні магістерські програми, запропоновані університетами Європи.

Здійснення професійної діяльності, висуває перед майбутніми соціальними працівниками конкретні задачі: бути професійно компетентним, обізнаним у законодавстві сфери соціального захисту, соціально адаптованим, володіти вмінням діагностувати та прогнозувати різноманітні соціальні ситуації. Отже, співпраця за міжнародними освітніми програмами, а саме, навчання, обмін досвідом, обговорення спільних проблем, завдань дасть поштовх для розвитку національної системи освіти комплексного використання інноваційних технологій і засобів навчання та посилення конкурентноспроможності на міжнародному ринку праці.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА У СТАРШОКЛАСНИКІВ

SOCIAL AND ADUCATIONAL ACTIVITIES WITH THE FORMATION OF CONSCIOUS PARENTING AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS

Бочка А.П. – студент ХДАК

Сучасна ситуація в Україні характеризується соціально-економічною та політичною нестабільністю, значним спадом виробництва, зниженням рівня життя більшості населення, посиленням розшарування населення за рівнем доходів, девіацією моральних норм і цінностей у суспільстві, зростанням злочинності та насильства. Всі ці чинники, разом з іншими, призвели до втрати сучасною молоддю орієнтирів на створення повноцінної сім'ї, народження дитини, усвідомлене батьківство.

Батьківство – базове життєве призначення, важливий стан і значна соціально-психологічна функція кожної людини. Поява дитини в сім'ї є серйозним випробуванням для батьків, адже їм необхідно навчитися жити з урахуванням того, що вони відповідальні за життя і благополуччя маленької людини, яка на початку життя повністю від них залежить. Саме з цієї причини важливо, щоб подружжя, яке ухвалило рішення про народження дитини, було до цього готовим. Психологічна готовність має забезпечуватися педагогічним підґрунтям як сукупністю знань, умінь, навичок. Усвідомлене батьківство передбачає наявність сукупності у батьків дитини якостей, почуттів, знань і навичок з виховання, розвитку дитини з метою забезпечення процесу формування здорової та зрілої особистості. Феномен батьківства має складну структуру, основними компонентами якої є: ціннісні орієнтації подружньої пари (сімейні цінності), батьківські установки та сподівання, батьківське ставлення, батьківські почуття, батьківські позиції, батьківська відповідальність, стиль сімейного виховання. Всі ці компоненти, що тісно пов'язані між собою, містять

когнітивний, емоційний та поведінковий елементи, впливаючи на які за допомогою педагогічних засобів, можна формувати усвідомлене батьківство у подружньої пари з урахуванням впливу факторів макро-, мезо-, мікрорівня. Найбільш оптимальними видами технологій формування усвідомленого батьківства, на нашу думку, є соціально-просвітницький тренінг з використанням активних методів навчання: моделювання, рольових ігор, драматизації, аналізу і вирішення конкретної ситуації, мозкового штурму тощо. Саме такі методи забезпечують результативність занять з формування усвідомленого батьківства, оскільки сприяють особистісному усвідомленню власної ролі кожного з батьків, вироблення навичок поведінки в конкретних ситуаціях, набуття досвіду тощо.

Технологія соціальної терапії засобами анімаційної діяльності також є однією з ефективних технологій формування усвідомленого батьківства (психодрама, арт-терапія та терапія самовиховання, спеціальні програми). Використання консультування у формуванні усвідомленого батьківства забезпечує акцент на ресурси молодої людини, яку орієнтують на знаходження необхідної інформації щодо вироблення когнітивної, емоційної та поведінкової складових батьківства. У цілому, для більшої ефективності процесу формування усвідомленого батьківства молоді необхідно використовувати комплексну програму, яка забезпечить системну і комплексну реалізацію усіх технологій соціальної роботи.

АНІМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

THE ANIMATION ACTIVITY IN THE SYSTEM OF A PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE SPECIALISTS OF SOCIAL SPHERE

Варнава П. В. – магістрантка кафедри соціальної роботи і менеджменту СКД СумДПУ імені А. С. Макаренка, спеціальність «Соціальна робота»

В умовах сьогодення анімаційна діяльність є напрямом соціально-педагогічної діяльності, спрямованим на реалізацію фахових дій з метою оздоровлення соціального клімату певного середовища, створення атмосфери креативності, допомоги людям адаптуватися до соціальних змін, сприяння їх інтеграції в соціокультурний простір, спонукання до взаємодії та порозуміння людей в групі.

У зв'язку із цим підвищується увага до анімаційної діяльності, як новітнього напрямку діяльності, відтак постає необхідність підготовки відповідних кадрів. Фахівці з соціальної діяльності в сучасних умовах знаходяться у творчому пошуку нових шляхів розвитку професіональної сфери. Не зважаючи на те, що соціальна діяльність, як галузь реалізації завдань соціальної педагогіки знаходиться в стані формування, ця професія постійно трансформується, що сприяє залученню різноманітних складових соціальної діяльності для вдосконалення процесу соціального виховання [1]. Технології анімації діють в якості основного підходу у вихованні відносин між людьми, широко використовуються для розвитку громадських духовно-культурних цінностей, традиційних видів і жанрів художньої творчості, забезпечуючи тим самим особистості умови для включення у творчі, оздоровчі, освітні, розважальні види діяльності.

Останнім часом увагу вчених привертає анімаційний напрям педагогічної, соціокультурної, соціально-педагогічної діяльності. Підвищення інтересу до такого виду фахової практики цілком виправдано тим, що триває пошук нових моделей педагогічного вдосконалення процесу розвитку особистості в соціальному просторі. Відразу зауважимо, що використовуватимемо поняття анімації, яке позначає процес, що пов'язаний з гуманізацією соціального життя, надиханням особистості, стимулюванням її до саморозкриття, тобто з педагогічним, зокрема соціально-педагогічним, змістом.

В освітньо-професійній програмі та кваліфікаційній характеристиці фахівця соціальної сфери закладено ідею виконання фахівцем анімаційних функцій. Проте, спеціальне й поглиблене вивчення практики підготовки фахівця соціальної сфери доводить їх

недостатню спроможність повноцінно виконувати анімаційну діяльність. Сучасна система соціальної роботи в Україні, представляє собою відкриту соціально-культурну систему, яка якісно і гнучко адаптується до інноваційних змін у суспільстві, враховуючи сучасні науково-дослідні та освітні тенденції. Головною метою діяльності навчальних закладів, що займаються навчанням фахівців соціальної сфери, є підготовка високопрофесійних працівників для соціально-культурної сфери в цілому і дозвілля зокрема. Реалізація завдань даних навчальних закладів у напрямку підготовки кадрів дозвіллевої сфери передбачає об'єктивне вивчення та аналіз вирішення кадрового питання.

Таким чином, фахова підготовка фахівців соціальної сфери до здійснення анімаційної діяльності має відбуватися з урахуванням сучасного стану соціального середовища, наявного етапу розвитку сфери дозвілля, соціально-виховних можливостей складових соціокультурного простору. Фахівці соціальної сфери, що виходять з академії культури, вирізняються можливостями професійної реалізації в анімаційній діяльності, спроможний вдосконалювати соціально-педагогічну діяльність, застосовуючи анімацію у сфері дозвілля.

Список використаних джерел

Максимовська, Н. О. Вдосконалення процесу підготовки соціальних педагогів до організації анімаційно-дозвіллевої діяльності в соціокультурному просторі / Н. О. Максимовська // Проблеми інженерно-педагогічної освіти : збірник наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Х. : [б. в.], 2012. - Вип. 36. - С. 70-75.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ

TRAINING SOCIAL WORKERS TO CONDUCT SOCIAL WORK IN EMPLOYMENT FIELD

Василенко О. М. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Динамічні ринкові перетворення в умовах нестабільності політичної і економічної системи актуалізують проблему регулювання трудових відносин у сфері зайнятості. Що обумовлює пошук нових підходів підготовки майбутніх соціальних працівників до соціальної роботи у сфері зайнятості, яка спрямована на розуміння цілісності людини як суб'єкта суспільного життя.

Готовність до професійної діяльності майбутніх соціальних працівників науковцями інтерпретується як мета і результат підготовки фахівця соціальної сфери до виконання професійних функцій. Це потребує оволодіння теоретико-методологічними знаннями у комплексі з професійними компетентностями, які формуються саме у практичній діяльності. Особливо це стосується соціальної роботи у сфері зайнятості, оскільки взаємодія з різною категорією населення (молодь, безробітні, особи з обмеженими можливостями, роботодавці) у цій сфері в сучасних умовах змінюється від об'єктно-суб'єктної до суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Зміст і основні напрями соціальної роботи у сфері зайнятості представлено в роботах А. Андрющенко, І. Іванової І. Леган, В. Ніколаєвського, Л.Тюптя, В. Харабет та ін. Науковці розглядають соціальну роботу як професійну діяльність, надання державної і недержавної допомоги з метою сприяння працевлаштуванню незайнятого населення. Допомога людині спрямована на активізацію її власних сил, формування орієнтації на самодопомогу, оволодіння вміннями самостійно вирішувати свої проблеми. Тому в соціальній роботі сфери зайнятості виділяють такі напрями: соціальний захист (гарантований комплекс заходів щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття), соціальне забезпечення (система державних і суспільних заходів із матеріального забезпечення громадян в разі втрати роботи), соціальне обслуговування (надання побутових, психологічних, педагогічних, правових послуг і матеріальної допомоги), соціальна допомога (надання безоплатних інформаційно-консультаційних та профорієнтаційних послуг, професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації безробітним відповідно до попиту ринку праці, сприяння у

працевлаштуванні, самозайнятості та реалізації підприємницької ініціативи).

Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників повинна відповідати сучасним вимогам соціальної роботи у сфері зайнятості і потребує об'єднання концептуальної, змістової організаційно-методичної і практичної складової професійної підготовки. Так, проходження виробничої практики майбутніми соціальними працівниками Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди на базі Центру зайнятості передбачає: ознайомлення з документацією (систематизування документів у архівному відділі, введення журналів, ознайомлення з нормативно-правовою документацією, з функціональними обов'язками фахівців, аналізували річний план роботи Центру зайнятості). Також студенти активно приймають участь у тренінгах («Створення відео резюме», «Online-співбесіди з претендентом на роботу», «Вирішення конфліктів», «Тайм менеджмент», «Особистість, дім, кар'єра», «Побудова кар'єри та професійний розвиток», «Як розпочати свій бізнес», «Активне працевлаштування»). Студенти на базі практики відвідали навчальні семінари: «Легальна зайнятість», «Техніка пошуку роботи», «Підготовка резюме», «Використання джерел інформації про вакансії», «Співбесіда з роботодавцем», «Жінка на ринку праці» на яких студенти опанували сучасні засобами підвищення конкурентоспроможності безробітних на ринку праці. Робота у Студії кар'єрного успіху дозволила студентам оволодіти новими моделями поведінки як професіоналів. Ознайомлення студентів з проектом «Ексклюзивний коворкінг. Доступна зайнятість» дозволило опанувати методи роботи зі слабчучими та незрячими безробітними. Отже, виконання функцій професійної діяльності у сфері зайнятості сприяє виробленню й відпрацюванню комплексу професійних практичних навичок у соціальній роботі і забезпечує формування активної соціальної позиції студентів.

Анімаційна діяльність як засіб гармонізації медіасоціалізації

ANIMATION ACTIVITY AS A MEDIASOCIALIZATION HARMONIZATION

Вегеріна А.В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки ХДАК

З середини ХХ століття відбувається становлення Інформаційної цивілізації, в якій провідною цінністю виступає інформація. Найдоступнішим засобом долучення до інформації нині виступають нові медіа (інтерактивні радіо і телебачення, мобільна телефонія й Інтернет), які наразі набули такої значимості, що впливають на процес соціалізації особистості Інформаційної доби. Навіть з'явився термін «медіасоціалізація», який уособлює процес соціалізації особистості саме в сучасному інформаційному просторі. Вченими доведено, що нові медіа мають неоднозначний вплив на особистість, тому постає необхідність в гармонізації цього впливу. Крім того гармонізація медіасоціалізації має відбуватися на основі розкриття власного потенціалу особистості, тобто за допомогою анімаційної діяльності.

Культуру інформаційної цивілізації та оновлення її цінностей вивчають Н. Каліновська, В. Шейко та інші; вплив інтернету на процес соціалізації досліджують І. Зверева, О. Кудашкіна, Н. Максимовська, В. Мудрик, В. Плешаков, А. Рижанова, О. Черних та інші; специфіку соціально-педагогічної діяльності вивчають Т. Алексеєнко, О. Безпалько, М. Галагузова, І. Зверева, А. Капська, Л. Мардахаєв, Л. Міщик, С. Хлєбїк, З. Шевців та багато інших; анімаційний підхід в соціально-педагогічній діяльності досліджують А. Андрєєва, Л. Волик, Т. Лєсїна, Н. Максимовська, Е. Мамбеков, М. Петрова, Л. Сайкіна, Л. Тарасов, І. Шульга й інші фахівці. Але специфіку гармонізації медіасоціалізації особистості в інформаційному суспільстві саме засобами анімації вивчено недостатньо. Виходячи із того, що нові медіа нині отримали розповсюдження і віддзеркалюють всі основні сфери людини

(освіта, наука, комунікація, робота, дозвілля тощо), то постає необхідність в гармонізації цих впливів, аби людина з одного боку не поринула у віртуальність нівелюючи роль соціальної реальності, а з іншого щоб процес її медіасоціалізації був успішним, оскільки не долучення до сучасного інформаційного простору особистістю може призвести до її маргіналізації. Під гармонізацією прийнято розуміти посилення позитивних аспектів та зменшення негативних. В рамках медіасоціалізації під позитивними аспектами можемо виділити – доступ до інформації, а отже і знань в цілому; до негативних відносяться – різноманітні види девіантної поведінки (інтернет залежність, кібербулінг, тролінг, шахрайство, педофілія тощо). Крім того, слід зазначити, що взаємодія особистості з сучасним інформаційним простором, в основному, відбувається у її вільний час, тобто у сфері дозвілля. Н. Максимовська зауважує, що дозвілля виступає такою сферою буття, у якій сама людина здійснюючи вибір формує власну сферу культурних уподобань. Отже постає необхідність у наповненні сфери дозвілля людини інформаційної доби анімаційно-дозвіллевою діяльністю, яка відповідно до тези Н. Максимовської уособлює собою систему дій, спрямованих на соціальних суб'єктів з метою позитивної дозвіллевої активності.

Саме анімаційно-дозвіллева діяльність являється ефективним засобом гармонізації медіасоціалізації особистості, оскільки вона спрямована на розкриття власного потенціалу особистості, що набуває актуальності саме в інформаційному суспільстві, оскільки лише інтернет дає можливість особистості прикладаючи мінімум зусиль (які не завжди можуть бути соціально прийнятними) отримати популярність. Тобто наразі набуває актуальності розробка технологій анімаційно-дозвіллевої діяльності з гармонізації медіасоціалізації особистості в інформаційному суспільстві.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ІНТЕРНЕТ-АДИКЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

SOCIAL AND PEDAGOGICAL PREVENTION OF INTERNET ADMISSION OF ADOLESCENTS BY ANIMATION ACTIVITIES

Гоголь Т. Б. – студент ХДАК

Сучасний світ характеризується стрімким прогресом у сфері поширення та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Динамічне використання нових засобів телекомунікації, зокрема Інтернету як потужного глобального інформаційного ресурсу, приваблює широкі верстви населення незалежно від віку, освіти та соціального статусу. Водночас неконтрольоване використання інтернет-мережі перетворилося на загрозу гармонійному розвитку особистості, її психічному здоров'ю, а в ряді випадків навіть призвело до летального результату. Тому проблема інтернет-залежності (інтернет-адикції) все більше привертає увагу представників державної влади та вчених у різних країнах світу і спонукає до її глибшого дослідження та пошуку шляхів подолання.

Проблемою інтернет-адикції займалися такі зарубіжні вчені, як А. Войскунський, А. Голдберг, Д. Грінфілд, А. Єгорова, К. Янг та інші. Серед українських фахівців, що в різних аспектах досліджують феномен інтернет-залежної поведінки: Н. Бугайова, Г. Пілягіна, О. Чабан, Л. Юр'єва та ін. Можливості анімації щодо подолання окремих соціально-педагогічних проблем вивчали Т. Дедуріна, Л. Сайкіна, Н. Максимовська, Л. Тарасов та інші. Але вирішення проблеми інтернет-адикції засобами анімаційно-дозвілєвої діяльності вивчено недостатньо.

Відповідно до статистичних даних Factum Group Ukraine у другому кварталі 2018 року 65% жителів України є регулярними користувачами інтернет, крім того 99% учнівської та студентської молоді є активними його користувачами. Наведені статистичні дані свідчать про те, що наразі інтернет придбав домінуючий характер і поглинає все більше сфер життя людини. Однією з найголовніших

є сфера міжособистісного спілкування людини. Розвиток Інтернету до можливості взаємодії «людина-комп'ютер» додало можливість комунікації «людина-комп'ютер-людина». Молодь стала більше часу проводити у мережі Інтернет, листуючись з друзями, користуватися пошуковими системами, що нівелює людські відносини і «живе спілкування». А саме це є одним із найголовніших факторів розвитку людини у старшому шкільному віці. Доступність, інтерактивність інтернету призвела до розвитку залежностей від нього. Виходячи із того, що найбільш активними користувачами інтернету є діти та молодь, але в силу психовікових особливостей найбільш складний період (психологічного та соціального розвитку) припадає на старший шкільний вік, виділяємо, що більше уваги необхідно приділити профілактиці інтернет-адикції саме дітей старшого шкільного віку. На нашу думку, засоби анімаційної діяльності є одними з найефективніших для використання у роботі з молоддю.

Вважаємо, що профілактика інтернет-адикції у старшокласників засобами анімаційної діяльності повинна відбуватися у закладах середньої освіти (ЗСО) в позаурочний час за допомогою методів анімаційної діяльності тому що, діти старшого шкільного віку – найбільш творча вікова група і тому методи роботи з нею теж мають бути творчими. Для цього потрібно використовувати такі методи, як: написання творів на тему інтернет-адикції та її впливу на людину, розробка віртуальної екскурсії старшокласниками, підготовка доповіді на тему медіа компетентності для молодших школярів та підготовка шкільних заходів старшокласниками для молодших школярів, анімаційна вітальня тощо. Таким чином, діти старшого шкільного віку є одними із найактивнішим користувачів інтернетом, в силу психовікових особливостей вони схильні до розвитку у них залежності до віртуального простору, тому необхідно реалізовувати соціально-педагогічну діяльність з профілактики інтернет-адикції старшокласників. Профілактика має здійснюватися в умовах ЗСО, оскільки школа має потужний соціально-виховний потенціал для реалізації соціально-педагогічної діяльності. Крім того, соціально-педагогічна профілактика має здійснюватися засобами анімаційної діяльності.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРИ

THE DEVELOPMENT OF THE SOCIAL SUBJECTIVITY OF STUDENT'S YOUTH BY MEANS OF COMPUTER GAMES

Головіна Д.А. – студент ХДАК

Вивчення питань, пов'язаних з суб'єктністю людини, групи та соціуму в цілому актуалізується, як правило, в періоди демократизації суспільного життя. Процес соціалізації сучасної молоді, який відбувається в умовах інформаційного суспільства, має специфічний характер. Студентська молодь в оточенні великої кількості інформації легко підлягає впливу, дезорієнтується та не може вести життя активного суб'єкта інформаційного суспільства. Це стає проблемою при вихованні молодого покоління і ставить перед соціальними педагогами задачу подолати негативний вплив сучасних технологій, які призводять до пониження рівня соціальної суб'єктності. Студенти більшість часу проводять у віртуальному світі, що наразі є не тільки засобом для розваг, але й необхідністю сучасного світу. Тож, використавши переваги цього середовища, можливо здійснити соціально-педагогічний вплив, орієнтуючись на сучасні засоби, зокрема комп'ютерну гру.

Проблему соціальної суб'єктності вивчали такі вчені, як Н. Максимовська, Ф. Мухаметзянова, А. Рижанова та інші. Вивченням студентської молоді займалися І. Зверева, О. Безпалько, С. Харченко та інші. Вплив комп'ютерних ігор розглядали А. Макалатія, А. Тадаєва та інші. Проте розвиток соціальної суб'єктності студентської молоді саме засобами комп'ютерної гри досліджено недостатньо.

Соціальна суб'єктність розглядається, як здібність людини усвідомлювати себе активним перетворювачем дійсності, що бере на себе відповідальність за свої вчинки, та має високу мотивацію до соціальної активності. Комп'ютерна гра - різновид ігор, в яких комп'ютер виконує роль ведучого або партнера по грі, а ігрове поле, де виникають по ходу гри ігрові ситуації, як правило, відтворюється

на екрані дисплея або звичайного телевізора. Виокремлюють такі групи чинників привабливості комп'ютерних ігор, або «аспектів задоволення»: сюжетний або емоційно-естетичний аспект, розкачування, досягання цілей, інтелектуальне задоволення, колекційно-дослідницький аспект, можливість створювати в межах гри щось нове та індивідуальне. Завдяки цим чинникам такі ігри можна розглядати, як комп'ютерізований засіб впливу на людину з потужними мотиваційними та перетворюючими характеристиками, які можливо використати для виховання соціальної суб'єктності.

Згідно таких характеристик, була розроблена авторська гра «Піраміда», метою якої є якраз виховання соціальної суб'єктності. Зокрема таких її аспектів, як відповідальність за себе і близьких людей, віра у власні сили, відкриття можливостей людини. Так, у грі пропонується історія, де гравець повинен врятувати свій рідний острів від виверження вулкану. У пошуках таємної Сили, за допомогою дракона, він опиняється у піраміді з чотирма поверхами.

Поверх чотирьох стихій. Потрапляючи на поверх стихій, персонаж опиняється у лабіринті, де заховані монетки та статуї стихій. Щоб пройти рівень, персонаж повинен зібрати всі монетки та активувати стихії, після чого відкриється портал на наступний рівень. Небезпекою цього рівня є кажан, що при наближенні персонажа починає його переслідувати.

Поверх трьох часів. Поверх часу переносить у кімнату з фазами місяця, розкиданими у хаотичному порядку. Щоб пройти рівень, необхідно зібрати луни у правильній послідовності. Неправильна послідовність переносить на початок рівня. При правильному зборі, на поверсі з'являється портал.

Поверх двох сил. На поверху балансу сил, розташовується лабіринт у вигляді Ін-Янь. У цьому лабіринті розташовані частки світла та темряви. Для проходження рівня, гравець повинен зібрати усі частинки світла. У цьому випадку світлий вовк перетворюється на портал. При натиканні на частинку темряви, темний вовк перетворюється на вогняний шар і знищує гравця, переносячи на початок рівня.

Поверх одного себе. На останньому поверсі - Єго, персонаж бачить у центрі дзеркало, яке повинно стати ключовою фігурою у

грі. Але це дзеркало розбиває кажан з першого поверху. Для проходження поверху гравець повинен зібрати усі уламки дзеркала, уникаючи кажана. Після погляду персонажа у зібране дзеркало, та перегляду гравцем останньої частини історії гра закінчується.

Під час проходження гри людина потроху усвідомлює, що Сила, яку вона шукала, міститься у самій людині. Так, наприклад кожна стихія знаходить відображення у людському тілі, часом та досвідом можна керувати на свою користь, а також обирати шлях з добрих намірів.

У останній частині історії, дракон показує як персонаж, використовуючи лише людські здібності, може подолати навіть стихію. Це допомагає людині усвідомити, наскільки вона може бути сильною, і як навколишній світ може змінюватися залежно від її зусиль.

Отже, згідно з наданої характеристики соціальної суб'єктності, гра «Піраміда» підвищує ефективність розвитку соціальної суб'єктності студентської молоді, оскільки надає людині можливість усвідомити себе як соціального суб'єкта у цікавій електронній формі.

ГЕНДЕР І ДОЗВІЛЛЯ

GENDER AND LEISURE

Гончаренко О. В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С.Макаренка

Дозвілля, відпочинок, розваги, як і праця, є незамінними компонентами життєдіяльності кожної людини. Саме від час дозвілля, особистість будучи не обмеженою зовнішніми чинниками, вона має змогу виразити себе, розвинути власну індивідуальність, отримати естетичне чи моральне задоволення. Проте, дозвіллева сфера є гендерно асиметричною через відтворення в ній реалій патріархатного суспільства, яке пропонує чоловікам і жінкам різні соціальні ролі, а значить – і неоднакове наповнення вільного часу.

Поширюючи на дозвілля свій дискримінаційний характер, гендерні стереотипи виступають підґрунтям для формування не просто різних, а гендерно зумовлених дозвіллевих практик чоловіків і жінок, впливають на можливість вільного доступу до активного і цікавого дозвілля.

Гендерна нерівність проявляється у кількісному вимірі дозвілля. Жінки мають менше часу на дозвілля через нерівний розподіл обов'язків у сім'ї, адже традиційно витрачають більше часу на хатню роботу (приготування їжі, прибирання, прання), ніж чоловіки. Безперечно, чоловіки теж витрачають деякий час на «домашні» справи, проте кількісні дані (чоловіки – від 1 до 15 годин на тиждень, жінки – від 5 до 30 годин) свідчать про нерівномірний розподіл хатніх обов'язків між чоловіками і жінками.

Традиційне приписування якостей жінкам (ніжність, покірність, мрійливість) і чоловікам (сила, ініціативність, підприємливість) надає чіткого гендерного забарвлення певним видам хобі і занять у вільний час. Чоловіки проявляють більшу дозвіллеву активність (відвідування спортивних заходів, заняття спортом, туристичні походи, виїзди на природу, рибальство, полювання, гра в більярд та боулінг), жінки традиційно практикують переважно пасивні, «домашні» форми дозвілля (читання, рукоділля, шиття), що символізує терпіння, спокій і відображає ознаки «справжньої жінки», місце якої у приватній сфері.

Умовна належність дозвіллевих практик до «публічної» / «приватної» сфер впливає на проведення чоловіками дозвілля переважно поза домом і схильності жінок до «домашнього» дозвілля. І хоча в останніх є своя «публічна сфера» у дозвіллі – театри, виставки, кафе, центри краси, вона теж поєднується зі стереотипними уявленнями про жінок (наприклад, прихильність жіночої аудиторії до відвідування театрів і виставок асоціюється з переживаннями, отриманням нових емоцій і вражень). До того ж, часто такі походи жінки здійснюють разом з дітьми в освітніх цілях, що також пояснює високий рівень їх зацікавленості у такому дозвіллі. Відвідування жінками центрів краси теж не варто вважати наслідком більшої, ніж в чоловіків, необхідності у догляді за собою,

а результатом соціально сконструйованого стереотипу, що саме жінка є уособленням краси і має доглядати за собою. Так вони зазвичай репрезентують свою фемінність, сексуальність, стурбованість зовнішнім виглядом.

Розбіжності у виборі дозвілля детерміновані і соціально-економічною нерівністю статусних позицій чоловіків і жінок у суспільстві (у чоловіків він, як правило, вищий за жіночий), тому якісне дозвілля, платні дозвіллієві послуги виявляються доступними переважно для забезпечених чоловіків.

Отже, слідування гендерним стереотипам, як стандартизованим уявленням про моделі поведінки і риси характеру чоловіків та жінок, призводить до відкритої або прихованої гендерної нерівності у сфері дозвілля, яка водночас є і причиною, і результатом гендерно зумовлених можливостей для особистісного розвитку індивіда залежно від статі. Тому актуальності набуває необхідність формування такої суспільної думки, яка дозволить індивіду, незалежно від статі, брати активну участь у дозвіллієвій діяльності. Подолання гендерних упереджень у сфері дозвілля передбачає досягнення гендерної рівності шляхом формування гендерної культури чоловіків і жінок.

СФЕРА ДОЗВІЛЛЯ ЯК ПРОСТІР СОЦІАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ SPHERE OF ENTERTAINMENT AS A SPACE OF SOCIALIZATION SOCIAL SUBJECTS

Григор'єва Н. М. – викладач Канівського коледжу культури і мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Сфера дозвілля це складова соціального простору, в якій мають створюватися умови для задоволення широкого кола дозвіллієвих потреб, реалізація котрих сприятиме ефективній соціалізації, зокрема вільному виявленню прагнень до просоціальної діяльності особистості і груп. Дозвіллієве середовище є осередком соціального виховання через надання соціальним суб'єктам розмаїття

можливостей непримусової соціальної самореалізації. У ньому функціонують певні структури та заклади, які через ефективне керування активізуються для підвищення соціально-виховного потенціалу. Однак, у сфері дозвілля має бути інтегруючий компонент, завдяки якому уможливорюється об'єднання зусиль, він є системоутворюючим фактором для реалізації відкритої системи соціально-педагогічної діяльності в дозвіллієвому просторі. Водночас, активність для здійснення дозвіллієвої діяльності надається переважно соціальним суб'єктам [3].

Сфера дозвілля поєднує найрізноманітніші види життєдіяльності людини. Роль дозвілля полягає у відновленні психологічних і фізичних сил людини, підвищенні її освітнього та духовного рівня, здійсненні лише тих занять у вільний час, що відповідають потребам та бажанням людини і приносить їй задоволення у процесі самої діяльності [2]. Сучасне дозвілля поділяється на багато типів в залежності від психологічних, освітніх, соціальних, рекреаційних, фізіологічних та естетичних компонентів. Залежно від того, який параметр дозвілля переважає, такого характеру й набуває конкретне дозвіллієве заняття.

Дозвілля можна поділити на такі групи: дозвілля як рекреація – коли воно сприймається виключно, як діяльність, що допомагає людині врівноважувати організм; дозвілля, як задоволення – коли основною мотивацією дозвіллієвої діяльності є отримання щастя і радості; дозвілля, як відновлення сил – коли дозвілля вважається засобом відновлення здоров'я людини, її духовних та фізичних сил; засіб лікування та реабілітації; дозвілля, як стан буття – сфера життєдіяльності людини, в якій вона може самореалізуватися та розвинути свої здібності; дозвілля, як вільний час – час, що залишається для людини після виконання нею робочих обов'язків [5].

Будь-які потреби в сфері дозвілля мають певну послідовність прояву. Задоволення однієї потреби породжує звичайно нову. Завдяки цьому можна змінювати вид діяльності, збагачувати дозвілля, тим самим підвищуючи ефективність соціалізації. У сфері дозвілля повинен здійснюватися перехід від простих форм діяльності до складніших, від пасивного відпочинку – до активного,

від задоволення більш глибоких соціальних і культурних прагнень, від фізичних форм рекреації – до духовних насолод, від пасивного засвоєння культурних цінностей до творчості, зокрема й соціальної.

Коли змінюється соціальний стан людини, рівень його культури, то відразу ж відбуваються зміни в структурі дозвілля. Дозвілля збагачується в міру збільшення вільного часу і зростання культурного рівня індивіда. Якщо людина не ставить собі за мету самоудосконалюватися, якщо її вільний час нічим не заповнений, то відбувається деградація дозвілля, збідніння його структури [4].

Загалом можна прослідкувати, що кількість вільного часу постійно зростає, особливо в сучасних розвинутих індустріальних країнах. Саме з цією тенденцією пов'язані швидкі темпи зростання індустрії дозвілля, що забезпечує різні способи його проведення. Способи проведення дозвілля (або його типи) істотно обумовлені культурою масового споживання, але існують тенденції, що дозволяють розглядати певні форми дозвілля, як сферу, яка чинить опір процесам стандартизації і ринковим відносинам [6].

У сучасних культурно-дозвіллевих закладах потрібно домагатися подолання споживацького ставлення до дозвілля, яке притаманне багатьом людям, які вважають, що змістовне проведення вільного часу їм повинні забезпечити хтось, але тільки не вони самі. Безсумнівно, дозвілля повинне бути різноманітним, цікавим, носити розважальний і ненав'язливий характер. Таке спрямування дозвілля можна забезпечити наданням можливості кожному активно проявити себе свою ініціативу в різних видах відпочинку і розваг. Отже, ефективність використання дозвілля залежить від самої людини, від її особистої культури, інтересів [7].

Таким чином, розглядаючи сферу дозвілля як простір соціалізації соціальних суб'єктів, необхідним є створення дієвого механізму підвищення дозвіллевих потреб та залучення до просоціальної діяльності через реалізацію різноманітних дозвіллевих занять. Соціально-педагогічний підхід до вивчення дозвілля завжди являє собою аналіз даного явища в системі соціальних зв'язків, його співвідношення із соціально цілим (наприклад, соціокультурною сферою), його дослідження в

динаміці, що дозволяє виявити тенденції змін і сформулювати прогнози щодо подальшого розвитку

Список використаних джерел

1. Дробіская Є.І., Соколов Е.В. Вільний час та розвиток особистості. - Л., 1983. - С.7-17
2. Кендо. Т. Дозвілля і популярна культура в динаміці і розвитку // Особистість. Культура. Товариство. - 2000. - Т. - II. Вип. 1 (2) - с.288
3. Мосальов Б.Д. Дозвілля: методологія і методика соціологічних досліджень / Б.Д. Мосальов. М.: МГКУ. 1995 Отнюкова М.С. Життєвий стиль як чинник формування дозвіллевого простору / М.С. Отнюкова / / Дозвілля: Соціальні та економічні перспективи: зб. наук. ст.; під ред. проф. В.Б. Устьянцева. Саратов: СГТУ, 2003.
4. Погрешаева Т.А. Вільний час людини в умовах трансформованого суспільства / Т.А. Погрешаева. Саратов: Изд-во СГУ, 2000.
5. Понукаліна О.В. Соціокультурне значення дозвілля / О.В. Понукаліна / / Сучасна картина світу: суспільство, час, простір. СБ наук. тр.Саратов: Юл, 2001.
6. Трегубов Б.А. Вільний час молоді: сутність, типологія, управління / Б.А. Трегубов. СПб., 1991.
7. Стеббінс Р.А. Вільний час: до оптимального стилю дозвілля (погляд з Канади) / Р.А. Стеббінс // Соціологічний журнал, 2000, № 7. С. 64-73.

МОЛОДІЖНІ ЦЕНТРИ ЯК СОЦІАЛЬНА ІНСТИТУЦІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ (НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ «СУМСЬКОГО МІСЬКОГО ЦЕНТРУ ДОЗВІЛЛЯ МОЛОДІ» СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ)

YOUTH CENTERS AS A SOCIAL INSTITUTION FOR THE REALIZATION OF THE STATE YOUTH POLICY (FOR THE EXAMPLE OF «SUMY CITY CENTER FOR YOUTH LEISURE ACTIVITIES» OF SUMY CITY COUNCIL)

Дмитренко І. М. – магістрантка кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С.Макаренка

У час трансформацій та перетворень у нашій державі велика увага має приділятися розвитку державної молодіжної політики. Держава здійснює реалізацію державної молодіжної політики в таких напрямках: підтримка творчих ініціатив молоді; утвердження патріотизму, духовності, моральності; пропаганди здорового способу життя; сприяння зайнятості молоді; інтеграції молодіжних організацій до відповідних європейських та світових структур; обмін досвідом та участь у реалізації міжнародних програм з питань молоді.

Однією із соціальних інституцій реалізації державної молодіжної політики, що є найбільш дієвою, виступає молодіжний центр. Створення таких центрів, дає змогу підвищити рівень участі молоді, розвитку неформальної освіти та впровадження новітніх підходів до роботи з молоддю. Відповідно до типового положення про молодіжні центри: «Молодіжний центр (далі – центр) – установа, що утворюється для вирішення питань соціального становлення та розвитку молоді» [1]. Діяльність центрів в Україні ми розглянули на прикладі «Сумського міського центру дозвілля молоді» СМР. Комунальна установа «Сумський міський центр дозвілля молоді» Сумської міської ради (далі – Центр), створений Сумською міською радою за підтримки Програми розвитку ООН та

спільно з Регіональною непідприємницькою громадською організацією «Центр соціального партнерства», є спеціалізованим суб'єктом з реалізації державної молодіжної політики і поширює свою діяльність на територію м. Суми.

Основними пріоритетними напрямками роботи Центру є робота з громадськими організаціями; розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах, коледжах і технікумах та робота з учнівською молоддю; організація культурно-масових розважальних заходів різного рівня та підтримка ініціатив молоді; залучення молоді до активного дозвілля, відпочинку та реалізації власних ініціатив; технічне забезпечення заходів.

З метою реалізації державної молодіжної політики, створення належних умов для залучення молоді до соціально-економічних, політичних, духовних та інших суспільних процесів у діяльність Центру була впроваджена програма «Молодь міста Суми на 2016-2018 роки». Програма базується на сприйнятті молоді як визначальної цінності й головного ресурсу українського суспільства. Для реалізації завдань програми Центр у своїй діяльності активно впроваджує соціальні проекти. Центр співпрацює з великою кількістю місцевих, всеукраїнських та міжнародних громадських організацій та фондів, державними структурами та бізнесом. Завдяки такій налагодженій міжсекторальній взаємодії кількість заходів постійно збільшується та якість надаваних послуг зростає. Отже, молодіжні центри в партнерстві з іншими структурами є потужним інструментом реалізації державної молодіжної політики, в які необхідно інвестувати та вкладати ресурси.

Список використаних джерел

Типові положення про молодіжний центр та про експертну раду при молодіжному центрі : затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 р. № 1014. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1014-2017-%D0%BF>

АКТУАЛЬНІСТЬ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

ACTUALITY OF EXTERNAL TRAINING OF FUTURE ENGINEERED PEDAGOGES IN UKRAINE'S HIGHER EDUCATION STAFF

Зеленін Г.І. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов Української інженерно-педагогічної академії

Необхідність підвищення якості підготовки українських студентів, забезпечення її практичної спрямованості з метою зростання рівня конкурентоспроможності випускників на світовому ринку праці, їхньої мобільності, розширення можливостей самореалізації зумовлюють подальше вдосконалення організації навчального процесу в закладах вищої освіти з іноземною підготовки майбутнього фахівця. Вільне володіння іноземними мовами стало нормою для фахівця з вищою освітою як представника еліти суспільства. Реформування професійної підготовки майбутніх фахівців, проголошене в законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті та інших, акцентує увагу на важливості і необхідності формування в фахівців іноземною компетентності.

Пошук шляхів підвищення ефективності іноземною підготовки студентів постає нагальною і перспективною метою професійної підготовки. Значення іноземною підготовки і шляхи забезпечення її ефективності під час професійної підготовки фахівців різних галузей розкривали в наукових доробках О. Заболоцька, Н. Глушаниця, О. Мудра, О. Хоменко, зокрема фахівців технічного профілю – Я. Булахова, Н. Осіпчук, М. Прадівляний, Н. Сура, Л. Шевчук, Н. Шеверун; юридичного – О. Нітенко, С. Романюк; економічного – О. Хоменко, Н. Перевознюк; педагогічного – О. Малихін, Н. Мельник. Окрему увагу приділено аспектам іноземною підготовки майбутніх інженерів-педагогів у дослідженні А. Подорожньої.

Завдяки розвитку міжнародних ділових контактів, освоєнню нових технологій, створенню величезної кількості спільних підприємств та посиленню професійної діяльності в тісному контакті з зарубіжними колегами гострою постає проблема в інженерах-педагогах зі знанням іноземною мови. Володіючи іноземною мовою, інженер-педагог розширює власні можливості для реалізації як інженерних, так і педагогічних функцій з підготовки робітничих кадрів. У сучасних умовах інтеграції постає завдання не тільки досконало володіти знаннями відповідно до своєю кваліфікації, а й вміти сприймати нову інформацію і обмінюватися нею зі своїми колегами з різних країн.

До інженер-педагога як представника дуальної професії, підвищеними є вимоги щодо змісту його іноземною компетентності, адже він має не тільки володіти і вміло використовувати мовні професійно спрямовані засоби, але й опанувати й професійно з точки зору педагогіки реалізовувати методики використання мовних засобів у навчанні учнів, студентів – майбутніх представників виробничої і інженерної галузей. Така подвійна мета спричиняє пошук сучасних ефективних технологій іноземною підготовки інженера-педагога в закладі вищої освіти на підставі аналізу, визначення позитивних моментів, адаптації під реальні умови відповідно до завдань, удосконалення існуючих у вітчизняній і зарубіжній практиці методик іноземною підготовки фахівця.

Отже, викладачі закладів вищої інженерно-педагогічної освіти відчують потребу в удосконаленні чинної іноземною підготовки студентів, яка, побудована на застарілій концепції, вимагає перебудови і вдосконалення, зміни пріоритетів у бік забезпечення спроможності майбутнього фахівця користуватися професійно спрямованою лексикою під час виконання педагогічних і інженерних функцій. Відповідно потребує розширення і перегляду передбачений нормативними документами зміст іноземною підготовки, пошук сучасних технологій з використанням розширених можливостей інтернет-ресурсів. Створення відповідного теоретичного і методичного підґрунтя покликане вирішити наявні проблеми професійної підготовки майбутніх представників інженерно-педагогічної галузі.

**СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ
ОПТИМІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ
(на прикладі «Сумського міського центру дозвілля молоді»)**

**SOCIAL PROJECT AS ONE OF THE MEANS OF THE
OPTIMIZATION OF THE STATE YOUTH POLICY
(on an example of the «Sumy Council Center for Youth Leisure»)**

Іонова І. М. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С.Макаренка

На даному етапі розвитку України актуальним є питання оптимізації державної молодіжної політики. Базовими засобами оптимізації державної молодіжної політики є проекти, зокрема соціальні проекти. Соціальний проект – сконструйоване соціальне нововведення для створення, модернізації чи підтримки в середовищі матеріальної або духовної цінності, яка має просторово-часові та ресурсні обмеження і вплив якої на людей визнається позитивним за своїм соціальним значенням. Соціальні проекти можуть бути спрямовані на створення умов для розвитку соціальності суб'єкта, самореалізації особистості в основних сферах її життєдіяльності, забезпечення сприятливих умов для соціалізації особистості в різних сферах соціального середовища та вирішення чи мінімізацію несприятливих умов соціалізації особистості.

Реалізуючи державну молодіжну політику, Центри дозвілля молоді широко використовують у своїй роботі проектну діяльність. Це дозволяє ефективно вирішувати проблеми молоді, залучаючи при цьому необхідні ресурси та підвищувати якість надання послуг. Впровадження соціальних проектів в молодіжну роботу розглянемо на прикладі діяльності «Сумського міського центру дозвілля молоді» (далі – Центр), створеного Сумською міською радою за підтримки Програми розвитку ООН та спільно з Регіональною непідприємницькою громадською організацією «Центр соціального партнерства».

Загальна кількість молоді, що взяла участь у заходах та проектах, здійснених Центром у рамках програми «Молодь міста Суми на 2016 – 2018 роки» – близько 40000 осіб. У 2017 році проведено 500 заходів на базі приміщень Сумського міського центру дозвілля молоді. У 2017 році Центр реалізував свою діяльність у 5 напрямках:

1) патріотичне виховання: Арт-проект «Сумські мурали»; Молодіжна спортивно-туристична програма «Ревин Яр»; Патріотична програма «Пісні, народжені в АТО»; Творчий конкурс першокурсників «Зустрічайте: це – ми!»; Змагання зі страйкболу; Екскурсія до Будинку Уряду та Верховної Ради України; Арт-проект – виготовлення фото банеру;

2) неформальна освіта: Тренінгові курси для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації та представників громадських організацій, активістів шкільного самоврядування;

3) здоровий спосіб життя: Молодіжний фестиваль «Танцювальний місяць в Сумах «ЛЮТИ ТАНЦІ»; Молодіжний конкурс «Sumy Extreme Style-17»; Конкурсна танцювальна програма «StudDance» для студентів ВНЗ міста Суми; Літній англomовний табір для молоді «JOY! Camp»; Молодіжна програма у форматі байдаркових сплавів «Байд-тур»; Змагання зі страйкболу;

4) підтримка волонтерського руху серед молоді: Всеукраїнська благодійна акція «Серце до серця»; Фестиваль «ЧистоFest»; Заходи до Дня Європи; День молоді; Благодійна акція «Дитячі посмішки»;

5) загальноміські заходи: Проект «Побачення з Євробаченням»; Святкування до Дня Незалежності – «Україна – це Я» та Парад вишиванок; Відкриті міські змагання з картингу.

Підсумовуючи зазначене вище можемо констатувати, що соціальні проекти дають позитивну динаміку в реалізації державної молодіжної політики. Установи, що працюють з молоддю мають використовувати соціальні проекти у власній діяльності задля оптимізації державної молодіжної політики.

ЛІНГВООДИНИЦЯ «CHILD-CENTRISM» У АНГЛОМОВНОМУ НАУКОВОМУ ТЕКСТІ

THE LINGUISTIC UNIT «CHILD-CENTRISM» IN AN ENGLISH SCIENTIFIC TEXT

Кирилюк А. В. – кандидат педагогічних наук, ст. викл. кафедри соціальної роботи і менеджменту СКД СумДПУ імені А.С.Макаренка

Сучасна тенденція до вибудовування дитиноцентристських стосунків у царині сімейного виховання, продукування благополуччя дітей поза свого власного або навіть на шкоду особистим інтересам є досить дискусійним явищем у вітчизняному науковому дискурсі. Зарубіжний дослідницький контент у цьому плані не став виключенням. Визнаючи важливість наскрізного вивчення інваріантних моделей сімейного виховання у різних соціокультурних контекстах, розглянемо граматичні конструкти та спробуємо схарактеризувати змістове наповнення лінгвоодиниці «*child-centrism*» у англomовному науковому тексті.

Так, характеризуючи моделі виховання дітей у родині, англomовні дослідницькі тексти містять термін «*well-being*» чи-то благополуччя. При цьому у дитиноцентрованих контекстах «благополуччя» тотожне саме благополуччю дітей. За такого розуміння сутності сімейного виховання батьки термінологічно наближені до дитиноцентрованих, які розміщують дітей у центрі власного життя, демонструють надвисокий рівень особистих інвестицій, жертвуючи індивідуальними потребами та інтересами. Не ставлячи за мету аналіз дослідницьких позицій, зауважимо лише на тому, що дитиноцентровані науковці наводять факти та емпіричні дані, які свідчать про те, що коли батьки інвестують в добробут інших (у даному випадку дітей), вони почувають себе краще.

У наукових текстах зустрічаємо також лінгвоодиницю «*parent satisfaction*» [1], яку дослівно можемо перекласти як «задоволення від батьківства» чи-то «задоволення власних батьківських амбіцій». Розкриваючи зміст даної англomовної одиниці, визначимо її як різноманітність різних видів надзвичайно

заплутаних батьківсько-дитячих стосунків із невизначеною концептуальною специфікою.

Розроблення контексту стосунків батьків і дітей містить низку лінгвоодиниць, які уживаються у переносному значення і подекуди можуть бути власне тропами або ж метафорами. Зокрема, зустрічаємо термін «*helicopter parents*» [2] і «*tiger moms*» [3]. Так, у першому випадку – «*helicopter parents*» – мова йде про надмірний захист і участь батьків у різного роду справах дітей. Дозволимо собі охарактеризувати «*tiger moms*» як таких, що можуть годинами спостерігати за грою своїх дітей, наприклад, на фортепіано, за тим, як вони практикуються у співі чи танцях, відмовляючись при цьому від ймовірних власних досягнень.

Загальновживаною у англomовному науковому тексті є все ж лінгвоодиниця «*child-centrism*», яка уживається для опису такої виховної тактики батьків, що характеризується їхньою вмотивованістю максимізувати благополуччя дітей, навіть за рахунок власного добробуту, а також готовністю вибудовувати пріоритети фінансових, часових, особистих та ін. ресурсів на користь, звісно, останніх. З оригінального англomовного тексту «*child-centrism*» можемо також перекласти як щоденне і хронічне прагнення батьків забезпечити своїх дітей від зовнішніх подразників та очікування безумовної любові від них. У такому разі висловлюється припущення, що орієнтоване на дитину виховання в його різних формах може підірвати благополуччя батьків.

Отже, наявність у науковому тексті досить дискусійної лінгвоодиниці «*child-centrism*» детермінує подальше її розроблення у напрямі виявлення інваріантних соціокультурних трактувань.

Список використаних джерел

1. Leslie, B. (2012, July 24). Beyond the child-centric world. Retrieved from <http://www.yourottagaregion.com/opinion/columns/article/1409679>
2. Hunt, J. (2008). Make room for daddy ... and mommy: Helicopter parents are here! *Journal of Academic Administration in Higher Education*, 4, 9–11
3. Chua, A. (2011). *Battle hymn of the tiger mom*. New York, NY: Penguin Press.

ОСНОВИ ВУЛИЧНОЇ РОБОТИ ВОЛОНТЕРІВ З НЕПОВНОЛІТНІМИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

BASES OF VOLUNTEER STREET WORK WITH TEENAGER ADDICTIVE BEHAVIOR

Клочко О.О. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка

Сучасна соціальна дійсність диктує нові тенденції до організації професійної діяльності з неповнолітніми адиктивної поведінки. Дієвою альтернативою в освітньо-профілактичній роботі з такими клієнтами соціальної роботи є активізація саме волонтерських ініціатив. Зазначимо, що основними напрямками вуличної роботи волонтерів з неповнолітніми є робота з ними у ході проведення тематичних акцій та заходів (відзначення святкових, вихідних днів, ушанування видатних днів та подій тощо), а також організація їхнього змістовного дозвілля. Специфічною рисою саме волонтерської роботи з неповнолітніми є їхнє залучення до різних соціальних активностей у межах громади (за місцем проживання).

Головними засадами організації волонтерської роботи з неповнолітніми адиктивної поведінки вважаємо:

- урахування провідних видів діяльності неповнолітніх відповідного віку (гра – для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку; міжособистісне спілкування з однолітками – для підліткового віку);

- урахування інтересів і запитів неповнолітніх;
- формування, розвиток та удосконалення навичок взаємодії та спілкування у групі (у групі однолітків, у різновіковій групі, із дорослими, зі старшими товаришами – волонтерами);
- формування, розвиток та удосконалення навичок кращого розуміння один одного.

Як свідчить практика, однією із найбільш затребуваних та дієвих форм волонтерської роботи з неповнолітніми є ігroteка на вулиці. Така ситуація пояснюється тим, що специфіка ігрової

діяльності у системі вуличної волонтерської роботи полягатиме у профілактичній спрямованості самої гри як засобу організації змістовного дозвілля, запобігання асоціальній поведінці неповнолітніх. Метою таких ігор може бути як безпосередній розвиток позитивних якостей особистості, так і демонстрація творчого потенціалу учасників, їхніх пропозицій і можливих перспектив розвитку. Програвання ситуацій, залучення учасників гри до ситуацій вибору є реальним шляхом розвитку творчої особистості. Зазначимо, що гра тут буде виступати інструментом волонтера ще й тому, що її можна використати з діагностичною метою, психокорекційного впливу для налагодження міжособистісних стосунків. Крім того, гра вивільняє учасника духовно і фізично, знімає психоемоційну, внутрішньоморальну напруженість, дає відчуття радості від подолання можливих труднощів, перепон, взаємодії у команді.

Специфічною ознакою ігroteки на вулиці є її системна організація як спланованого комплексу ігор, ігрових технік та методик, які пропонуються клієнтам вуличної соціальної роботи (неповнолітнім), з метою створення умов для змістовного дозвілля, профілактики негативних явищ у поведінці, пропаганди здорового способу життя.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА РЕАБІЛІТОВАНИХ НАРКОЗАЛЕЖНИХ У ГРУПАХ САМОДОПОМОГИ

COSIAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT OF REHABILITATED DRUG-DEPENDENT PEOPLE IN SELF-HELP GROUPS

Клочок О.М. – аспірант КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Нині гостро постає проблема соціального виховання незахищених верств населення, зокрема тих, хто є жертвами умов стихійної соціалізації. До такої категорії належать реабілітовані

наркозалежні, які протягом тривалого часу проходили реабілітацію у спеціалізованих наркологічних центрах, але ще не мали досвіду життєдіяльності в суспільстві, тобто потребують ресоціалізації. Остання ускладнюється відсутністю дієвих підтримуючих нормальний стан життєдіяльності систем підтримки, адекватних умовам українських реалій. Одним із шляхів такої підтримки вважаємо діяльність груп самопомогі для реабілітованих наркозалежних, однак відсутні розроблені засоби і технології соціально-педагогічної підтримки в рамках діяльності таких груп. Отже, вважаємо за необхідне актуалізувати дану проблему.

Не зважаючи на відсутність конкретних наукових праць соціального напрямку з досліджуваної проблеми, в арсеналі наукових здобутків, зокрема, з психології розкрито питання, які дотичні до неї. Так діяльність груп взаємодопомогі у середовищі наркозалежної ВІЛ-інфікованої молоді методами арт-терапії вивчено Ю. Калашніковим, Б. Лазоренко, особливості міжособистісної взаємодії онкохворих жінок в таких групах розглядала С. Карпиловська, психологічні і психотерапевтичні аспекти діяльності у групах самопомогі розкрито у працях І. Фурманова, Г. Старшенбаум, К. Рудестама, мотиваційні технології формування резильєнтності особистості (соціальної стійкості) досліджено О. Зиковим, класифікацію груп самопомогі представлено в роботі А. Брауна. Наукові і технологічні засади створення груп самопомогі для осіб з інвалідністю відображено в роботах С. Бабіна, О. Василенко, Н. Бондаренко, І. Любачевського, К. Зборовських, Т. Тевелєвої.

Однією із форм підтримки такої категорії осіб є запозичені із закордону так звані групи самопомогі (self-helpgroups), або групи самозахисту, групи взаємодопомогі. До різновидів таких груп можна віднести самостійну групову діяльність, групи підтримки у соціальних мережах, і вельми відомі у країнах пострадянського простору групи Анонімних Наркоманів (групи АН) та групи Анонімних алкоголіків (групи АА). Особливість останніх полягає у тому, що в основу їх діяльності покладено 12 крокову програму одужання, а також програму «Тільки сьогодні», які реалізуються у групах добровільно відвідуючих їх залежних осіб. Та не зважаючи

на відмінності, суть діяльності цих груп зводиться до реалізації принципу допомоги одних членів групи іншим, що мають однакові проблеми.

Соціально-педагогічну підтримку реабілітованих наркозалежних у групах самопомогі вважатимемо різновидом соціально-педагогічної діяльності, спрямованим на здійснення допомоги у вирішенні психологічних, соціально-педагогічних, та інших проблем реабілітованих наркозалежних, які відвідують групи самопомогі з метою поліпшення їх життєвої ситуації, формування навичок тверезого життя у соціумі, розвитку і саморозвитку особистості.

Таким чином, актуалізуючи досліджувану проблему, наголошуємо на перспективності розробки шляхів соціально-педагогічної підтримки реабілітованих наркозалежних у групах самопомогі як потужного засобу ресоціалізації такої категорії осіб. Подальшими напрямками дослідження стане вивчення особливостей роботи з реабілітованими наркозалежними в групах самопомогі.

ШКІЛЬНА МЕДІАЦІЯ В СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРОФІЛАКТИЦІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

SCHOOL MEDIATION IN SOCIAL AND PEDAGOGICAL PREVENTION OF AGGRESSIVE BEHAVIOR OF ADOLESCENTS

Кожина Г. В. – аспірант ХДАК

Серед різноманітних функцій та напрямів роботи соціального педагога закладу загальної середньої освіти (ЗЗСО) важливе місце належить профілактиці агресивної, насильницької поведінки серед дітей. Процес налагодження та регулювання міжособистісних взаємин серед підлітків вимагає особливої уваги, оскільки слугує підґрунтям формування в індивіда власної системи цінностей, переконань, норм, мотивів тощо. Саме тому, важливим у роботі соціального педагога ЗЗСО є формування у підростаючого

покоління позитивного досвіду конструктивного вирішення конфліктів, що гарантує недопущення агресивних форм поведінки та набуття просоціальної спрямованості особистості дитини. Реалізація вищезазначеного вимагає від фахівця високого рівня володіння комплексом ефективних та доцільних соціально-педагогічних технологій. Одним із перспективних методів розв'язання міжособистісних та міжгрупових конфліктів є метод шкільної медіації.

Дослідженню проблеми медіації як нового підходу до вирішення проблем міжособистісних конфліктів присвячено праці Р. Безпальчої, Н. Заверико, Р. Коваль, А. Анцупова та ін. Разом з тим, А. Адлер, Л. Берковіц, Е. Фромм, С. Яковенко у своїх дослідженнях поняття „конфлікту” пов'язують з агресивною поведінкою, соціальними та індивідуальними деструкціями. Отже, цілком виправданим у профілактиці агресивної поведінки підлітків в умовах ЗЗСО буде використання досвіду медіації, яка відповідає вимогам сучасної парадигми освіти: гуманізм, особистісно-орієнтований підхід та розвиток соціальної активності підростаючого покоління.

Під медіацією розуміємо посередництво в урегулюванні суперечливих ситуацій, конфліктів, спорів, примирення конфліктуючих сторін за допомогою залучення незалежної особи (медіатора). Особливо важливим є те, що визначена технологія функціонує за умов добровільності та бажання самих учасників вирішити конфлікт.

Система вирішення конфліктів у соціально-педагогічній профілактиці агресивної поведінки підлітків реалізується через запровадження на базі ЗЗСО клубу «Шкільна медіація», метою якого є навчання підлітків (медіаторів) ефективним способам урегулювання конфліктних ситуацій у шкільному середовищі. В рамках роботи клубу за участю соціального педагога, практичного психолога відбувається розширення знань підлітків щодо природи конфліктів, їхнього діагностування, стратегій поведінки суб'єктів конфліктної взаємодії та можливостей їхнього конструктивного розв'язання за допомогою посередницької діяльності. У результаті засвоєння досвіду партнерського спілкування, впевненості у

власних можливостях допомоги іншим відбувається підвищення рівня конфліктологічної компетентності підлітків, як фактору появи агресивних форм поведінки. Перспективним напрямом діяльності клубу «Шкільна медіація» вважаємо залучення до партнерської взаємодії спеціалістів соціальних служб на систематичних засадах, що підвищить ефективність діяльності клубу з метою соціально-педагогічної профілактики агресивної поведінки підлітків.

Отже, практичне використання технології медіації в діяльності шкільного клубу з залученням фахівців соціальних служб, що мають досвід такої роботи, дозволить підвищити ефективність соціально-педагогічної профілактики агресивної поведінки підлітків.

АРТИКУЛЯЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ОРАТОРСЬКИХ ВИСТУПІВ ДЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ АУДИТОРІЇ

ARTICULATING FEATURES OF PREPARATION FOR ORACLE EXPRESSIONS FOR STUDENT AUDITORY

Коцур Р.Ю. – студент СумДПУ імені А. С. Макаренка

У повсякденному житті ми нерідко чуємо недбалу, мляву мову, у якій окремі звуки при швидкій вимові «випадають», закінчення слів «ковтаються», слова неначе «наскакують» одне на одне, а деякі звуки вимовляються нечітко чи замінюються іншими. Цього не повинен допускати менеджер соціокультурної діяльності, який виступає перед слухацькою аудиторією, а тому очищення артикуляції і тренування чіткої дикції є найважливішим завданням при опануванні ораторськими техніками.

Дикція (від лат. dictio - вимова) – чітке вимовляння звуків відповідно до фонетичних норм мови. Виразність дикції – це важлива сторона майстерності актора, співака, промовця [2, с.12]. У сфері соціокультурної діяльності слово і бездоганна дикція мають особливе значення. Гарна дикція є ознакою високої мовної культури. Від того, як донесено до слухача слово, багато в чому

залежить виразність промови, її художньої та смислової вартості. Тому для підготовки менеджерів соціокультурної діяльності особливої актуальності набувають питання, пов'язані з розвитком дикції.

Кожен менеджер соціокультурної діяльності повинен прагнути до чіткої вимови кожного звука, тобто тренувати свій артикуляційний апарат. Такий підхід особливо необхідний для фахівців, які проводять тренінги чи ораторські виступи з соціальної проблематики перед студентами. Тому що в даній ситуації важливий не лише зміст мови, а й її чистота, чіткість, гучність, правильність. Студенти є саме тією категорією населення, що ховається в гаджетах від світу, не хоче заціклюватися на проблемах, які можуть оточувати їх з усіх боків. З одного боку, вони вже дорослі за віком, але ще геть не сформовані, як особистість і мають низьку здатність до критичного мислення. Саме тому, усі соціальні заходи з даною аудиторією повинні проводитися професіоналами своєї справи, які зможуть викликати саме ту емоцію, яка необхідна в даний момент, а не сміх через погану дикцію.

Чистота вимови (артикуляції) залежить від того, наскільки правильно в процесі мовлення відбувається робота органів мовлення – губ, язика, щелеп, зубів, твердого і м'якого піднебіння, маленького язичка, гортані, глотки і голосових зв'язок. Саме тому, менеджери соціокультурної діяльності мають розуміти важливість виконання вправ для розвитку артикуляційних здібностей та оволодіння основними прийомами тренування мовного апарату для ораторських виступів. Артикуляційна гімнастика включає вправи як для тренування рухливості і переключення органів, відпрацювання певних положень губ, язика, правильної вимови всіх звуків, так і для кожного звуку тієї або іншої групи. При підборі вправ для артикуляційної гімнастики слід передбачати ті рухи і положення органів артикуляційного апарату, в результаті яких утворюються звуки. Велике мовне навантаження, хвилювання перед виступом, можуть викликати труднощі при вимовлянні слів зі збігом трьох і більше приголосних. Щоб швидко переключити рух язика з одного положення в інше, треба обов'язково перед виступом тренувати

його рухливість. Кожен спеціаліст має досягти такого результату, коли усі звуки вимовлятимуться легко і вільно, без особливого напруження [1, с.23].

Таким чином, щоб тренування дикції було справді результативним, треба уважно стежити за вимовою кожного звука, не захоплюватися передчасно швидкістю читання чи вимовляння, доки не буде досягнуто чистоти артикуляції. Лише після кількох тренувань темп читання можна буде потроху збільшувати і поступово довести до найшвидшого. Але й тоді не треба забувати, що головне завдання менеджера соціокультурної діяльності - це максимальне збереження якісної артикуляції при роботі з вибагливою студентською аудиторією.

Список використаних джерел

1. Будьонна Т.В. Логопедична гімнастика: методичний посібник/ Т.В. Будьонна. - СПб.: Дитинство-ПРЕС, 2001. - 64 с.
2. Плотвицька І.М., Левченко О.П. Ораторське мистецтво: навчально-методичний посібник / І.М. Плотницька, О.П. Левченко, З.Ф. Кудрявцева та ін. – Київ: НАДУ, 2011. – 128 с.

ВПЛИВ РЕКЛАМИ НА ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ВИБІР МОЛОДІ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

INFLUENCE OF ADVERTISEMENT ON ELECTORAL CHOICE OF YOUNG PEOPLE: THE SOCIAL-PEDAGOGICAL ASPECT

Крисенко О. – студентка Канівського коледжу культури і мистецтв

Чернова В. – студентка Канівського коледжу культури і мистецтв

Зміни сучасного соціального середовища, що торкаються інтересів широких мас, знаходять свою підтримку в рекламі, зокрема в соціально-педагогічному аспекті. Нині соціальна реклама використовує практично всі канали комунікації, а в процесі її створення використовуються всі сучасні технічні методи, що дозволяє у багато разів збільшити ступінь її впливу та оперативно реагувати на зміни у суспільному житті.

Рекламний ролик – динамічна арена нашого соціуму, без якої ніяк відобразити життя сучасного суспільства, що швидко трансформується. Кожен із нас живе під впливом реклами, а, інколи, і змінює своє життя через неї. Рекламна індустрія – економічна арена та область суспільної взаємодії, що впливає на норми, цінності, уявлення, реальну поведінку, соціальний інститут та соціокультурний феномен українського соціуму. Тому вона може бути інструментом соціально-педагогічної діяльності.

Роль реклами та її чинників соціально-психологічного впливу зростають блискавично. Наразі, в час передвиборчої кампанії, роль політичної реклами важко недооцінити саме в межах даної соціальної проблематики. Корені політичної реклами сягають глибоко в далеку історію коли тільки зароджувались політичні інтереси в суспільстві. Ще в часи античності виникли перші політичні проторекламні технології. Функціонування віче та боярської ради – органів влади часів Київської Русі, сприяли зародженню політичної протореками в соціальному просторі українців. В добу Козацької республіки політичні комунікації займали провідне місце в діяльності всіх ділянок влади. В період російської та радянської імперій політична реклама функціонувала та не мала національних аспектів, вона віддзеркалювала ідеології метрополій [2]. Націоналізація політичних комунікацій в нашому соціумі розпочалась невпевнено з часів незалежності. Суспільство не було готове до стрімких змін та реформ. Наразі українці стають більш політично освіченими, та все ж, рекламна індустрія займає вагомe місце в соціальній сфері в процесі передвиборчих перегонів [1]. Політична реклама має різні прояви, але всіх поєднує спільне – це комунікація за допомогою ЗМІ та інших засобів інформації з метою впливу на кінцеві результати щодо політичних суб'єктів або об'єктів. В процесі виборчих перегонів застосовуються найрізноманітніші рекламні методи, деякі з яких були відверто чорними технологіями, що в комплексі складають систему політичної антиреклами. Меседжі політичної реклами переповнені обіцянок, вихвалянь партій або політиків і покликані наповнити прихильністю електорату та отримати їхні голоси на виборах. Це

неабияк було продемонстровано на попередніх виборчих перегонах і спричинило втрату соціальної довіри.

Варто визнати, що у політиці відсутні чесні правила гри. На противагу цьому може бути реалізована рекламна компанія з соціально-педагогічним підтекстом, коли просуваються та популяризуються соціальні цінності, що об'єднують суспільство. Наприклад, цінності сім'ї, громади, етносу тощо. Однак, кожна виборча кампанія має свої особливості, зокрема, це стосується так званих чорних технологій, серед яких і антиреклама. Антиреклама – один із феноменів сучасного суспільства. Під нею розуміють різновид реклами, метою якої є дискредитація противника для власної вигоди [2]. Політична антиреклама має багато різновидів – від компромату до відвертого наклепу. Також зазначимо, що від комерційної вона відрізняється агресивним характером. Якщо в комерційній рекламі використання антиреклами для дискредитації конкурента здійснюється через розкриття негативних властивостей товару, то в політиці антиреклама навіть здатна замінити самого політика – передвиборчі перегони можуть будуватися абсолютно на брудній дискредитації конкурента. В цьому випадку, розвінчання антиреклами може стати завданням соціально-педагогічної рекламної кампанії.

Сьогодення, направляє виклик, в першу чергу молоді, не довіряти брудним технологіям антиреклами. Молодий електорат має гідно обирати майбутнє нашої держави. Це можливо в умовах високої обізнаності щодо електоральної ситуації та завдяки формуванню критичного мислення. Яскраві та дотепні рекламні ролики не мають переважити усвідомленого самостійного рішення. Це, окрім поширення достовірної інформації серед молоді, актуалізує самоосвіту та суб'єктну участь у захисті власної позиції. Наразі майбутнє нашої країни залежить від виваженого, поміркоvanого рішення кожної молодої людини. Нажаль, недостатньо та недостовірно проінформований виборець стає лялькою в руках недобросовісних кандидатів. Саме молодь має стати агентом позитивних змін і активно просувати власну електоральну позицію через рекламу, зокрема соціальну.

Таким чином, через участь молоді в соціально-позитивній рекламній кампанії щодо виборів сприятиме реалізації суб'єктної позиції активних членів суспільства і уможливить упередження негативних проявів електоральної боротьби.

Список використаних джерел

1. Богомоллова О. Коммерческая и политическая антиреклама: модели и методы [Електронний ресурс] / О. Богомоллова. — URL: <http://www.advlab.ru/articles/article120.htm>.
2. Войтович Н. Развитие политической культуры в Украине та політична реклама в ЗМІ [Електронний ресурс] / Н. Войтович. — URL: http://www.franko.lviv.ua/faculty/jur/publications/visnyk34/Visnyk%2034_P6_02_Voytovych.pdf.

ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В РОБОТІ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

THE INFLUENCE OF DEVELOPMENT OF CREATIVITY CHARACTERISTICS OF PERSONALITY IN THE WORK OF MANAGERS OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY

Летюка А.Є. – студент Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Сучасна вітчизняна освіта обумовлює потребу в творчих особистостях, що здатні створювати креативне середовище. Зокрема це стосується і майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності. Суспільство розвивається лише в творчості, тому лише творчі люди здатні мотивувати і надихати до творчості інших. У сфері дозвілля для реалізації цього постулату є необмежені можливості. Звісно за умови, що до роботи стають справжні професіонали, які мають певний рівень розвитку творчих здібностей.

Сьогодні у науковій літературі творчість визначається як діяльність, кінцевим результатом якої є створення якісно іншого продукту, що вирізняється неповторністю, оригінальністю та

суспільно-історичною унікальністю та передбачає наявність у особистості здібностей, мотивів, знань та умінь. Менеджери соціокультурної діяльності мають генерувати творчі ідеї і реалізовувати їх серед своєї цільової аудиторії, тим самим показуючи їй приклад якісного творчого продукту та умов вивільнення їх власного творчого потенціалу.

Творчість особистості органічно пов'язана з її творчими здібностями. Розрізняють здібності та задатки. Задатки людини вроджені й зумовлені лише анатомо-фізіологічними особливостями організму; вони лежать в основі розвитку здібностей. Здібності – наслідок розвитку в ході якоїсь практичної чи теоретичної діяльності. Учені виокремлюють поняття «загальні» і «спеціальні» здібності, водночас підкреслюючи їхню взаємопов'язаність: розвиток спеціальних здібностей можливий лише за умови наявності в людини загальних здібностей [1, с.34].

Таким чином, людина, яка володіє певним переліком якостей, а саме рішучістю, умінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення, умінням бачити далі того, що бачать її сучасники і що бачили попередники, може в повній мірі проявити свої творчі здібності в роботі. Менеджери соціокультурної діяльності в рамках своєї діяльності можуть позитивно впливати на розвиток даних характеристик у підростаючого покоління та сприяти соціалізації особистості. Хлопчики та дівчатка, які можуть знайти у своїй школі осередок підтримки з талановитим організатором, зможуть повністю проявити свої творчі здібності і, найголовніше, знаходити натхнення.

Натхнення – це стан, в якому людина здатна творити продуктивно. Воно важливе не лише в роботі менеджерів СКД, а й потрібно в будь-якому творчому процесі, оскільки дозволяє продуктивно, ефективно, якісно і з повною віддачею провести час. Але брати це натхнення можна не лише з книжок та інтернет-ресурсів, а й з феєричних та дивовижних заходів організації дозвілля. Процес постійного пошуку, постійне пізнання і вдосконалення менеджера соціокультурної діяльності є прикладом для осіб, на яких він має вплив в рамках своєї діяльності, а також сприяє розвитку гармонійної комунікації в соціальних групах.

Отже, всі можливості сприяння розвитку творчості особистості можуть бути реалізовані менеджерами соціокультурної діяльності в рамках організації заходів культурно-масового та розважального характеру, завдяки ознайомленню талановитої молоді з якісними та гармонійними умовами прояву власних творчих здібностей.

Список використаних джерел

Моляко В.О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика і результати досліджень/ В.О. Моляко, О.Л. Музики. – Житомир, видавництво «Рута», 2006. – 320 с.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКА ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

SOCIAL AND PEDAGOGICAL SUPPORT AS A BASIS FOR EFFECTIVE SOCIALIZATION OF ELDERLY PEOPLE LIVING IN THE INFORMATION SOCIETY

Лисенко Ю.О. – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Розбудова інформаційного суспільства спричинила низку викликів, пов'язаних із різними трансформаціями в усьому глобальному соціумі. Люди похилого віку, як досить численна вікова група, не в останню чергу впливають на процеси розвитку суспільства. Оскільки з віком відбувається зниження інтенсивності функціонування фізичних, психічних, соціально зумовлених процесів, то необхідною є соціально-педагогічна підтримка геронтологічної групи.

Основи соціалізації та необхідність здійснення її підтримки в інформаційному суспільстві через соціально-педагогічну діяльність вивчають: Ю. Богінська, О. Іванов, І. Облес, Р. Овчарова, І. Одногулова, А. Рижанова, О. Хорошайло Н. Чернуха, В. Шагінова та ін.; умови соціально-педагогічної підтримки людей похилого віку

досліджують: М. Житинська, Н. Ліфарєва, К. Рямова та ін., однак її специфіка в інформаційному суспільстві досі залишається малодослідженою.

Розвиток глобального інформаційного суспільства зумовив ряд позитивних зрушень, а поряд і з цим спричинив ускладнення в соціалізації окремих категорій осіб, зокрема людей похилого віку. Ці складнощі зумовлені внутрішніми та зовнішніми причинами. Перші залежать від характеру самих людей, адже часто у період виходу на пенсію вони очікують, що їм всі винні, а коли це не справджується, проблеми поглиблюються. Це породжує небажання/неготовність до саморозвитку, міжпоколінне відчуження, конфліктність, надання переваги пасивному способу життя та ін. На наш погляд, ключовою умовою подолання цих проблем є відкритість і прагнення до нового: до навчання – здобуття нових знань, умінь, навичок – оскільки розвиток інформаційного суспільства (або як іще його називають «суспільство знань») вимагає перманентного оновлення знань, адже інформація – ресурс, котрий сприяє адаптації в мінливих умовах життєдіяльності особистості; до прояву активної громадської позиції, що дає можливість для самореалізації та впливу на суспільний прогрес як через державні установи, так і недержавні об'єднання; до розвитку соціальної мобільності (політичної, економічної, професійної та ін.), що сприятиме успішній інтеграції в інформаційний соціум тощо. Зовнішні причини криються у браку кваліфікованих фахівців для роботи з людьми похилого віку та як результат – відсутність організованої професійної соціально-педагогічної підтримки, неможливість доступу людей третього віку до ІКТ, матеріальні складнощі у придбанні необхідної техніки та оплати послуг, дискримінація в суспільстві тощо. Для подолання зазначених проблем, на наш погляд, варто здійснювати ґрунтовнішу підготовку майбутніх соціальних педагогів/соціальних працівників до роботи з людьми третього віку у закладах вищої освіти, поступово долати негативні стереотипи в суспільстві до літніх через засоби масової комунікації (ЗМК), залучати спонсорів, волонтерів для організації та проведення благодійної діяльності (акції, вечори, екскурсії тощо).

Аби інтегруватися людям третього віку в інформаційний соціум, здобути інформаційний імунітет, необхідно здійснювати якісну фахову соціально-педагогічну підтримку, що передбачає: необхідність проведення освітньо-просвітницької діяльності; підвищення компетентності людей похилого віку у сфері ІКТ та інформаційної безпеки; організація змістовного дозвілля; формування позитивного іміджу старості; інтеграція соціально-виховних впливів (школи, ЦСССДМ, територіальні центри, ЗМІ, громадські об'єднання) на засадах партнерства; зміцнення міжпоколінної солідарності. Отже, здійснення такої підтримки людей похилого віку стає необхідністю в інформаційному суспільстві для профілактики та подолання їх соціальної ексклюзії, підвищення якості життя. Використання ефективних засобів соціально-педагогічної підтримки геронтологічної групи є перспективою подальшого дослідження.

ФОРУМ-ТЕАТР ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

THE FORUM-THEATER AS AN INNOVATIONAL METHOD OF SOCIAL EDUCATION OF ADOLESCENTS WITH COLLECTIVE BEHAVIOR

Лозова Л.І. – студентка КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Цибуліна І.В. – кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Процеси трансформації українського суспільства супроводжуються поглибленням кризових явищ у всіх сферах його життєдіяльності. За таких умов особистість опинилася в складній ситуації вибору цінностей, пріоритетів, способів адаптації. Стрімкими темпами відбувається заповнення соціального простору порушенням (або ігноруванням) значною частиною громадян

існуючих норм моралі та права, що замінюються девіантними цінностями. Гостро ця проблема постає перед молоддю, найуразливішою категорією щодо формування різних видів девіацій. Проблему девіантної поведінки та її профілактики досліджувала низка науковців, серед яких О. Безпалько, М. Галагузова, Н. Заверико, І. Звєрева, А. Капська, Л. Мудрик, Р. Овчарова, І. Пєша, С. Харченко та інші. Одним із проявів соціальної дезадаптації є поведінка з відхиленням – девіантна (від лат. deviation – відхилення) – тип соціальної поведінки, який суперечить прийнятим у даному суспільстві правовим, моральним, соціальним нормам і стереотипам [1]. Науковці переважно визначають такі негативні форми девіантної поведінки, як пияцтво, злочини, бродяжництво, наркоманія, проституція, аморальність, відсутність культурних цінностей.

Для підвищення ефективності роботи щодо соціального виховання та профілактики девіантної поведінки у молоді використовують інноваційні методи, одним із яких є форум-театр. Форум-театр – це методика інтерактивної роботи, направлена на вирішення соціальних проблем.

Суть методики форуму-театру – це пошук разом з учасниками-глядачами запропонованої вистави шляхів вирішення проблеми або виходу зі складної життєвої ситуації. Ведучий форуму-театру перед початком вистави знайомить учасників-глядачів з проблемою, яку висвітлюватиме вистава. Основна робота з вибраної проблеми проводиться саме ведучим в процесі співпраці з аудиторією. Після вистави шляхом інтерактивного опитування аудиторії з'ясовується рівень усвідомлення учасниками-глядачами проблеми та її наслідків для всього суспільства і для конкретної людини зокрема. Іншою особливістю форум-театру є те, що можливі шляхи поліпшення ситуації пропонують самі глядачі вистави.

Цінність форум-театру полягає в тому, що він базуються на підставі не конкретного сценарію чи інсценізації конкретного літературного сюжету, а на пошуку змісту і власної теми, завдяки взаємодії акторів і глядачів. Глядачі мають можливість не лише познайомитися з важкою проблемною ситуацією, як у

інтерактивному театрі, або отримати інформацію, як під час тренінгу, а й розробити алгоритм, створити модель успішної поведінки в складній, на перший погляд безвихідній, ситуації. Це дозволяє аналізувати і знаходити правильне рішення, якщо виникне справжній конфлікт або несприятлива ситуація, в якій людина не завжди може знайти правильний вихід [2].

Завдяки цьому методу, людина може побачити сюжет негативної обставини, зможе відтворити дії і побачити їхні наслідки, обрати правильний шлях вирішення проблеми і правильну позицію, і тим самим уникнути негативних наслідків у реальному житті.

Список використаних джерел

1. Енциклопедія сучасної України. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=23844
2. Новгородський Р.Г. Форум-театр як інтерактивна форма профілактики соціальних проблем. – Електронний ресурс. – Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=996

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ ПІДЛІТКІВ З БАГАТОДІТНИХ РОДИН

THE INFLUENCE OF SOCIAL-PEDAGOGICAL ACTIVITY OF PUBLIC ORGANIZATIONS ON THE ECONOMIC SOCIALIZATION OF TEENS FROM LARGE FAMILIES

Малиш В. І. – аспірант ХДАК

На сьогодні завдяки демократизації інформаційного суспільства можлива тісна взаємодія кількох соціальних інститутів для розв'язання суспільних проблем. Члени багатодітної сім'ї не зобов'язані перебувати в одній громадській, політичній чи іншій організаціях задля відстоювання своїх прав та інтересів, наприклад, підлітки можуть бути членами декількох об'єднань. Адже у підлітковому віці особа перебуває у постійному пошуці власного місця в суспільстві, свого ідеалу. Беручи активну участь у

діяльності громадської організації, тинейджер швидше знайомиться з суспільними нормами, ідеалами, законами, економічними та адміністративними особливостями устрою організації, таким чином процес економічної соціалізації відбувається ефективніше. Але виникає потреба в узгодженні економічних впливів родини та громадських організацій в економічному вихованні тинейджера.

Так соціально-педагогічну діяльність у громадських організаціях в Україні (зокрема з підлітками) досліджено в працях О. Безпалько, Л. Дябел, Ю. Івженко, О. Лісовець, О. Панагушина, Ю. Поліщук, Л. Пундик, Л. Романовської та інших. Загалом вони наголошують на ефективності й позитивному впливі участі в громадських об'єднаннях на соціальне виховання підростаючого покоління та вигідність для суспільства такої взаємодії. Але в зазначених дослідженнях не окреслювалось питання впливу даного членства на економічну соціалізацію тинейджерів. У працях Б. Гурій, А. Годлевської, Н. Шпалерчук та інших особлива увага звертається на економічний стан багатодітних сімей і за результатами їх досліджень особливістю більшості державних організацій є те, що вони зводять свою взаємодію з багатодітними сім'ями тільки до питань фінансової підтримки, в той час, як у громадських організаціях реалізується соціально-психологічна, соціально-педагогічна допомога, здійснюється надання юридичних послуг, консультування та захист багатодітних сімей, щодо забезпечення державними гарантіями та пільгами, організація дозвільної діяльності, надання матеріальної допомоги, профілактика сімейного неблагополуччя, відновлення внутрішніх і зовнішніх соціальних зв'язків багатодітної сім'ї, їх стабілізація та гармонізація тощо. Частково погоджуємося з цією думкою науковців, але варто доповнити, що соціально-педагогічна діяльність з багатодітними сім'ями вимагає створення інноваційних підходів до роботи з сім'єю та дітьми для підвищення ефективності економічної соціалізації підлітків. При цьому виявлена закономірність, чим більше родина бере участь у діяльності організації, тим вище рівень обізнаності підлітків про свої права та обов'язки, економічний устрій суспільства в цілому, громадської організації та сім'ї зокрема. Більше того, вважаємо, що саме проведення просвітницьких

заходів, соціально-педагогічних тренінгів, надасть можливість отримати актуальні теоретичні знання та практичний досвід, на основі яких тинейджери зможуть самостійно планувати та прогнозувати власний економічний успіх. Тобто та організація, яка виконує якісно соціально-економічне виховання, долучає провідних фахівців соціальної, економічної, політичної сфери та інші, має найбільший вплив на економічну соціалізацію особистості. Саме в громадській організації підліток може проявити себе та на умовах «рівний-рівному», обмінюючись думками з іншими членами організації різного віку, сформувати власні ціннісні орієнтації, в яких, без сумніву, значна частка відводиться суспільно-корисним.

Таким чином, ефективність економічної соціалізації підлітків із багатодітних родин завдяки активній участі в громадських організаціях відбувається успішніше, за умови якісної, цілеспрямованої соціально-педагогічної діяльності, яка надає теоретичні та практичні знання й уміння, забезпечує соціально-педагогічну гармонізацію соціально-економічних впливів багатодітної родини та громадської організації на економічну соціалізацію підлітків. Надалі, вважаємо необхідним дослідження механізмів забезпечення реалізації соціально-педагогічної роботи в громадській організації в означеному напрямі.

ДОЗВІЛЛЕВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ЯК ЧИННИК ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ

LEISUREACTIVITY OF CHILDREN AS A FACTOR OF PERSONAL SELF-EMPLOYMENT

*Мироненко Е.О. – студентка СумДПУ імені А.С. Макаренка
Гончаренко О.В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач
кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної
діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка*

Сьогодні особливої важливості набуває проблема організації дитячого дозвілля. В процесі дозвіллевої діяльності дитина, яка спрямована на власне самопізнання та самовдосконалення, має

можливість за допомогою дорослих знайти шлях такого удосконалення. Дитяче дозвілля – це частина вільного часу дитини, заповнена заняттями розвиваючого характеру, що охоплюють пізнавальну, творчу, фізичну та розважальну сфери особистості дитини. Дитяче дозвілля постає цілісною педагогічною поліфункціональною системою, яка виступає вагомим засобом соціалізації та всебічного розвитку дитини на основі вільного вибору видів діяльності.

Дозвіллева діяльність дітей має подвійну природу. З одного боку, – це вільна творча діяльність, мимовільна, спонтанна, яка виникає без прямих спонукань організаторів та педагогів. З іншого, – це діяльність, результат якої передбачається зусиллями дорослих.

Рушійними силами участі дітей у дозвіллевій діяльності є їх індивідуальні потреби та інтереси. Тому дуже важливо, щоб діяльність під час дозвілля відповідала духовному розвитку дітей, їх провідним розумовим, фізичним й емоційним потребам, а її організація передбачала єдність логічного та емоційного начал, що активізують прагнення до знань і захоплення самою діяльністю.

Однією з найбільш ефективних форм організації дозвіллевої діяльності, яка чинить на дитину певний просвітницький та виховний вплив, виступає гра. Гра – це уявна або реальна діяльність, яка цілеспрямовано організовується у дитячому колективі з метою відпочинку, розваг, навчання тощо.

Більшості ігор притаманні такі правила: вільна розвиваюча діяльність; творчий, імпровізаційний характер діяльності; емоційна піднесеність діяльності; наявність прямих або непрямих правил. Класифікація дитячих ігор: фізичні та психологічні ігри та тренінги (рухливі, спортивні, експромтні ігри та розваги, лікувальні ігри і т.д.); інтелектуально-творчі ігри (предметні, сюжетно-рольові, дидактичні, трудові, комп'ютерні та інші ігри); соціальні ігри (творчі сюжетно-рольові, ділові ігри); комплексні ігри (колективно-творчі, дозвіллева діяльність).

Незалежно від виду гри та умов її проведення, правила повинні відповідати низці вимог: правила повинні бути простими; гра повинна охоплювати всіх; гра повинна бути цікавою для всіх;

гра повинна бути доступною для всіх учасників; завдання гри повинні бути однаковими за змістом й складністю для всіх.

До організації гри висуваються такі педагогічні вимоги: гра не повинна нести в собі навіть маленьку небезпеку для життя і здоров'я дитини; речі і предмети повинні бути безпечними для життя і здоров'я дитини; гра не повинна принижувати гідність дитини; учасники гри повинні добре розуміти зміст і правила гри, визначення тих термінів і понять, які в ній використовуються; гра організовується з урахуванням фізичних особливостей дітей, їх віку, широти світогляду; організатор повинен слідкувати за тим, щоб у змагальних іграх брали участь рівні за силою діти, всі учасники знаходились у рівних умовах, періодично обмінювались ролями та ігровими позиціями.

Таким чином, якість та ефективність дозвілєвої діяльності дітей у великій мірі залежить від професійних знань та вмінь організаторів дозвілля.

РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

ADVERTISING AND INFORMATION ACTIVITY IN THE SYSTEM OF SOCIAL EDUCATION

Нагорний Ю.М. – кандидат педагогічних наук, доцент ХДАК

Формування і розвиток в Україні постіндустріального типу суспільства демократичного спрямування, з домінуванням правових засад соціальних взаємодій у всіх сферах духовної та матеріальної культури, висвітлює купу проблем, пов'язаних в першу чергу з пострадянським, по суті тоталітарним багажем соціально-економічного та національно-культурного життя. Ці проблеми вимагають здійснення цілої низки глибинних реформ української держави і громадянського суспільства на шляху набуття ними основних рис сучасного інформаційного суспільства європейського типу. Реформи всіх сфер соціального життя українського суспільства неможливі без кардинальної зміни системи соціалізації

особистості та сфери соціального виховання, побудованих на засадах загальнолюдського гуманізму. Мова йде про необхідність кардинальних змін в системах сімейного виховання, реформ дошкільного, шкільного, позашкільного навчально-виховних процесів, системи вищої освіти, які вже зарегламентовані в низці відповідних Законів України а також радикальної корекції мети та змісту інститутів соціального виховання. На наш погляд, найважливішим інститутом соціального виховання в умовах формування і розвитку демократичного суспільства в Україні стають засоби масової інформації завдяки тому, що мають практично необмежений мобільний вплив на всі верстви і вікові категорії українського суспільства, а також мають опосередкований вплив на особистість в будь-якому місці і вбудь-який час. Тому поєднання і спрямування зусиль різних інститутів соціального виховання та засобів масової комунікації є найвищим завданням такого фахівця системи соціального виховання як соціальний педагог. Сьогодні соціальний педагог має бути компетентним не лише у сфері соціального виховання, він повинен добре знати теорію і практику соціального маркетингу, вміти використовувати різні технології масової комунікації, PR-технологій, володіти необхідним арсеналом навичок сучасної соціальної рекламно-інформаційної діяльності.

Особливості рекламно-інформаційної діяльності соціального педагога ґрунтуються на дотриманні загальнодовизначених правил маркетингу, норм та законів рекламної справи, з врахуванням вимог, висунутих законодавством до розробки та функціонування соціальної реклами. З іншого боку, оскільки виконання рекламно-інформаційної діяльності здійснюється саме соціальними педагогами, то обов'язковим в процесі реалізації даного виду діяльності є чітке дотримання положень теорії та практики соціальної педагогіки. Рекламно-інформаційна діяльність соціального педагога характеризується чіткою метою та ретельним плануванням. Як показує практичний досвід, технологія рекламно-інформаційної діяльності має наступні етапи перебігу: визначення рекламних цілей, вибір цільової групи, визначення рекламного бюджету, планування дій, реалізація рекламних ідей, контроль

реклами. Соціальна реклама є одним з інструментів різкого підвищення ефективності управління соціальними процесами в суспільстві. На жаль, в Україні, незважаючи на безліч проблем соціального характеру, соціальна реклама не є об'єктом зацікавленої й обґрунтованої в соціальному, організаційному та правовому відношенні уваги з боку державних структур. Ринок соціальної реклами перебуває на стадії формування – крім хаотичності та малобюджетності рекламних кампаній, дається визнаки відсутність певного організаційно-методичного центру, єдиного контролюючого органу та розвинутого законодавства, яке регулювало б цей вид реклами.

МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

LINGUISTIC CULTURE OF MANAGERS OF SOCIO- CULTURAL ACTIVITY AS FACTOR INFLUENCE ON FORMING PERSONALITY OF MODERN YOUTH

Норець К. В. – студент СумДПУ імені А.С.Макаренка

Успішне опанування педагогічної професії неможливе без опанування культури мовлення і культури спілкування. На сьогодні проблема володіння вільним, справді культурним словом є особливо актуальною і важливою для тих, хто користується словом, як основним інструментом своєї професії, в першу чергу для педагогів чи менеджерів соціокультурної діяльності, чиє мовлення не тільки головна зброя у професійній діяльності, але й зразок свідомо чи несвідомо засвоєний, який сприймається учнями чи студентами. Це питання було предметом дослідження провідних вітчизняних учених, таких як В. Сухомлинський, Л. Мацько, С. Караман, І. Ющук, О. Пономарів, М. Плющ та ін. Проте, незважаючи на спроби науковців дослідити культуру мови, мовлення нашого суспільства, усе ж залишається проблемним питання чистоти мови та мовлення.

Останнім часом, коли відбулися значні зміни в умовах функціонування мови, стає актуальною проблема мови як засобу спілкування, мови в її реалізації, проблема культури мовлення. Як зазначає В.Александрова, мовленнєвою культурою вважають складну систему мовних знаків, що ґрунтується на мовних і моральних правилах та нормах поведінки [1, с.8]. Культура мовлення сьогодні трактується у трьох значеннях:

1. Культура мовлення – це насамперед якісь її ознаки і властивості, сукупність і система яких говорять про її комунікативну досконалість.

2. Культура мовлення – це сукупність навичок і знань людини, які забезпечують цілісне і просте застосування мови з метою спілкування.

3. Культура мовлення – це область лінгвістичних знань про культуру мовлення, як сукупності і системи її комунікативних якостей [2, с.40].

Нові умови функціонування мови, поява великої кількості непідготовлених публічних виступів призводять не тільки до демократизації мовлення, а й до різкого зниження його культури в останні 10-15 років. Рівень культури мовлення випускників шкіл, студентів - високий, середній чи низький – залежить від рівня загальної культури, тобто соціально – комунікативних норм поведінки. Тому при підготовці менеджерів соціокультурної діяльності викладачі повинні звертати увагу на розвиток мовленнєвої культури спеціалістів, а не лише на накопичення теоретичних знань, оскільки вони прищеплюють школярам основи мовної культури. Мовленнєвий етикет та культура мовлення не дається людині від народження, все набувається в процесі спілкування. Тому, перш за все, молода людина повинна дбати про якість свого мовлення в будь-якій ситуації спілкування: у побуті чи на виробництві, у науковій чи освітньо-виховній роботі, висловлюючись усно чи письмово.

Таким чином, завдання викладачів вищої школи – боротись за оволодіння менеджерами соціокультурної діяльності сучасними нормами рідної мови, знати джерела виникнення всіх помилок та своєчасно їх виправляти. А вони в свою чергу мають проявляти

уважне ставлення до молодого покоління, до його мовленнєвої культури та бути прикладом для молоді.

Список використаних джерел

1. Александрова В.О. Мовленнєва культура сучасної молоді / В.О.Александрова // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2013. – № 8 (ч. 2). – С. 7–11.
2. Савич Л.Г. Культура мовлення вчителя: аналіз наукових розвідок О.М.Біляєва /Л.Г.Савич // Проблеми підготовки сучасного вчителя. - 2010. -№2.

СІМ'Я В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

FAMILY IN CONDITIONS OF TRANSFORMATION OF MODERN UKRAINIAN SOCIETY

Онипченко О. І. – кандидат педагогічних наук, доцент КЗ
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Модернізація сучасного українського суспільства, його перспективи інноваційного розвитку, безпосередньо пов'язані зі змінами в інституті сім'ї, трансформацією цінності сім'ї в системі життєвих пріоритетів людей. Виступаючи фундаментальною основою суспільства, сім'я віддзеркалює основні досягнення, труднощі й протиріччя життя соціуму.

На сьогоднішній день існують певні підходи у дослідженні сім'ї: ліберально-прогресивний і консервативно-кризовий. Прихильники першого підходу стверджують, що інститут сім'ї перебуває в глибокій кризі, і на підтвердження наводять такі фактори: зниження народжуваності; нестабільність сімейно-шлюбних відносин; руйнування релігійних засад шлюбу; ослаблення подружньої вірності; розлучення; конфлікти; деформація соціалізаційних процесів, порушення соціокультурної наступності поколінь.

Прихильники іншого підходу вважають, що руйнування старих форм сім'ї зумовлює виникнення нових альтернативних

сімейних структур. Руйнуються традиційні основи сім'ї з її патріархальною субординацією, на перший план виходять емоційні стосунки відносини, формуються індивідуальні прагнення й цінності. Означене зумовлює не кризу інституту сім'ї, а зміни, які сприяють: свободі вибору партнерів, лібералізацію статевої моралі, егалітарність відносин, чималі можливості самореалізації, розширення інтергенераційних контактів, що орієнтують людей на вільні взаємини, цивільні шлюби. Сучасна сім'я характеризується меншою залежністю від суспільства, зростанням ролі внутрішньо-сімейних міжособистісних взаємин, зростанням матеріалістичних відносини між подружжям та їх дітьми. Тобто, відбувається становлення нового соціального інституту з нетрадиційними правилами й нормами, заснованими на партнерстві членів сім'ї, що обумовлює врахування новітніх тенденцій при підготовці молоді до сімейно-шлюбних відносин.

Політико-економічна нестабільність сучасного суспільстві досить гостро позначається на проблемах сім'ї, що пов'язується із забезпеченістю житлом, економічними й фінансовими труднощами, наявністю психоемоційних перевантажень, асоціальною поведінкою дорослих і дітей, насильством стосовно членів сім'ї. У зв'язку із цим, необхідний розвиток і вдосконалення системи соціальної підтримки й допомоги сім'ї з боку суспільства й держави, що, у свою чергу, вимагає посилення допомоги з боку соціальнозахисних інституцій.

Об'єктивною необхідністю й одним з основних напрямів зміцнення соціального інституту сім'ї є профілактика сімейного неблагополуччя, яка може реалізовуватися через: розробку спеціалізованих програм, що сприяють повноцінному функціонуванню сім'ї й запобігають проблемам у взаєминах дітей і батьків; підготовку майбутнього подружжя до батьківства на рівні загальноосвітніх навчальних закладів; роботу з молоддю з формування уявлень про сім'ю, здоровий спосіб життя, інститут батьківства; формування у молодих людей відповідального ставлення на довгочасне збереження шлюбу, підвищуючи престижність довготривалих сімейних стосунків.

Підготовка молоді до шлюбно-сімейних відносин є багатогранним процесом, який охоплює кілька аспектів: загальносоціальний (здобуття освіти, професії, трудова діяльність), моральний (серйозне ставлення до шлюбу, почуття відповідальності, обов'язку), психологічний (формування здатності розуміти іншу людину, підтримувати її і психологічно розвантажувати), правовий (ознайомлення з основними положеннями сімейного права), господарсько-економічний (формування умінь і навичок економічного і господарського характеру), естетичний (навчання основами етикету у взаєминах чоловіка і жінки), інтимний (формуванні в молоді певного рівня сексуальної культури).

РОЛЬ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЇ ЕЙДЖИЗМУ СТУДЕНТІВ

ROLE OF HIGH EDUCATION INSTITUTION IN THE PROCESS OF STUDENTS AGEISM CORRECTION

Печериця Н. М. – спірант ХДАК

В умовах тотальної перебудови нашої держави відбувається руйнація цінності старості у свідомості молодого покоління та соціуму загалом, що пов'язано з переходом до демократичного інформаційного суспільства, послабленням виховного впливу не лише сім'ї, закладів освіти та інших соціальних інститутів і посиленням неконтрольованих впливів сучасних ЗМІ та Інтернету, кризою ціннісних орієнтацій та зміною традиційних стереотипів. У інформаційному суспільстві широкого розповсюдження серед молоді, зокрема і студентської, набуває явище ейджизму (вікової дискримінації). Для врегулювання даної ситуації необхідно посилити виховні впливи основних соціальних інститутів, змінити ціннісні орієнтації молоді, що не поважає людей похилого віку та сприяти переоцінці взаємовідносин між поколіннями, стимулювати їх до позитивної міжособистісної взаємодії, що можливе в процесі соціально-педагогічної корекції в закладах вищої освіти (ЗВО).

Проблеми студентської молоді вивчали І. Курліщук, М. Максимовський, Н. Максимовська, Г. Овчаренко, С. Савченко, Л. Сукосянська, В. Штифурак, О. Хендрик та інші; теоретичні та практичні аспекти ейджизму: А. Афанасьєва, Р. Баталер, О. Березіна, В. Біскуп, С. Водановіч, М. Єкімова, М. Житинська, Л. Магдисюк, А. Мікляєва, Е. Палмор та інші; аспекти соціально-педагогічної корекції різних негативних соціальних явищ: Г. Василенко, Т. Гніда, Н. Заверико, В. Носенко, Р. Овчарова, Т. Окушко, Н. Сейко, Г. Товканець та інші. Проте корекція ейджизму студентів в ЗВО досліджено недостатньо.

Вища освіта як соціальний інститут є надзвичайно важливим чинником у процесі особистісного, соціального та професійного становлення сучасного студента. Заклад вищої освіти відіграє важливу роль не тільки у підготовці висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців, але й є потужним соціально-виховним ресурсом у процесі регулювання позитивного соціального розвитку студентської молоді. В сучасному соціумі він постає останньою ланкою соціально контрольованих виховних впливів держави, у процесі яких можна скорегувати негативні соціальні явища серед студентів. Також він відіграє вирішальну роль у регуляції соціального розвитку студентської молоді, оскільки засвоєний багаж соціальних норм, цінностей, якостей, зразків поведінки майбутня суспільна еліта буде в подальшому транслювати в соціумі. Корекційно-виховного впливу можливо досягти в ході навчально-виховної, позааудиторної та дозвілєвої діяльності. Середовище ЗВО дає можливість впливати на зміну уже сформованого негативного стереотипного сприйняття людей похилого віку в студентській молоді та змогу сформувати нові позитивні соціальні установки, а також сприяє обміну досвідом між поколіннями, виробленню навичок конструктивної взаємодії з людьми похилого віку за допомогою соціально-педагогічних й психологічних методів, серед яких: переконання, заохочення, заміщення, переосмислення, переоцінка, зміна їх ставлення з соціального ігнорування або навіть негативного на толерантне відносно людей похилого віку. Основою соціально-педагогічної корекції є активне залучення студентів до безпосередніх контактів

та різних видів сумісної діяльності з цими людьми. Також важливою особливістю є перспектива єдності зовнішнього і внутрішнього середовищ ЗВО, що забезпечить цілісний соціально-виховний вплив з метою корекції ейджизму на рівноправність та гармонійність взаємовідносин студентів з людьми похилого віку.

Отже, заклад вищої освіти відіграє визначну роль у процесі корекції негативних соціальних явищ, зокрема й ейджизму студентської молоді, та сприяє взаємоповазі, толерантному відношенню, рівноправності, покращенню міжпоколінних зв'язків та соціальній цілісності суспільства загалом через соціально-педагогічну діяльність.

СЮЖЕТНО-РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ УМІНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

CLEAR-ROLL GAMES AS AN INNOVATIONAL METHOD FOR DEVELOPMENT OF SOCIAL PERFORMANCE OF CHILDREN OF PRESCHOOL AGE

Пивоварова°Я.°Ю. – студентка КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Цибулiна°І.°В. – кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки КЗ «ХГПА» ХОР

У наш час все більшої актуальності набувають питання щодо соціалізації особистості, адже її результатом є засвоєння індивідом зразків поведінки, соціальних норм і цінностей, необхідних для успішної життєдіяльності у суспільстві. Одним із найважливіших етапів соціалізації особистості є дитинство, адже у ці роки дитина набуває початкові знання про навколишнє життя, у неї відбувається певне ставлення до оточуючих, до праці, прививаються навички й звички правильної поведінки, формується характер.

Ефективним засобом формування особистості дошкільника, його морально-вольових якостей, засвоєння певних соціальних

ролей є гра. Численні дослідження (Р.°Жуковська, А.°Усова, Д.°Менджеріцька, Н.°Михайленко, Р.°Іванкова, О.°Щербакова та інші) свідчать про важливу роль гри у збагаченні світогляду дитини, розвитку образних форм пізнання, зміцненні її інтересів, розвитку мовлення, моральному розвитку дитини [2, с.140].

Особливого значення набуває сюжетно-рольова гра, адже вона є «оптимальним засобом для соціалізації дітей дошкільного віку, бо є провідним видом діяльності в дошкільному дитинстві; способом включення дитини в соціальні відносини; ефективним розвивальним середовищем» [1, с.12]. Основною особливістю сюжетно-рольової гри є наявність в ній уявної ситуації, що складається з сюжету і ролей, які беруть на себе діти під час гри, передбачає своєрідне використання речей і предметів. Через зміст гри дитина долучається до життя дорослих [3, с. 195].

Сюжетно-рольова гра має свою специфічну структуру, яка передбачає сюжет, зміст, роль. Сюжет гри – це низка подій, об'єднаних життєво мотивованими зв'язками, під час яких розкривається зміст гри – характер тих дій і відносин, якими пов'язані учасники подій. Зміст гри – це те, що відтворюється дитиною як центрального і характерного моменту діяльності і відносин між дорослим у їх побутової, трудової, громадської діяльності [3, с. 210]. Роль основним стрижнем сюжетно-рольової гри вважає І.°Рогальська. Наявність ролі в грі означає, що в своїй свідомості дитина ототожнює себе з тією або іншою людиною і діє в грі від її імені: відповідним чином використовуючи ті чи інші предмети (веде машину, як водій; ставить градусник, як медсестра), вступає в різноманітні відносини з іншими граючими (карає або пестить доньку, оглядає хворого тощо) [4]. Сюжетно-рольова може виступати як інноваційний метод формування соціальних умінь дітей дошкільного віку. Головною вимогою до гри, з боку процесу соціалізації, є вміння дитиною виконувати будь-яку роль

Таким чином, сюжетно-рольові ігри в комплексі з іншими виховними засобами є основою формування гармонійно розвиненої активної особистості, здатної знаходити вихід із критичної ситуації, приймати рішення, виявляти ініціативу, тобто набувати тих якостей, які необхідні для соціалізації дитини.

Список використаних джерел

1. Богуш А. М. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку: монографія / А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н. В. Гавриш та ін. ; наук. ред. А.М. Богуш ; за заг. ред. Н.В. Гавриш. – Луганськ : Альма-матер, 2006. – 368 с.
2. Захарова Н. М. Соціальна адаптація старших дошкільників засобами ігрової діяльності : дис... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Н.М. Захарова– Бердянськ, 2007. – 242 с.
3. Ельконін Д.Б. Психологія гри. – Режим доступу: http://www.pseudology.org/psychology/Psychologiya_Igry2.pdf
4. Рогальська І. П. Соціалізація особистості у дошкільному дитинстві: сутність, специфіка, супровід : монографія / І.П. Рогальська. – Київ : Міленіум, 2008. – 499 с.

КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД СОЦІАЛЬНОЇ КОРЕКЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ-СИРІТ

COSMIC THERAPY AS AN INNOVATIONAL METHOD OF SOCIAL CORRECTION OF DEVYANT BEHAVIOR IN CHILDREN-SIRIT

Плетньова А.В. – студентка КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Цибуліна І.В. – кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Останнім часом девіантна поведінка як порушення соціальних норм, придбала масовий характер і вивела цю проблему в центр уваги науковців різних сфер. Девіантна дитина виявляє емоційну нестійкість, має труднощі в спілкуванні та адаптації до нового середовища. Особливо це важливо для дітей, які виховуються в інтернатних установах, адже для дітей-сиріт характерна девіантна поведінка, бо вони стикаються з великою кількістю проблем. Через втрату батьків, відірваність від родини, проживання в інтернатних установах або в будинках сімейного типу

діти мають проблеми у соціальній сфері життя. Тому нерідко вони скоюють необдумані вчинки, виявляють невпевненість у собі або демонструють девіантну поведінку, а іноді й навіть агресію.

Над вирішенням проблеми девіантної поведінки дітей працювали Н. Акімова, В. Білецька, О. Дмитрюк, В. Кожушко, Л. Третиннікова та інші [3]. Для корекції девіантної поведінки дітей фахівці використовують традиційні методи та форми роботи, серед яких активно використовується казкотерапія, яку можна застосувати під час соціальної корекції девіантної поведінки у дітей-сиріт.

У науковій літературі є багато визначень терміну казкотерапії. Як зазначає Т. Зінкевич-Євстигнєєва, казкотерапія – це процес утворення зв'язку між казковими подіями та поведінкою в реальному житті. Це процес перенесення казкових змістів в реальність [2]. Як стверджує Е. Берн, казкотерапія – розкриття внутрішнього та зовнішнього світу, осмислення пережитого, моделювання майбутнього, процес підбору кожному клієнту своєї особливої казки [1].

Профілактика і корекція девіантної поведінки є особливо дієвою на ранніх етапах, зокрема, під час навчання в школі. Казка супроводжує дитину протягом всього дитинства, її використовують для того, щоб не читати зайвий раз моралі, вона вчить чинити правильно і справедливо у будь-якій ситуації. Казка дозволяє дитині вступити у боротьбу зі своїми страхами, комплексами.

Метою казкотерапії є підведення людини до усвідомлення своєї внутрішньої сутності, своєї єдності і неповторності, до відчуття гармонії із собою і світом. У процесі казкотерапії людина навчається сприймати себе такою, якою вона є, усвідомлювати себе й інших людей, кожного, як неповторну індивідуальність. У кожній людині існує потреба у самовираженні, яка здебільшого, залишається незадоволеною, що породжує внутрішній конфлікт. Головне завдання казок: через казкові події показати герою ситуацію з іншого боку, запропонувати альтернативні моделі поведінки. Казкотерапія добре долає у дітей високий рівень тривожності, різноманітні страхи, агресивність, адаптує до різних дитячих колективів. Процес казкотерапії дозволяє дитині

усвідомити та проаналізувати свої проблеми, побачити шляхи їх вирішення.

Отже, можна зробити висновок, що фахівці ще недостатньо використовують такий метод як казко терапія, тому його можна пропонувати як інноваційний метод вирішення проблеми соціальної корекції девіантної поведінки у дітей-сиріт.

Список використаних джерел

1. Берн Э. Групповая психотерапия. – М.: Академический Проект, 2001. – 464 с.
2. Зинкевич-Евстигнеева Т.Д., Грабенко Т.М. Практикум по креативной терапии. – СПб.: Речь, 2001. – 400с.
3. Збірник корекційних програм з профілактики девіантної поведінки учнів професійно-технічних навчальних закладів /Укладач: Сиско Н.М. – Хмельницький, НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області, 2014. – 473 с.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

FORMING SOCIAL SUBJECTNESS OF CHILDREN AT OUT-OF-SCHOOL EDUCATION INSTITUTION

Поляничко А. О. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А. С. Макаренка

У сучасних умовах на заклади позашкільної освіти покладається завдання не лише організації змістовного дозвілля, а й створення сприятливих умов для формування соціальної суб'єктності дітей та молоді. Аналіз наукових праць М. Горлач, С. Кузікової, Н. Максимовської, О. Рассказовой, А. Рижановой, Л. Сокурянської, С. Харченка та ін. дозволяє стверджувати, що соціальна суб'єктність є інтегративною характеристикою людини, яка виявляється в її ціннісних орієнтаціях, стратегічному життєвому виборі, соціально творчій самодіяльності, цілеспрямованій соціальній активності та відповідальності. При цьому суб'єктність

має розглядатися як невід'ємний складник суспільних перетворень, де особистість постає не споживачем, а самостійним, інноваційним джерелом соціальних змін, творцем нового й експертом інновацій.

Особистість із сформованою соціальною суб'єктністю є носієм таких характеристик, як здатність до рефлексії та цілепокладання, самостійного вибору напрямів діяльності та засобів їх реалізації; зацікавленість у результатах своєї діяльності, усвідомлення відповідальності за неї, умотивованість, активність, саморегуляція тощо. Забезпечення сформованості й виявлення зазначених характеристик вимагає певних зусиль як з боку самої особистості, так і створення умов з боку оточення та середовища, у якому вона перебуває у процесі свого розвитку.

Формування соціальної суб'єктності дітей в системі безперервної освіти держави – процес складний і тривалий, що потребує багато зусиль і часу. Тому гармонійний розвиток особистості в системі середньої загальної освіти забезпечується як у загальноосвітніх навчальних закладах, закладах освіти нового типу, так і в діяльності закладів позашкільної освіти, що в сукупності створює передумови для розумового, творчого та духовного розвитку юнацтва.

Позашкільна освіта є невід'ємним складником системи освіти, визначеної Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про позашкільну освіту», і спрямована на розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, вмінь і навичок, необхідних для їх соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності.

Постановою КМУ від 6 травня 2001 р. № 433 (у редакції від 11.07.2018 р.) було затверджено Перелік типів позашкільних навчальних закладів, до яких належать: дитячо-юнацькі спортивні школи: комплексні дитячо-юнацькі спортивні школи, дитячо-юнацькі спортивні школи з видів спорту, дитячо-юнацькі спортивні школи для осіб з інвалідністю, спеціалізовані дитячо-юнацькі школи олімпійського резерву, спеціалізовані дитячо-юнацькі спортивні школи для осіб з інвалідністю паралімпійського та

дефлімпійського резерву; клуби: військово-патріотичного виховання, дитячо-юнацькі (моряків, річковиків, авіаторів, космонавтів, парашутистів, десантників, радистів, прикордонників, пожежників, автолюбителів, краєзнавців, туристів, етнографів, фольклористів, фізичної підготовки та інших напрямів); Мала академія мистецтв (народних ремесел); Мала академія наук учнівської молоді; оздоровчі заклади для дітей та молоді: дитячо-юнацькі табори (містечка, комплекси): оздоровчі, заміські, профільні, праці та відпочинку, санаторного типу, з денним перебуванням; туристські бази та багато інших.

Головні принципи педагогічної взаємодії в умовах позашкілля – взаємоповага, довіра, доброзичливість, діалогічність, що є виявом суб'єкт-суб'єктних стосунків та стимулює зростання самоактивності дитини, створює можливості для задоволення її актуальної потреби у творчій самореалізації та самоствердженні. У цьому полягає головна особливість позашкільної освітньої діяльності, що будується на взаємній співтворчості педагога і вихованців, на їхній дружбі і духовній спільності, на визнанні самоцінності творчої особистості дитини, на взаємоповазі і взаємній зацікавленості у спільному успіху і наслідках цієї діяльності. Така особливість позашкільного педагогічного процесу пояснюється тим, що дитина опиняється в ньому за покликом своїх внутрішніх мотивів, потрапляє в інше (на відміну від основної школи) освітнє середовище, де відсутні стандарти, однакові вимоги до всіх або примус.

Отже, заклади позашкільної освіти є осередком соціального виховання, де дитина отримує можливість вільного і самостійного вибору певного виду діяльності, коли ані батьки, ані вчителі не використовують власне домінуюче становище з метою нав'язування дитині певних поведінкових та діяльнісних форм активності. Позашкілля в цьому аспекті стає для дитини чи не найпершим середовищем, в якому вона відчуває власну значущість, важливість і відповідальність.

АКТУАЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ

SOCIAL-PEDAGOGICAL PROPHYLAXIS OF AGGRESSIVE BEHAVIOR OF ADOLESCENTS IN THE INTERNET SPACE

Попова М.О. – студент ХДАК

Агресивна поведінка характеризується як така, що спричинює шкоду іншим людям і може виявлятися як побиття, вербальні образи, погрози, ворожі насмішки, жарти. Така поведінка має й непрямі форми фізичної та вербальної агресії: бойкот, ворожа міміка та жестикуляція. Дослідники виділяють комплекс демографічних, індивідуально-психологічних та соціально-психологічних факторів, які прямо або опосередковано впливають на появу та особливості проявів агресії. Переважна більшість цих факторів збігається з уже відомими факторами агресивної поведінки: насильство в сім'ї, вплив асоціальних субкультур однолітків, характерологічні особливості тощо. Одним із основних факторів набуття особистістю підвищеної агресивності науковців вважають недоліки сімейного виховання, спостереження за моделями агресивної поведінки інших у реальному житті, на кіно- і телеекранах або комп'ютерних іграх.

Останнім часом увагу дослідників привертає нова форма прояву агресії – «кібертретирування» (cyberbullying), під яким розуміють форму поведінки, яка полягає в розсиланні повідомлень агресивного та образливого характеру з використанням нових інформаційних та комунікаційних технологій (Інтернет, мобільний телефон). Іншими формами кібертретирування можуть бути дії, які мають «хакерський» характер і спрямовані на шкоду персональним комп'ютерам жертв (зламування та зміна паролів, пошкодження персональних веб-сайтів тощо). Фактор фізичної сили, важливий у випадках звичайного (контактного) третирування, є незначним, адже на перше місце виходять інтелектуальні здібності й технічні вміння агресора, що дозволяють йому зберегти свою анонімність і

перетворити ситуацію переслідування на своєрідний «маскарад». Отже, кібербулінг — це новітня форма агресії, що відбиває жорстокі дії з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину з використанням інформаційно-комунікаційних засобів: мобільних телефонів, електронної пошти, соціальних мереж тощо. Важливу роль у запобіганні цього явища відіграє профілактика.

Профілактика — це комплекс заходів соціально-психологічного, медичного та соціально-педагогічного характеру, спрямованих на нейтралізацію впливу негативних факторів соціального середовища на особистість з метою попередження відхилень у її поведінці. Отже, під профілактикою маються на увазі науково обґрунтовані і своєчасно здійснювані дії, спрямовані на запобігання можливих фізичних або соціокультурних колізій у окремих індивідів груп ризику, збереження, підтримання та захист нормального рівня життя і здоров'я людей. Основою профілактичних заходів соціально-педагогічного характеру є діяльність, спрямована на: створення оптимальних психолого-педагогічних і соціально-психологічних умов для нормального здійснення процесу соціалізації особистості; здійснення психолого-педагогічної та соціальної допомоги сім'ї та підліткам; забезпечення у разі потреби заходів соціально-правового захисту дитини (примусове вилучення дитини з сім'ї, позбавлення батьків батьківських прав тощо).

Підлітковий вік є перехідним періодом від дитинства до зрілості. Цей період є складним як для дитини, так і для її близьких. Саме в цей час відбувається інтенсивний і часто нерівномірний розвиток і зростання організму, виникають особистісні новоутворення. Стрімкий розвиток в емоційній та інтелектуальній сферах дитини підліткового віку призводить до зміни самосвідомості, розуміння себе та оточуючих. Підлітки мають потребу у самоствердженні, рівноправному і довірливому спілкуванні з ровесниками і дорослими. Стрімкий фізіологічний та статевий розвиток зумовлює виникнення статевого потягу та пов'язаних з ним перших переживань, інтересів і закоханості.

Психо-вікові особливості підліткового віку зумовлюють необхідність особливої уваги до поведінки підлітків, зокрема щодо

проявів агресії в інтернет-просторі, яким вони активно користуються. Соціально-педагогічна профілактика як система заходів, спрямованих на попередження агресії підлітків щодо інших з використанням інтернет-ресурсів, потребує уваги науковців у плані створення наукового підґрунтя і розроблення методичного забезпечення цілеспрямованих педагогічних дій.

ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНІСТЬ ШКОЛЯРІВ: ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ

SCHOOLCHILDREN'S INTERNET-ADDICTION: PREVENTION ISSUES

Потьомкіна Н.З. – аспірант ХДАК

XXI сторіччя характеризується динамічним розвитком, швидким прогресом, використанням широких можливостей Інтернету в повсякденному житті людини, які мають не тільки великі переваги, а й можуть нести певні негативні наслідки, зокрема, виникнення інтернет-залежності. Відповідно до емпіричних досліджень, діти шкільного віку є найбільш вразливими до появи цієї адикції через їхні психофізіологічні особливості: підвищений інтерес до нового, відсутність бар'єрів і страху перед невідомим сприяють цілковитому зануренню школярів у віртуальну картину світу.

Проблемі інтернет-залежності присвячені роботи А. Голдберга, К. Янг, В. Бурової; існування та розвиток особистості в інформаційному суспільстві вивчають Г. Лактіонова, А. Рижанова, О. Новікова; психофізичні вікові прояви інтернет-залежності школярів досліджують К. Аймедов, А. Войскунський, А. Катков. Розробкою профілактичних технологій займаються А. Капська, А. Мудрик, В. Сластьонін. Проте, питання профілактики інтернет-залежності школярів вивчено не достатньо.

Інтернет-залежність — це явище сьогодення, яке, хоч і не набуло офіційного визначення хвороби (як алкоголізм, наркоманія тощо),

проте поширилося серед багатьох верств населення різного віку, соціального статусу та становища. Відкритість доступу, анонімність, свобода взаємодії, можливість заповнити внутрішню порожнечу шляхом переживання чужих подій з життя, емоцій і соціального досвіду – характерні риси Інтернет-мережі, яка приваблює людину.

Починаючи з початкової школи, діти мають доступ до Інтернету, комп'ютерних ігор і соціальних мереж. Надмірне використання Інтернету може спровокувати деформації в соціальному розвитку дитини, у якій ще немає достатнього життєвого досвіду, не сформована чітка система цінностей і відсутні бар'єри в процесі пізнання нового. Маючи справу з інформаційною лавиною в Інтернеті, діти не прагнуть до критичного аналізу, систематизації й узагальнення знань, вони уривчасто та безсистемно копіюють та відтворюють інформацію, чужу модель поведінки. В умовах розвитку сучасної системи освіти в інформаційному середовищі, для користування школярами, були введені електронні підручники. Проте відсутність повної бази й алгоритмів доступу до неї, спонукає школярів користуватися не валідними джерелами, спамом та піратськими сайтами.

Слід зазначити, що навіть домашнє середовище стимулює занурення дитини в комп'ютер. Намагаючись захистити від небезпек зовнішнього середовища, залишаючи дитину вдома, батьки пропонують альтернативу – Інтернет. Трапляється, що дитина компенсує брак уваги з боку батьків, чи будь-які негаразди в сім'ї, проводячи більшість свого часу в соціальних мережах зі сторонніми людьми, будуючи довірливі стосунки з ними, а не зі своїми близькими.

В Інтернеті вже існує безліч анкет і рекомендацій для виявлення і превенції інтернет-залежності, проте вони не мають структури та системності. З метою попередження та подолання негативних проявів і наслідків інтернет-залежності у школярів має існувати і діяти комплексна програма профілактики, що охоплювала б усі інститути соціалізації підростаючого покоління: сім'я, школа, позакласні установи та заклади, тощо. Батьки мають формувати навички безпечної поведінки в Інтернеті та контролювати

перебування дитини у віртуальній реальності, бути прикладом та взірцем у кіберкомунікації. Школа є державним інститутом соціалізації і тому має сприяти соціальній адаптації учнів до особливостей інформаційного суспільства. Педагог нового медійного покоління має бути готовим до оновлення поглядів та орієнтирів, сприяти адаптації покоління, що підростає до постійних змін інформаційного суспільства, стати співучасником розуміння й засвоєння інформації.

Соціальна профілактика інтернет-залежності, завдяки цілому комплексу заходів, здійснюваних різними інститутами соціалізації, має розкрити розуміння учнями школи підступності безмежних просторів Інтернету, а саме, що віртуальна реальність – це не основне життя, а лише паралельний світ, який допомагає відкрити нові межі особистості, різнобічно розвиватися, творчо мислити.

СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ ЯК КЕРІВНИК ТВОРЧОГО КОЛЕКТИВУ SOCIAL PEDAGOGUE AS A LEADER OF THE CREATIVE COLLECTIVE

*Прошак О.В. – викладач Канівського коледжу культури і мистецтв
Уманського державного педагогічного університету імені Павла
Тичини*

Серед численних функцій, які виконує соціальний педагог в різних сферах діяльності, особливе значення посідають такі професійні вміння: організовувати творчі колективи та керувати їх діяльністю, планувати роботу з колективом, володіти культурою спілкування, розробляти сценарії свят, проводити різноманітні виховні заходи, гурткову роботу, як у школах, так і в мікрорайонах. Крім основних професійних знань і вмінь соціальний педагог повинен знати основи різних видів мистецтв (музики, літератури, живопису, хореографії), знати закони психології творчості та виховання, методику проведення занять і репетицій, як в індивідуальній, так і у груповій формі. Від загальної культури та знань соціального педагога залежать світогляд, моральні й естетичні принципи вихованців. Соціальний педагог, як організатор,

керівник, режисер-постановник в художньо-творчій діяльності ставить за мету залучати молодь до творчої діяльності, до мистецтва, створювати оптимальні умови для її духовного росту та реалізації творчих умінь [1].

Важливою ознакою є те, що соціальний педагог як організатор, керівник, режисер-постановник, організовує творчу аматорську діяльність, яка не регламентується трудовим чи якимось іншим законодавством, на відміну від такої у школі чи ЗВО. Основні завдання, які визначаються соціальним педагогом у роботі з творчим колективом: задоволення потреб кожного члена колективу; формування естетичних смаків і вподобань; створення умов для творчої самореалізації особистості. Виховний аспект у професійній діяльності соціального педагога з учасниками творчого колективу характеризується складністю, багатогранністю. Колектив – відносно компактна соціальна група, яка об'єднує людей, зайнятих розв'язанням конкретного суспільного завдання; створюється на спільності цілей, принципів співробітництва, поєднує інтереси індивіда й суспільства. Отже, у роботі із творчим колективом є свої специфічні особливості: виховна діяльність соціального педагога повинна бути свідомо організованою та систематичною, з чітким визначенням мети, методів і прийомів; що соціальний педагог, на відміну від професійних і культурно-масових працівників, які працюють із професійними художніми колективами, сам створює колектив та організовує художньо-творчий процес; виконавська майстерність учасників колективу [1].

Четверта особливість діяльності соціального педагога обумовлюється тим, що заняття, репетиції, проведення свят повинні враховувати елемент відпочинку. Тому на заняттях творчих колективів, на репетиціях так необхідно поєднувати виконавські виховні моменти з елементами розваг і відпочинку. Перераховані вище особливості діяльності соціального педагога визначають і специфіку його педагогічної, психологічної та професійної підготовки [2].

Соціальний педагог повинен мати ще й особливі здібності, а саме: психомоторні, музичні, вокальні, артистичні, художні, літературні. Як керівник творчого колективу повинен постійно

оволодівати спеціальними знаннями та навичками, збагачувати та вдосконалювати свою педагогічну техніку, прийоми впливу на особистість і колектив. Це і постановка голосу, мистецтво інтонування, погляду, рухів [5].

Для соціального педагога в художньо-творчій діяльності важливим є не тільки визначити мету виховання, а й віднайти адекватні форми та засоби для її досягнення, запобігати виникненню конфліктних моментів у стосунках із колективом, створювати в ньому стійкий позитивний мікроклімат. Професійна діяльність соціального педагога як керівника творчого колективу в культурно-дозвіллевій сфері базується на його постійному прагненні до більш поглибленого пізнання учасників, виявлення їх психологічних, професійних, вікових, соціальних особливостей. Соціальний педагог повинен чітко виявляти духовні інтереси та можливості (творчі, виконавські, психологічні) кожного учасника, його морально-естетичний потенціал, слабкі та сильні сторони [1].

Слід також зазначити, що вивчення соціальним педагогом вихованців повинно бути цілеспрямованим і систематичним. Воно здійснюється з метою вдосконалення всіх сторін діяльності творчого колективу та досягнення максимального ефекту. Уміння соціального педагога створити в колективі відповідний морально-психологічний мікроклімат, самому бути в емоційно-психологічному відношенні зразком для наслідування (бадьорий настрій, оптимізм, життєрадісність) є чи не найголовнішими його якостями [5].

Варто сказати, що окремі психологічні властивості та якості, які є спільними для всіх керівників, мають загальні механізми дії в умовах адміністративної діяльності. До таких рис відносяться: стійкість нервової системи, здатність до довготривалої роботи, сильна воля, твердість, сміливість і рішучість у своїх діях; адекватна реакція на зовнішні впливи, уміння приймати правильні рішення в умовах дефіциту часу, стресових ситуаціях; витримка, терплячість; оптимізм, наполегливість, ініціативність, цілеспрямованість. У практичній роботі соціального педагога особливе місце обіймають довірливі контакти з учасниками, як на заняттях, репетиціях, так і на вечорах відпочинку і т.д. [5].

Список використаних джерел

1. Барахтян М. Специфіка творчої професійної діяльності соціального педагога / М. Барахтян // Директор школи. Україна . - 2006. - № 10. - С. 62-68.
2. Естетичне виховання школярів :методичні рекомендації, розробки з предметів естетичного циклу, сценарії позакласних заходів. – Х.: Вид. група «Основа», 2009. – 352 с. – (Серія «Естетичне виховання»).
3. Конович А. А. Театрализованные праздники и обряды в СССР : науч.-попул. / А. А. Конович. - М. :Выш. шк., 1990. – 208 с.
4. Режисура шкільних свят / [упоряд. М. Голубенко, О. Шатохіна]. – К. :Шк. світ, 2009. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільногосвіту»).
5. Технології соціально-педагогічної роботи :навчальний посібник / [за заг. ред. проф. А. Й. Капської]. – К., 2000. – 372 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

CHARACTERISTIC FEATURES OF MILITARY SOCIAL WORK UNDER CONDITIONS OF CONDUCTING A UNITED FORCES OPERATION

Рютін В.В. – кандидат педагогічних наук, доцент, начальник кафедри військово-соціального та психологічного забезпечення оперативно-тактичного факультету Національної академії Національної гвардії України.

На сході нашої держави вже п'ятий рік тривають бойові дії. За цей час силові структури України зазнали суттєвого реформування, вони не лише змінилися кількісно і якісно, суттєво трансформувалися підходи до розбудови та функцій сил безпеки та оборони України. Але позитивні зміни у військово-технічному оснащенні, поява нового сучасного та ефективного озброєння й техніки потребує технічно та психологічно підготовлених військовослужбовців – високо мотивованих та патріотично

налаштованих, які мають широку соціальну підтримку як з найближчого (у т.ч родинного) оточення, так і з боку держави.

Останні два десятиліття роки (з 1998 р.) у військових формуваннях України продовжує діяти «Концепція виховної роботи у Збройних Силах України та інших військових формуваннях України». Зміст цієї концепції вказує на «серйозні недоліки» підготовлених порушення військовослужбовцями військової дисципліни, падіння престижу військової служби тощо. Автори Концепції навіть вказують на низку проблем які сприяють вищевказаним явищам, а саме:

- відсутність єдиної системи поглядів на завдання, напрями та порядок управління духовними процесами. Питання! Чи з'явилась така система поглядів через двадцять років?
- недосконалість нормативно-правової, військово-гуманітарної діяльності. Питання! Чи в повній мірі вдосконалена нормативно-правова основа військово-гуманітарної діяльності через двадцять років дії Концепції?
- невизначеність меж повноважень і відповідальності органів виховної роботи (зараз – по роботі з особовим складом). Питання! Чи визначені ці межі відповідальності та повноваження «органів» через двадцять років дії Концепції?

Але найбільшу увагу привертає останній пункт наведеної проблематики: «Нагальна потреба розвитку кадрового, інтелектуального, технічного, науково-аналітичного потенціалу органів виховної роботи (пізніше – по роботі з особовим складом), підвищення їх престижу, авторитету і статусу. Питання! Коли реально став розвиватися вищевказаний потенціал?

Концепція визначає і складові «виховної роботи», серед яких:

- морально-психологічне забезпечення бойової і мобілізаційної готовності військ (сил), бойового чергування, бойової служби, оперативної та бойової підготовки, специфічної діяльності військових формувань;
- морально-психологічне забезпечення військової дисципліни та профілактики правопорушень;
- інформаційно-пропагандистське забезпечення;
- культурно-виховна і просвітницька робота;

- військово-соціальна робота.

Аналіз декількох наступних керівних документів як ЗСУ, так і інших формувань свідчить, що складові «виховної роботи» (роботи з особовим складом) постійно змінювались, що не сприяло пошуку та визначення єдиних підходів щодо «управління духовним процесами» у військових формуваннях держави. Більш того, система морально-психологічного забезпечення дуже нагадує систему морально-психологічного забезпечення ЗС РФ. Питання! Чи варто її взагалі використовувати? Але ця теза, для наступних обговорень.

Звернемо увагу на «останню» складову «виховної роботи». Це військово-соціальна робота. Аналіз джерел цієї проблематики в Україні дозволяє прийти до висновків, що уся військово-соціальна робота звернута до примітивного мінімалізму, у тому числі через термін «передбачає». Відповідно до документу, військово-соціальна робота передбачає здійснення соціально-правових, інформаційних і організаційних заходів щодо сприяння військовослужбовцям і працівникам ЗС України та інших військових формувань України, членам їх сімей у реалізації встановлених законами України, іншими законодавчими актами прав і пільг, одержанні ними соціальної допомоги та відповідних компенсацій у військових та трудових колективах соціальних умов і гарантій, які б забезпечували їх нормальну життєдіяльність, сумлінне ставлення до виконання поставлених на них функціональних та службових обов'язків. Як бачимо, автори документу уникають чіткого формулювання поняття «військово-соціальна робота», вони лише «передбачають».

Як результат, виникає багато питань:

1. Чи реалізована Концепція через двадцять років її дії? А якщо не реалізована, то чому? Чи існує аналіз дії цієї концепції?
2. Чи досліджена ефективність дії системи МПЗ (морально-психологічного забезпечення) з 1998 по 2019 рік у силових структурах держави за умов: мінімізації врахування військово-соціальної роботи у військових формуваннях України.

3. Чи враховуються теоретико-методологічні досягнення соціальної педагогіки при розробці державних та міністерських документів: Концепцій, Директив, наказів тощо.

Стає очевидним, що стан нормативно-правових документів, які регулюють військово-соціальну роботу має передбачати ґрунтовніший аналіз, та використання сучасних результатів наукових досліджень, зокрема соціально-педагогічних. Заслугує увагу досвід західних партнерів, щодо впровадження цивільно-військового співробітництва у систему роботи з особовим складом. Але ця робота має бути здійснюватися виходячи саме з принципів соціально-педагогічної діяльності.

ШЛЯХИ РОЗБУДОВИ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

THE WAYS OF DEVELOPING THE SOCIO-CULTURAL SPACE OF EDUCATION INSTITUTION

Ричкова Л. В. – кандидат педагогічних наук, доцент

У сучасному закладі загальної середньої освіти важливу роль відіграє питання розбудови соціокультурного простору з урахуванням новітніх тенденцій, набутого досвіду. В межах проекту «Культура добросусідства» педагогічний колектив ХЗОШ № 36 запроваджує програму виховних годин «Я. Ми. Країна» та технологію проведення батьківських зборів по-новому. Розроблено виховні години з різної тематики: «Права дитини – права людини», «Моя стать і ставлення до неї в суспільстві», «Україна, яку ми не знаємо», «Насилля в школі. Як його уникнути чи протидіяти?», «Соціальна нерівність», «Ми різні – і в цьому наша сила» тощо. Під час проведення виховних годин широко використовуються технології розвивального навчання, особистісної орієнтації, ігрові, проблемні тощо. Актуальним є також використання інтеграції змісту шкільних дисциплін, інтерактивних навчальних технологій та технології критичного мислення. Системна та систематична

робота з реалізації програми виховних годин спеціального курсу «Культура добросусідства» сприяє поліпшенню стану розвитку міжкультурної освіти, критичного мислення й медіаграмотності, профілактики дискримінаційних практик та інших ускладнень та етнічному, конфесійному та соціальному ґрунті в колективі здобувачів освіти.

Пошук сучасних засобів та технологій проведення батьківських зборів обумовив вивчення педагогами практик навчання впродовж життя, і зокрема, громадянської освіти дорослих, спонукав педколектив закладу до системної роботи з просвітництва батьків з метою їхнього згуртування навколо спільних цілей та завдань, розвитку їхньої батьківської компетентності, залучення до активного життя школи.

ПОТРЕБИ СЬОГОДЕННЯ В СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

THE NEEDS OF PRESENTATION IN SOCIO-CULTURAL ACTIVITY

Русакова Л.І. – кандидат педагогічних наук, викладач-методист Канівського коледжу культури і мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Сучасна міграція є невід'ємним характерним явищем глобального світу, яке ставить нові виклики перед суспільством. Довкола полеміки, яка сьогодні обговорюється щодо теми трудової міграції батьків, увага концентрується на демографічних (більш негативних) та економічних (попервах позитивних) наслідках, а саме на зовнішній площині проблеми. Наразі, внутрішня площина цього питання якраз впливає негативно на можливості існування міцної сім'ї та родинного затишку, що створює позитивну атмосферу для розвитку дитини. Сім'я є джерелом соціалізації. Родинна атмосфера впливає на розвиток особистості дитини і має досить важливе значення для її формування як індивіда з належним фізичним та психологічним здоров'ям. Родина моделює поведінку

дитини у суспільстві, формує її життєві цінності. Неповна сім'я – атмосфера для формування дитини з психічними травмами, які призводять до різних розладів емоційно-вольової дитячої сфери. Залишаючись без тата чи мами, дитина позбавляється їхньої турботи, виховання, уваги, що є чинниками суттєвих психологічних змін її поведінки в соціумі. Діти, батьки яких вимушено перебувають за кордоном – це категорія, яка вимагає сприяння не лише з боку близьких та рідних, але й, у першу чергу, з боку держави, соціокультурної сфери, освітніх закладів та правоохоронних органів. Доведено, що однією із пріоритетних проблем виховання даної категорії дітей є організація їхнього вільного від навчання часу. Дозвілля та рекреацію дітей ми і розглядаємо, як вільний час, який включає спілкування з однолітками, друзями, одного із батьків, опікунами та педагогами.

Забезпечення діяльності у вільний час «соціальних сиріт» і належить фахівцям соціокультурної діяльності, які здатні забезпечити: інтелектуально - пізнавальну та спортивно - оздоровчу діяльність активного та пасивного характеру; організації екскурсій та відпочинку на природі; заняття, що розвивають творчі здібності дітей, а також суспільно корисну діяльність. В процесі підготовки молодших спеціалістів спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» викладацький колектив Канівського коледжу культури і мистецтв важливу увагу приділяє міждисциплінарній інтеграції змісту освіти. Адже підготовка майбутніх фахівців галузі культури і мистецтв до роботи з даними категоріями сімей сприятиме формуванню цілісного уявлення про сім'ю та особливості взаємодії з ними. Серед дієвих засобів впровадження даного завдання у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців соціокультурної сфери ми вбачаємо застосування інтерактивних методів навчання (рольових ділових ігор, мозкового штурму, аналізу та прогнозування соціально-виховних ситуацій, тренінгів тощо), розширення практичної складової професійної підготовки майбутніх фахівців соціокультурної діяльності. Викладачі комісії активізують студентів до розробки та впровадження різноманітних тематичних соціальних проектів, до волонтерської діяльності, спрямованої на соціально-

педагогічну допомогу дітям з дистантних сімей трудових мігрантів. А саме, до роботиз усіма членами сім'ї, цілеспрямовано здійснювати психолого-педагогічну, дозвілєву, рекреаційну та правову освіченість, обирати найбільш доцільні форми, методи та прийоми роботи з дітьми і дорослими членами дистантних сімей.

Принципи системності, наступності, інтегративності, максимальне урахування міжпредметних та внутрішньопредметних перспективних й ретроспективних зв'язків при викладанні дисциплін освітньо-професійної програми сприятиме не тільки розширенню теоретичних знань студентів, а й удосконаленню компетентностей, практичних умінь і навичок. Адже фахівець соціокультурної діяльності ще в процесі навчання має набути професійні компетентності, спрямовані на формування вміння визначати коло ризиків, притаманних дистантній сім'ї та неблагополучним родинам. Тож, викладачами комісії менеджменту соціокультурної діяльності на основі досліджень проблеми, було схвалено освітньо-професійну модель, яка окреслює шляхи та зміст формування компетентностей фахівців галузі культури і мистецтв.

Таким чином, узагальнюючи вище сказане та враховуючи соціально-економічні зміни в нашій державі, які й надалі сприяють процесам трудової міграції, та збільшенню кількості дистантних та різних неблагополучних сімей, організація діяльності фахівців соціокультурної сфери не втрачає своєї важливості та потребує подальших інноваційних процесів. Опираючись на наші дослідження, пропонуємо впровадити розробки методики підготовки майбутніх фахівців соціокультурної діяльності, синтезуючи кваліфікацію в дипломі молодшого спеціаліста з кваліфікацією соціального педагога, психолога, соціального працівника.

Ми ініціюємо доцільність суміжності таких кваліфікацій. Оскільки, це впровадження стимулюватиме створення єдиної, ефективної моделі фахівця соціокультурної сфери та соціально-педагогічної діяльності рівня молодшого спеціаліста для сучасних інституцій суспільства. Адже докорінні зміни, які відбуваються в державі, виводять нас на новий рівень відносин між галузями культури і освіти. Випускники коледжів культури і мистецтв

повинні відповідати вимогам часу та вмінню працювати в реаліях децентралізації. Працівник соціокультурної ланки всебічно розвинений, професійнозорієнтований для забезпечення проектів галузі культури і освіти та активного залучення жителів об'єднаних територіальних громад до їх впровадження. Загалом, в процесі децентралізації активно зростає роль закладів культури, які є ключовими осередками громад, де кожен з її жителів повинен отримувати кваліфіковане та фахове обслуговування, де спільні дії інституцій громади спрямовуються на примноження культурно-мистецьких надбань українського народу та народностей, які проживають на її території.

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ

SOCIO-CULTURAL POTENTIAL OF FAMILY LEISURE

Тарабан О. О. – студент СумДПУ імені А.С. Макаренка

Гончаренко О.В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка

Становлення і розвиток людини починається в сім'ї. Сім'я – це перша суспільна сходинка в житті людини. Вона з раннього віку визначає свідомість, формує почуття індивіда. Під керівництвом батьків дитина набуває свого першого життєвого досвіду, вмінь й навичок життя в суспільстві. Зміст дозвілєвої діяльності є одним з основних компонентів сімейного виховання.

Сучасне сімейне дозвілля характеризується, з одного боку, використанням активних дозвілєвих форм (туристичні подорожі, спортивні розваги, відвідування дозвілєвих комплексів), з іншого, – одомашненням (читання, спілкування у сімейному колі, перегляд відео, спільне ведення домашнього господарстватощо).

Сімейне дозвілля виконує низку пецифічних функцій, серед яких найважливішими є: комунікативна (зумовлена багатоаспектністю сімейного спілкування, його постійністю та

специфічністю, розширенням спілкування, виведенням його за межі сім'ї); ціннісно-орієнтаційна (спрямована на формування та розвиток моральних і культурних цінностей, норм та зразків поведінки); рекреаційна (спрямована на відновлення фізичних, розумових та психічних сил кожного члена сім'ї).

Головним принципом сімейного дозвілля є спільна участь у ньому батьків та дітей. Його диференціюють за такими категоріями: спільні заходи для дітей та батьків, заходи для дітей, заходи для дорослих. При цьому враховуються: тип сім'ї, її вікові ознаки, наявні соціально-педагогічні проблеми, соціально-культурний рівень.

У сім'ї здійснюється змістове наповнення дозвілля. Наприклад, батьки можуть залучати дітей до занять фізкультурою, художньої діяльності, туризму, самоосвіти, господарської праці та ін. Проводячи вільний час з дітьми, батьки повинні враховувати, що для них необхідна різноманітність форм дозвілля. Вибір дозвіллевих форм відбувається в кожній родині з урахуванням її інтересів, нахилів, можливостей. Інтереси, як правило, бувають різноманітними, однак часто навіть зовнішні інтереси можна об'єднати однією ідеєю. Все буде залежати від того, з яким настроєм сім'я буде підходити до організації тієї чи іншої справи, наскільки всі захоплені процесом підготовки та проведення вихідних, свят або просто тихого сімейного вечора. Правильно організоване сімейне дозвілля виконує відновлюючу функцію сім'ї, тобто має своєю метою відновлення і підтримку здоров'я, задоволення різноманітних духовних потреб її членів.

Важливим напрямом діяльності фахівців дозвіллевої сфери є робота з сім'єю та дітьми. Сімейне дозвілля розвиває психолого-педагогічну культуру батьків, культуру спілкування, навчає дорослих організовувати дитяче дозвілля, а при потребі – коригувати його, відроджує традиції спільного проведення часу, урізноманітнює сімейний відпочинок. Сімейне дозвілля сприяє гармонійному розвитку кожного члена сім'ї, підтримує позитивний психологічний клімат, зміцнює подружні стосунки, налагоджує взаєморозуміння між батьками та дітьми. Повноцінне дозвілля

дозволяє кожному члену сім'ї бути цікавою особистістю для своїх близьких, розвивати духовну єдність з ними.

Отже, сім'я – це те перше соціальне оточення, в якому людина засвоює основні моральні цінності, отримує перші знання і набуває основні вміння діяльності та спілкування, з якими вступає у дорослий світ. Сім'я створює почуття захищеності від життєвих негараздів. Ніде людина не може повністю розслабитися, отримати повноцінний, необхідний відпочинок, окрім як в сімейному колі. Тому особливу увагу організатори дозвілля повинні приділяти сімейному відпочинку.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВОК В УКРАЇНІ

AN ACTUALIZATION OF SERVICEWOMAN' PROBLEMS IN UKRAINE

Хільченко В. В. – магістрантка кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С.Макаренка

В Україні з кожним роком зростає фемінізація силових структур держави, оскільки жінки прагнули до рівноправ'я з чоловіками. Їх прагнення до виконання більш широких соціальних функцій призвело до кардинальних змін ролі жінки в суспільстві. Вони все більш активно беруть участь в традиційно чоловічих видах діяльності, таких, як політика, державне управління, підприємництво та ін. Винятком не став такий вид специфічної діяльності як військова служба і така професія як військовослужбовець. Нині жінки вчаться у військових вузах, військових кафедрах різних державних університетів, стають офіцерами, служать за контрактом у лавах Збройних Сил України, проходять військову службу в зоні проведення операції збройних сил..

Актуальність даної теми полягає в тому, що в даний час військовослужбовці жіночої статі добре проявляють себе в таких

необхідних в армії службах: як медичної, службі зв'язку, в штабах, в службах військового господарства. Існують певні переліки посад, де військовослужбовці жіночої статі виконують функціональні обов'язки краще, ніж чоловіки. Але, ми змушені констатувати, що багато жінок, які мають вищу освіту, працюють в армії не за фахом: контролерами на воротах, штукатури, креслярки, лаборантки тощо. Це є апогеєм дискримінації по відношенню до особистісного потенціалу жінок. Разом з тим, на соціальний статус військовослужбовців-жінок та їх психічний стан впливає не тільки характер військової діяльності, а й спрямованість їх соціальної зайнятості поза робочим часом, тобто особистісні сімейно-побутові проблеми.

Військовослужбовці жіночої статі нарівні з чоловіками переносять всі тяготи і позбавлення військової служби, їм гарантовані ті ж права і пільги, що і чоловікам, але, за даними соціологічних досліджень, жінкам притаманні ще такі соціальні проблеми як:

- нерозвиненість соціальної інфраструктури у військових гарнізонах та скорочення асигнувань на її розвиток, що загострює сімейно-побутові проблеми і соціальне самопочуття жінок-військовослужбовців;

- виражений дефіцит посад у військових установах і частинах для жінок-військовослужбовців;

- слабкі перспективи службового зростання в порівнянні з військовослужбовцями-чоловіками, зумовлені відсутністю доступу жінок до вищого військового утворення по більшості військових спеціальностей.

Крім проблем фінансових і сімейно-побутових багато жінок-військовослужбовців підтвердили наявність і такої проблеми як сексуальні домагання з боку товаришів по службі, при чому 12% це «торкнулося особисто».

Підсумовуючи слід констатувати, що представництво жінок у сфері оборони зростає, так згідно статистичним даним Збройних Сил України станом на 2018 рік, в лавах ЗСУ проходять військову службу більше 55 000 жінок. Тож, основними напрямками соціальної роботи з жінками-військовослужбовцями є контроль за

дотриманням законодавства про охорони праці жінок, створення необхідних санітарних і гігієнічних умов на робочому місці, допомога в оформленні документів на виплату допомоги на дітей, надання допомоги і підтримки жіночим громадським об'єднанням, профспілковим організаціям у відстоюванні законних прав військовослужбовців-жінок, роз'яснення жінкам їх прав і свобод.

ДОСВІД ЕСТОНІЇ У ФОРМУВАННІ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В ІНТЕРНЕТІ

TRAINING ON THE SAFE ONLINE BEHAVIOR: ESTONIAN EXPERIENCE

Черних О. О. – кандидат педагогічних наук, Голова правління громадської організації «Центр кращого Інтернету», м. Київ

Естонська Республіка є країною, де 99% публічних послуг для громадян доступні онлайн. В контексті стрімкої цифровізації життя безпека дітей, молоді та дорослих є актуальним питанням в країні. Навчальний візит до Естонської Республіки, організований Координатором проектів ОБСЄ в Україні, надав нам можливість дослідити форми та методи, що використовуються в країні різними організаціями для захисту прав дитини та формування безпечної поведінки дітей в Інтернеті.

Національний проект «Центр безпечного Інтернету» в країні реалізують у співпраці три організації: неурядова організація «Союз захисту дітей» (ест. - MTÜ Lastekaitse Liit), неурядова організація «Естонські довідкові центри» (ест. - MTÜ Eesti Abikeskused) та Департаменту поліції і прикордонної охорони. В проекті «Центр безпечного Інтернету» діє Молодіжна панель та Консультативна рада. Діти та молодь надають консультації команді проекту про те, яка інформація потрібна дітям та підліткам для більш успішного і безпечного користування Інтернетом і про те, яким чином цю інформацію варто поширювати. Консультативна рада, до якої входять представники різних організацій та міністерств, діє з метою

поєднання зусиль різних зацікавлених організацій для успішного досягнення цілей проекту.

Просвітницька та освітня діяльність щодо безпеки дітей та молоді в Інтернеті зосереджена на чотирьох цільових групах: діти, молодь, батьки, вчителі. Так, для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку розроблені мультфільми «Інтернет-мир зайки Юся» (доступний також російською мовою). Мультфільми на прикладах із життя родини зайців розповідають про правила безпеки в Інтернеті, зокрема правила захисту особистих профілів, секрети створення надійних паролів, захисту від спам-розсилок тощо.

Для школярів у віці від 10 років призначена навчальна карткова гра «#Будь сміливим» (ест. - «#Suurim julgus», рос. - «#Будь смелым»). Гра, розроблена спільно громадською організацією «Спілка захисту дітей» та компанію Telia, сприяє дискусії для пошуку рішень ситуацій, пов'язаних зі використанням Інтернету. Ситуації описані на одинадцяти картках. На восьми картках запропоновані такі ролі: виконавець, потерпілий, підбурювач, утішник, байдужий, той, що втручається, критик, голос розуму. Гра допомагає дітям розвинути критичне мислення і вміння працювати в команді. Всі картки та правила гри доступні для завантаження онлайн.

Дитяча служба допомоги працює цілодобово і без вихідних, є безкоштовною і анонімною (за бажанням). До дитячої служби допомоги можна звернутись у декілька способів: телефоном 116111 з будь-яких стаціонарних і мобільних телефонів у Естонії; за допомогою сайту <http://www.lasteabi.ee> (є функції чату та надсилання електронного листа); на сторінці у Фейсбуці (сторінка має майже 8000 постійних користувачів); через Скайп; через використання мобільного додатку Lasteabi (укр. - Дитяча служба допомоги).

Гаряча лінія (ест. – Vihjeliin) надається неурядовим об'єднанням і є безкоштовною онлайн-платформою за адресою www.vihjeliin.ee. Вона дозволяє Інтернет-користувачу анонімно передавати інформацію про незаконні матеріали в Інтернеті – сексуальну експлуатацію дітей, торгівлю дітьми (торгівлю людьми). Так, у 2017 році надійшло 335 повідомлень (з них 81 матеріал, що

містить сексуальну експлуатацію дітей), за перше півріччя 2018 року – 301 повідомлення (з них 130 матеріалів, що містять сексуальну експлуатацію дітей). Повідомлення обробляються максимально швидко, але не пізніше, ніж протягом 48 годин з моменту надходження повідомлення.

Отже, описані форми та методи проекту «Центр безпечного Інтернету» в Естонії можуть бути адаптовані та використані в Україні, як у соціально-педагогічній діяльності з усіма учасниками освітнього процесу, так і в діяльності урядових та громадських організацій із підтримки та захисту дітей під час користування Інтернетом.

КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ ЯК ПЕРСПЕКТИВА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

CULTURE OF SAFETY AS A PERSPECTIVE OF SOCIO- CULTURAL SPACE IN THE CONDITIONS OF TRANSFORMATION OF INFORMATION SOCIETY

*Шароватова О. П. – кандидат педагогічних наук, доцент
Національного університету цивільного захисту України*

В умовах різноаспектності та глобальності проблеми безпеки сучасного людства серед новітніх тенденцій та перспектив інформаційного соціокультурного простору гострої актуальності набули питання наявності та особливостей формування у суспільстві культури безпеки.

Термін «культура безпеки» вперше було використано у міжнародних доповідях восьмидесятих років минулого століття, однак його значення і досі залишається відкритим. У тлумаченні його суті, сучасні науковці й практики [1] називають культуру безпеки новою галуззю знань, сукупністю норм безпечної поведінки, поглядів, переконань, установок, умінь, навичок, визначеним рівнем розвитку творчих сил і здібностей кожної людини, внутрішньою потребою, яка характеризує таке її ставлення

до природи, особистої, суспільної та національної безпеки, що призводить до усвідомлення того, що безпека є вищим пріоритетом, а також особистої відповідальності і самоконтролю при реалізації всіх видів діяльності. Тобто, це загальна психологічна налаштованість на безпеку, поширеність стереотипів безпечної поведінки у повсякденному житті і в умовах небезпечних ситуацій, ступінь захищеності від загроз і небезпек у всіх сферах життя і діяльності, інтелектуальний досвід вирішення проблем безпеки, досвід безпечного спілкування і комунікації в ході спільного виживання. Для всіх видів діяльності та окремих осіб культура безпеки на всіх рівнях ієрархії має ґрунтуватися на певних принципах, серед яких:

- спрямоване на безпеку мислення, яке формує внутрішню критичну позицію, що виключає благодушність і передбачає прагнення до досконалості, розвиток почуття власної відповідальності у питаннях безпеки;

- особисте усвідомлення важливості і значущості забезпечення безпеки;

- знання та компетентність, що забезпечуються через підготовку і неухильне виконання певних алгоритмів;

- систематична самопідготовка і готовність належним чином реагувати на критичну позицію окремих осіб [1].

Отже, в умовах сучасного суспільства культурою безпеки слід вважати норму поведінки, природню реакцію, набутий рефлекс цивілізованої людини щодо потенційної можливості прояву загрози небезпеки, правильну реакцію, що стала повсякденною звичкою і нормою, подібно до того як вихована людина звикла вітатися при зустрічі зі знайомими людьми, не замислюючись щоразу про те, з яких міркувань це слід робити. Наявність такої реальної культури безпеки стає показником якості соціокультурного простору, зрілості і розвиненості його новітніх тенденцій та перспектив.

Зважаючи, що у будь-якій країні майбутнім суспільства вважається молодь, важливим завданням державного розвитку постає формування культури безпеки молодого прогресивного покоління, зокрема студентства. Здається безперечним, що кожна навчальна дисципліна у закладі вищої освіти має потенційні

можливості для впровадження освітніх технологій, здатних формувати культуру безпеки. Кожен викладач у своїх навчальних курсах має можливість творчо підійти до підготовки завдань, творчих робіт, дослідницьких проектів, інтегрованих продуктів навчальної діяльності в тому числі з проблем культури безпеки. Сприяє цьому і створення мостів між різними науками, що у науково-практичному полі визначається як міждисциплінарний підхід. Примноження результату у даній справі забезпечать сучасні засоби навчання, які, будучи у кожному конкретному випадку специфічною складовою пізнавальної діяльності, сприяють ефективності дидактико-виховних функцій.

Список використаних джерел

Моисеєнко О. Культура безопасности: актуальность, сущность и проблемы // Охрана труда (На допомогу спеціалісту з охорони праці). - 2016. - № 7. - С. 17-31.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ДОЗВІЛЛЯ ЯК ПРОЯВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

INDIVIDUAL LEISURE AS MANIFESTATION OF SOCIO-CULTURAL ACTIVITY

Шестопал І. О. – студент СумДПУ імені А.С.Макаренка

Гончаренко О. В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності СумДПУ імені А.С.Макаренка

Індивідуальне дозвілля має велике значення в організації вільного часу. У кожної людини виробляється свій індивідуальний стиль дозвілля, прив'язаність до тих чи інших видів занять, власний принцип організації та проведення вільного часу – творчий чи нетворчий, активний чи пасивний. Тобто, кожен індивід відпочиває по-своєму, виходячи з власних можливостей та умов.

Найпростіший вид індивідуального дозвілля – це відпочинок (активний та пасивний), призначений для відновлення витрачених на роботу сил. Пасивний відпочинок характеризується станом

спокою, яке знімає втому і відновлює сили. Чим людина займається – не має значення, аби вона мала змогу відволіктися, звільнитися від напруги, отримати емоційну розрядку. Звична проста діяльність в межах домівки викликає настрій спокою. Це може бути: читання, настільна гра, невимущена бесіда, обмін думками, прогулянка. Відпочинок такого роду не ставить перед собою далекосяжних цілей; він пасивний, індивідуальний, містить лише зародки позитивного дозвілля. І тим не менше, він є невід’ємним елементом життя, слугує підготовчим ступенем до більш складної і творчої діяльності.

Активний відпочинок, навпаки, відтворює сили людини з перевищення вихідного рівня. Він дає роботу м’язам та психічним функціям, які не знайшли свого застосування у роботі. Людина насолоджується рухом, швидкою зміною емоційних впливів, спілкуванням з друзями. Активний відпочинок, на відміну від пасивного, вимагає деякого мінімуму свіжих сил, вольових зусиль та підготовки. До активного відпочинку відносять: фізкультуру, спорт, фізичні та психічні вправи, туризм, ігри, перегляд кінофільмів, відвідування виставок, театрів і музеїв, прослуховування музики, читання, приятельське спілкування тощо.

Виділяють три функції активного відпочинку: функція відновлення (забезпечує людині фізіологічну норму здоров’я і високу працездатність); функція розвитку (розвиток духовних і фізичних сил людини); функція гармонізації (гармонія душі й тіла). Отже, багато сторін особистості можуть бути розвинені та удосконалені в процесі активного відпочинку, якщо індивід володіє добре розвиненим вмінням відпочивати.

З активним відпочинком пов’язана активізація духовних інтересів, які спонукають людину до активних пошуків у сфері культури. Ці пошуки стимулюють пізнавальну діяльність індивіда, яка полягає в систематичному читанні наукової літератури, відвідуванні музеїв, виставок та ін. Якщо, наприклад, розваги слугують головним чином для емоційної розрядки, зняття психологічних стресів, перенавантажень, перевтоми, то пізнання сприяє розширенню культурного світогляду, вихованню почуттів та проявленню інтелектуальної активності. Цей вид індивідуального

дозвілля носить цілеспрямований, систематичний характер, це опановування культурних цінностей, що розширює межі духовного світу людини.

Пізнавальна діяльність приносить безпосереднє задоволення і має самостійну цінність для людини. В цьому випадку набирає силу більш серйозний спосіб організації індивідуального дозвілля, розрахований не на споживання, а на створення культурних цінностей – творчість. Творчість приносить найвище задоволення і одночасно є засобом духовного удосконалення особистості. Елементи творчості містять в собі багато форм дозвілля, причому можливість творити відкривається для всіх без виключення.

Отже, дозвілля визначає місце і роль окремої людини в соціальній системі у відповідності з її індивідуальними якостями та особливостями. Важливо, щоб кожна людина займалася улюбленою справою і виконувала б ті соціальні функції, які найбільше відповідають її інтересам і можливостям.

РОЛЬ ДОЗВІЛЛЯ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

ROLE OF RECREATION IN FORMING YOUNG PEOPLE'S SOCIAL ACTIVENESS IN INFORMATION SOCIETY

Шепелєва Н.В. – аспірант ХДАК.

Сучасні економічні і культурні перетворення в суспільстві відіграють важливу роль у соціальному формуванні різних суб’єктів соціуму. Значний вплив у цьому має інформатизація, яка спричинила глобальне об’єднання всіх регіонів світу за допомогою мережі Інтернет, а, заразом, і збільшення інформаційних потоків. Велика кількість інформації й знань, що постійно накопичується, визначає як позитивні, так і негативні боки цього процесу. Серед позитивних варто виділити відкритість і доступність інформації, як головної цінності сучасного суспільства, розширення соціально-віртуального простору, поява нових каналів комунікації та ін. До

негативних процесів слід віднести перенасичення інформацією (разом з цим і низький рівень якості інформації), розвиток кліпового мислення, кіберзлочинність і маніпулювання, Інтернет- і гаджет-залежність та ін. Найбільш уразливими до нових перетворень у суспільстві є молодь, як соціальна група яка опановує як корисні переваги інформатизації, так і загрози. Оскільки молодь є найбільш соціально активною верствою, яка є лідером сучасності та майбутнього, на неї покладено відповідальність за розвиток суспільства. Тому важливим завданням сьогодні є формування соціальної активності молоді, яка сприяє її самореалізації через участь у соціально позитивній діяльності. Враховуючи вікові і психофізіологічні особливості молоді, особливо критичність і максималізм її представників, для формування соціальної активності слід обирати такі методи і інструменти, які б сприяли розвитку молодіжних потреб й уподобань. Тому доцільним є розгляд особливостей дозвілля молоді та його роль на формування соціальної активності.

Дослідженню інформаційного суспільства присвячена низка досліджень, методологічними з яких є роботи Белла Д., Лайона Д., Масуди Й., Махлупа Ф., Тоффлера О., Фукуями Ф. та ін. Сфера вільного часу і дозвілля завжди була об'єктом наукового інтересу. Серед зарубіжних дослідників поняття дозвілля вивчали Андерсен Н., О'Брайен Т., Каплан М., Картер М. Дж., Мелвін М., Рей С. та ін. Великий внесок в осмислення сутності дозвілля серед вітчизняних дослідників внесли Аріарській М., Воловик А., Генкін Д., Жарков А., Максимовська Н., Патрушев В., Романенко Л., Смарговіч І., Стрільців Ю. та ін. Особливості змісту поняття «молодь» наукові доробки Андрєєвої Г., Волкова Б., Головатого М., Гулевської-Черниш А., Зверєвої І., Кона І., Куришевої О., Лактіонової Г., Лісовського В., Чупрова В. та ін.

Проблемі розвитку та формуванню соціальної активності присвячена низка філософських, соціологічних, педагогічних досліджень. Серед філософських здобутків можна виділити роботи таких вчених, як Ануфрієв Є., Водоп'янов В., Горділов В., Зикова Г., Ключова О., Коробейніков А., Міхеєв А., Минор Р., Овчиннікова В., Піддубний В., Ушаков В., Христова І., Черченко Г.

та ін. Соціологічний аспект поняття «соціальна активність» досліджено Валуйським О., Венедиктовою Н., Левченком Я., Норець А., Олійником О., Радуюлою В., Яковенком М. та ін. Серед педагогічних фундаментальними є дослідження Амонашвілі Ш., Корчака Я., Сухомлинського К. та ін. Соціально-педагогічною основою для розуміння змісту поняття слугують роботи Асєєвої О., Грищенко Н., Лактіонової Г., Косовця В., Кулінченка О. та ін.

Окрім загальних: трудової, пізнавальної, громадсько-політичної сфер діяльності, окремої уваги потребує дозвілля. Дозвілля представляє собою не просто вільний від навчання/роботи час, це можливість для молоді саморозвиватися у потрібних і цікавих для неї видах діяльності. Дозвілля це історичне соціально-культурне явище, яке ґрунтується на задоволенні дозвіллевих потреб, що виражається у відповідній діяльності соціальних суб'єктів у вільний час, та здійснюється в спеціально створеному просторово-інституціональному середовищі (Максимовська Н.).

Вільний вибір та розмаїття дозвіллевих практик мотивують до саморозвитку молодих людей та супроводжуються формуванням і розвитком таких якостей, як: динамічність, реактивність, мотивованість, мобільність, товариськість, цілеспрямованість, соціальна відповідальність, надійність, ініціативність, доброзичливість, порядність, оптимізм, дбайливість, альтруїзм, інноваційність, адаптивність, креативність, емпатія та ін. Означені якості є основою формування соціальної активності молоді, яка є особливим динамічним утворенням, що знаходить своє відображення у перетворювальній діяльності молодої людини, що спирається на потреби суспільства і власні, та проявляється в формі пізнавальної, комунікаційної, творчої діяльності.

Особливої актуальності дослідження ролі дозвілля в формуванні соціальної активності молоді набуває через модифікацію дозвіллевих потреб під впливом інформатизації. Зміни в культурі впливають на структуру дозвілля молоді, серед яких: розвиток нових каналів комунікації (зокрема ЗМІ), розповсюдження і доступність комп'ютерних технологій і гаджетів, збільшення інформації і перенасичення нею, зростання споживацтва, перевага індивідуалізації як стилю життя, зміна статусу знання,

віртуалізація і ігрова форма трансляції життя, свобода вибору як даність та ін. Проте, сучасні дозвілєві центри не в змозі оперативно реагувати на означені культурні зміни та задовольняти сучасні запити молоді, за виключенням приватних. Однак, приватні дозвілєві центри ускладнюють виконання своєї головної мети через низьку фінансову спроможність молоді. Враховуючи дані обставини, в Україні переважають домашні види дозвілля. Цей факт підтверджується дослідженням в рамках складання «Портрета сучасної молоді України 2017», в якому зазначається, що 69,8% молоді вільний час проводить вдома (у квартирі / гуртожитку). Превалювання вибору пасивних видів дозвілля молоддю над активними є загрозою для формування їх соціальної активності. У молоді формуються дисгармонійні рекреаційні установки, які впливають на їх самореалізацію у житті. Лише 31,3% молодих людей беруть участь в облаштуванні території (двору, вулиці) та інших спільних заходах, при тому, що 52,3% опитаної молоді мають бажання долучатись до громадських ініціатив у житті свого населеного пункту. Зважаючи на інтелектуальний, діяльнісний, творчий потенціал молоді, спостерігається водночас зниження як соціальної активності, так і активної дозвілєвої діяльності. Як наслідок, спостерігається певна діяльнісна деградація молоді, пасивність і споживацтво інформації стають проблемами соціального розвитку молоді, які можуть призвести до соціальної аномії, маргіналізації, суспільного егоїзму та ін.

Виходячи з аналізу особливостей дозвілля сучасної молоді, яке відіграє важливу роль у формуванні соціальної активності, першочерговим завданням є врегулювання сфери дозвілля і формування державної стратегії щодо формування культурного попиту молоді. Головною метою означеної стратегії повинно бути формування здорової, високоінтелектуальної і соціально активної молоді, як соціальної групи, що творить майбутнє суспільство.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ: АНІМАЦІЙНИЙ ПІДХІД

DEVELOPMENT OF SOCIAL CREATIVITY OF STUDENT YOUNG PEOPLE IN LIFE SPHERE: ANIMATION APPROACH

Яворська Л. О. – викладач Канівського коледжу культури і мистецтв Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Стрімкі та динамічні умови сьогодення вимагають від молоді людини творчого ставлення до життя, уміння виявляти нестандартні підходи до подолання суперечливих явищ, використовувати найпродуктивніші види людської діяльності для вдосконалення соціального буття. Особливо це стосується вільного часу, яким людина розпоряджається на власний розсуд, залежно від рівня прагнень, зокрема соціальних. Сучасна студентська молодь, як майбутній авангард соціального розвитку в усіх сферах суспільної життєдіяльності, під час навчання має набути досвід просоціальної поведінки з метою вдосконалення соціуму та мати можливість ефективної самореалізації в ньому.

Специфіку анімаційного підходу як засіб активізації просоціальних дій у соціально-культурному просторі досліджували зарубіжні та вітчизняні вчені: А. Гурдон, П. Бенар та ін. Творчість та соціальна творчість у контексті різних наукових галузей стала предметом розгляду М. Абовського, Г. Альтшулера, О. Белінської та ін. Особливості становлення студентської молоді як суб'єкта соціального розвитку вивчали Є. Зеленов, В. Курило, В. Штифурак та ін. Власне творчість – категорія філософії, педагогіки, психології та культурології, яка виражає важливий зміст людської діяльності, що полягає в примноженні багатоманітності людського світу в процесі культурної міграції [4].

Щодо соціальної творчості, то О. Шумілін підкреслює, що «історія суспільного життя – це послідовність творчих актів творення нових форм суспільного життя. Саме в творчості

розкривається сутність людини як перетворювача світу, творця нових стосунків та самого себе» [5].

Дослідники соціальної творчості, зважають на те, що творчий імпульс притаманний людині протягом всього існування, будь-який творчий імпульс потребує виходу й реалізації, реалізація можлива тільки в соціумі, опосередковано через соціально-культурне середовище; сутність людини полягає у здатності до активно-творчого перетворення соціального світу, здатність до творчості [1].

Таким чином, творчість за поширенням у соціумі розуміється у вузькому сенсі як людська діяльність, що породжує щось якісно нове, те, чого ніколи раніше не існувало й має суспільно-історичну цінність, чи у широкому сенсі – будь-яка практична або теоретична діяльність людини, в якій виникають нові результати (знання, рішення, способи дії, матеріальні речі). Творчість – процес, завдяки якому відбувається сходження людини до вищих щаблів духовності, моральності та свободи, розвиток особистості і культури [3].

Саме нові форми взаємодії продукуються в процесі соціально-педагогічної діяльності, що є каталізатором процесу розвитку соціальної творчості студентської молоді є анімаційний підхід до соціально-педагогічної діяльності у сфері дозвілля.

Обґрунтування анімаційного, як одного з новітніх підходів передбачає врахування: аналізу соціально-культурних передумов актуалізації активної духовно-соціально спрямованої діяльності, як провідної в реалізації соціального виховання у сфері дозвілля; наукових уявлень про сутність соціально-педагогічної діяльності; трактування поняття «анімація» як соціально-культурного та соціально-виховного явища; урахування можливостей анімації в системі соціального виховання соціальних суб'єктів та соціально-педагогічних підсистемах структурних елементів сфери дозвілля.

Анімаційний підхід ґрунтується на позиції про те, що анімація – просоціальний каталізатор соціальної творчості, під час запровадження якого шляхом прогресивного розвитку вдосконалюється соціальність, анімація – мотивація в дії, створення умов для визволення сутнісних потреб особистості, яка вдосконалює соціум. Суб'єктність виражає

ставлення людини до себе як діяча та проявляється у вчинках, є характеристикою соціально зрілої особистості. Соціальний суб'єкт вибудовує ціннісне ставлення до найважливіших сторін суспільного життя, що передбачає активну, самодетерміновану поведінку людини, яка виявляється в усвідомленому виборі певного типу соціальної поведінки з урахуванням вимог ситуації, норм та цінностей. Ключовою умовою є вільний умотивований, соціально-позитивний вибір.

Творення – це акт доброї волі, соціальне творення – акт доброї волі у напрямі соціального вдосконалення. Справді, соціальна сутність людини – у творчості, а механізм одухотворення людини – анімація. Отже, соціальна творчість засобами анімації постає у мотивованій діяльності, яка сама по собі є творчою і може привести до встановлення соціальних стосунків нової якості.

Реалізація анімаційного підходу у сфері дозвілля полягає в активізації соціальної суб'єктності, розумінні особистістю своєї значущості у соціумі, мотивуванні потреби у просоціальній діяльності, є каталізатором соціальної активності; дає змогу розвивати соціальність, сприяти активному включенню людини у соціум, педагогізувати середовище через пошук та реалізацію нових творчих ідей та ефективної соціальної взаємодії, виявляти прихований соціально-творчий потенціал різних соціальних суб'єктів, зокрема студентської молоді [2].

Список використаних джерел

1. Дербичева С.А. Природа социального творчества и его нормативная регуляция: автореф. дисс... д-р филол. наук: 09.00.11 / С.А. Дербичева. - М., 2000. - 56 с.
2. Докучаєва В.В. Соціально-педагогічне проектування як різновид соціальної творчості / В.В. Докучаєва // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. - 2011. - №4(215). - С.5-13.
3. Манниуллин А.Н. Социальное творчество и роль субъект-объектной интерференции в развитии общества: дисс... канд. филос. наук: 09.00.11 / А.Н. Манниуллин. - Казань, 2003. - 153 с.
4. Новейший философский словарь: 3-е изд., исправл. - Мн.: Книжный Дом, 2003. - 1280 с. .
5. Шумилин А.Т. Проблемы теории творчества: монография / А.Т. Шумилин. - М.: Высшая школа, 1989. - 143 с.

ЗМІСТ

Шейко В. М.	ПІДГОТОВКА КАДРІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ХАРКІВСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ	3
Рижанова А. О.	ДИНАМІКА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	5
Білик О. М., Брагіна Т. М.	СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У КОНТЕКСТІ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	7
Васильєва М. П., Подберезський М. К.	УМОВИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ	9
Максимовська Н. О.	АНІМАЦІЙНА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА: АНТИДИСКРИМІНАЦІЙНИЙ ПІДХІД	11
Проскурняк О. І.	СОЦІАЛЬНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЧИННИК НАБУТТЯ ДОСВІДУ СПІЛКУВАННЯ УЧНІВ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	15
Рассказова О. І., Клімчук В. А., Григоренко В. Л.	СТАНОВЛЕННЯ «РАДЯНСЬКОЇ» КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ У 20-ТІ – 50-ТІ РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ	18
Чернецька Ю. І.	ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДТРИМУЮЧОГО СЕРЕДОВИЩА ДЛЯ НАРКОЗАЛЕЖНИХ ОСІБ	21

Аніщенко А. П.	СОЦІАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ЯК НАПРЯМ ПОСТТРУДОВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОВАЖНОГО ВІКУ	23
Білозьорова М.В.	МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА МОБІЛЬНІСТЬ В СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ	25
Бочка А. П.	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ З ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА У СТАРШОКЛАСНИКІВ	27
Варнава П. В.	АНІМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	28
Василенко О. М.	ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ	30
Вегеріна А. В.	АНІМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ МЕДІАСОЦІАЛІЗАЦІЇ	33
Гоголь Т. Б.	СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ІНТЕРНЕТ-АДИКЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ АНІМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	35
Головіна Д. А.	РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРИ	37
Гончаренко О. В.	ГЕНДЕР І ДОЗВІЛЛЯ	39
Григор'єва Н. М.	СФЕРА ДОЗВІЛЛЯ ЯК ПРОСТІР СОЦІАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ СУБ'ЄКТІВ	41

Дмитренко І. М. МОЛОДІЖНІ ЦЕНТРИ ЯК СОЦІАЛЬНА ІНСТИТУЦІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ (НА ПРИКЛАДІ РОБОТИ «СУМСЬКОГО МІСЬКОГО ЦЕНТРУ ДОЗВІЛЛЯ МОЛОДІ» СУМСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ) 45

Зеленін Г. І. АКТУАЛЬНІСТЬ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ 47

Іонова І. М. СОЦІАЛЬНИЙ ПРОЕКТ ЯК ОДИН ІЗ ЗАСОБІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ (на прикладі «Сумського міського центру дозвілля молоді») 49

Кирилюк А. В. ЛІНГВООДИНИЦЯ «CHILD-CENTRISM» У АНГЛОМОВНОМУ НАУКОВОМУ ТЕКСТІ 51

Клочко О. О. ОСНОВИ ВУЛИЧНОЇ РОБОТИ ВОЛОНТЕРІВ З НЕПОВНОЛІТНІМИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ 53

Клочок О. М. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА РЕАБІЛІТОВАНИХ НАРКОЗАЛЕЖНИХ У ГРУПАХ САМОДОПОМОГИ 54

Кожина Г. В. ШКІЛЬНА МЕДІАЦІЯ В СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРОФІЛАКТИЦІ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ 56

Коцур Р. Ю. АРТИКУЛЯЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ОРАТОРСЬКИХ ВИСТУПІВ ДЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ АУДИТОРІЇ 58

Крисенко О., Чернова В. ВПЛИВ РЕКЛАМИ НА ЕЛЕКТОРАЛЬНИЙ ВИБІР МОЛОДІ: СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ 60

Летюка А. Є. ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В РОБОТІ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ 63

Лисенко Ю. О. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКА ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ 65

Лозова Л. І., Цибуліна І. В. ФОРУМ-ТЕАТР ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ПІДЛІТКІВ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ 67

Малиш В. І. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНУ СОЦІАЛІЗАЦІЮ ПІДЛІТКІВ БАГАТОДІТНИХ РОДИН 69

Мироненко Е. О., Гончаренко О. В. ДОЗВІЛЛЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ ЯК ЧИННИК ОСОБИСТІСНОГО САМОРОЗВИТКУ 71

Нагорний Ю. М. РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ 73

Норець К. В. МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ 75

Онищенко О. І. СІМ'Я В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА 77

Печериця Н. М. РОЛЬ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ КОРЕКЦІЇ ЕЙДЖИЗМУ СТУДЕНТІВ 79

Пивоварова Я. Ю., Цибуліна І. В. СЮЖЕТНО-РОЛЬОВІ ІГРИ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ УМІНЬ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 81

Плетньова А. В., Цибуліна І. В. КАЗКОТЕРАПІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД СОЦІАЛЬНОЇ КОРЕКЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ-СИРИТ 83

Полянничко А. О. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ ДІТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ 85

Попова М. О. АКТУАЛЬНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ 88

Потьомкіна Н. З. ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНІСТЬ ШКОЛЯРІВ: ПРОБЛЕМИ ПРОФІЛАКТИКИ 90

Прошак О. В. СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ ЯК КЕРІВНИК ТВОРЧОГО КОЛЕКТИВУ 92

Рютін В. В. ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ 95

Ричкова Л. В. ШЛЯХИ РОЗБУДОВИ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 98

Русакова Л. І. ПОТРЕБИ СЬОГОДЕННЯ В СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ 99

Тарабан О. О., Гончаренко О. В., СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ 102

Хільченко В. В. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВОК В УКРАЇНІ..... 104

Черних О. О. ДОСВІД ЕСТОНІЇ У ФОРМУВАННІ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В ІНТЕРНЕТІ 106

Шароватова О. П. КУЛЬТУРА БЕЗПЕКИ ЯК ПЕРСПЕКТИВА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА 108

Шестопал І. О., Гончаренко О. В. ІНДИВІДУАЛЬНЕ ДОЗВІЛЛЯ ЯК ПРОЯВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ 110

Шепелева Н. В. РОЛЬ ДОЗВІЛЛЯ У ФОРМУВАННІ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ 112

Яворська Л. О. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У СФЕРІ ДОЗВІЛЛЯ: АНІМАЦІЙНИЙ ПІДХІД 116

Наукове видання

**Трансформація соціальної педагогіки та соціальної роботи в
культурі інформаційного суспільства**

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції,
присвяченої
90-річчю Харківської державної академії культури,

7 лютого 2019 року

*Відповідальний за випуск
Н. О. Максимовська*

План 2019

Підписано до друку 01.02.2019 р. Формат 60x84/16

Гарнітура «Times». Папір для мн. ан. Друк ризограф.

Ум. друк. арк. 8,68. Тираж 100 Зам. №

ХДАК, 61057, Харків-57, Бурсацький узвіз, 4

Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК